

P1324

Н.Грунц
ПРИ
МЪТБЪ
НА
Н.ЗАВЪТ
1847

Л 615
720

Р 1324

2827

ПРИМЪТВЕ

Никанора Грунѣа, Архіман. Кувез.

НА ПРЕВОДЪ

НОВОГА ЗАВѢТА,

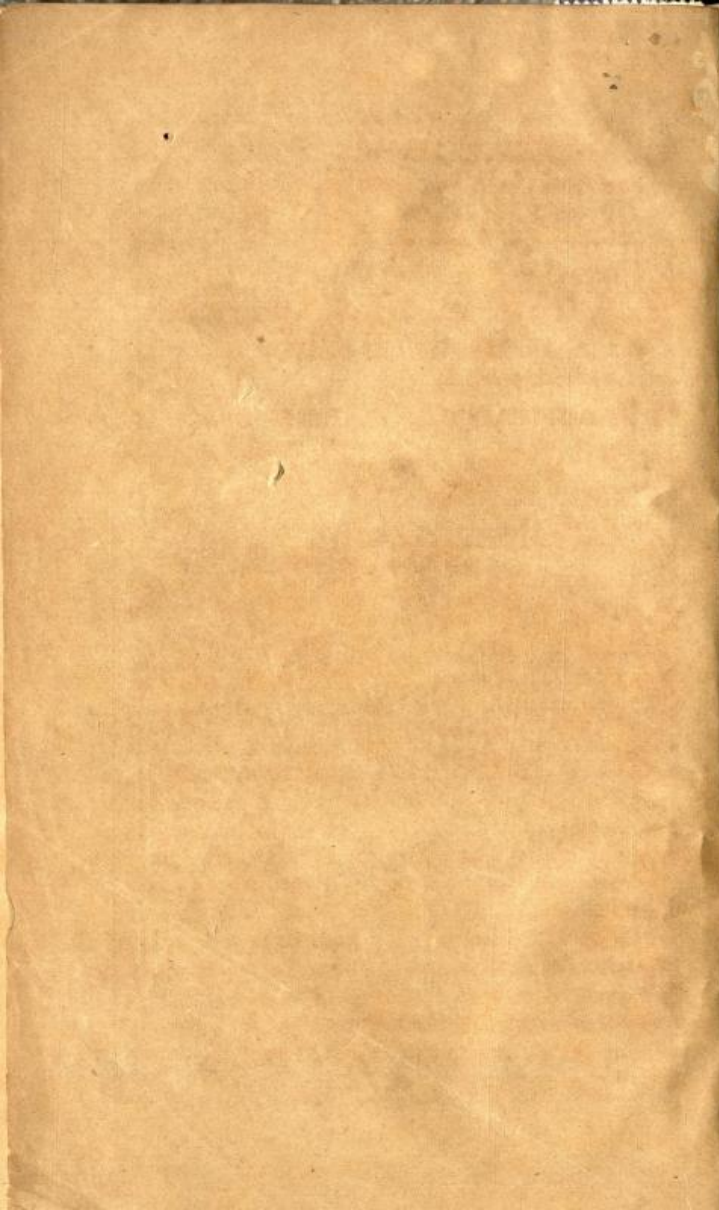
КОИ С

ГОСП. ВУКЪ С. КАРАЦИНЪ ПИСАО,

И У БЕЧУ У ШТАМПАРИИ ЦЕРМЕНСКОГА МОНАСТИРА ПЕЧАТАО

1847.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Л. И. Бр. 727

533

СН

ПРИМЪТВЕ

Піканора Група, Архімандрита Кувеждинскога,

НА ПРЕВОДЪ

НОВОГА ЗАВѢТА,

КОИ Ё

ГОСПОДИНЪ ВУКЪ С. КАРАЊИЊЪ ПИСАО,

И У БЕЧУ У ШТАМПАРИИ ПЕРМЕНСКОГА МОНАСТИРА ПЕЧАТАО

1847.

У БЕШУНУ,

КЪИГОПЕЧАТНІА І. К. СОПРОНА,

1852.

233

515

11

10

Збогъ того, што со дѣло ово у штампарин дуже морало задржа-
ти, изоставляю се имена пренужеранта, да бы тако
само што скоріе могло изићи на свѣтъ.

ПРИМЪТВЕ

на Преводъ Новога Завѣта, кои є г. Вукъ Стеф. Караџићъ писао, и у Бечу у Штампарији Јерменскога Монастира 1847. печатао.

„Свето Јеванђелије“

„Јеванђелије.“ Може бити да и тако изговара гдѣгодъ простъ Народъ ову грчку рѣчь *Ευαγγέλιον*; али простый Народъ говори и „Еванђелѣ“, „Ванђелѣ“, и „Евангелѣ“, и можда јошть како и другачіе. Онай, кои преводи, ако задржава рѣчь изъ туђегъ языка, као што є овдѣ задржана, а у употребљаваню исте рѣчи равна се по ономе, као што ю простъ Народъ изговара, онда мора изабрати ону форму, која є пореклу рѣчи најближа, а притомъ и свойству языка, на кои преводи, најболѣ одговара. — По овоме правилу можда бы „Еванђелѣ“ најболѣ было, ерѣ у Грчкомъ нѣ сѣ почетка Је, а Србљи немаре за ије на свршетку рѣчи. — Али кадъ є већ употребљно на краю рѣчи ије могло се задржати и сѣ почетка Е, па бы было Еванђелие, кое бы Грчкомъ и Славенскомъ одговарало. А овако нити се може рећи да є Грчки, нити Славенски, нити Србски; него є нешто са свимъ друго, чему є тешко име погодити. —

О т ъ М а т ѳ е а .

Г Л А В А I.

Стихъ 1. „Племя Исуса Христа, сина Давида Аврамова сина.“

„Племя Исуса Христа“ — то управо значи: породица Исуса Христа. — Кадъ се каже племя овога или онога, онда се увѣкъ узима онай, о коме се каже, да е нѣгово племя, за стабло или за родоначалника племена, а нѣгово племя зову се они, кои одъ нѣгъ произлазе; н. п. кадъ се каже: племя Іаковлѣво, разумѣваю се они, кои одъ Іакова произлазе, и то е правый, и првый смысao те рѣчи; — а значи кади-кадъ предке и потомке и све грани родбини са стране, али онда се мислимъ у множественоем числу додае име стабла, н. п. племя Васоевиѣна. — Овдѣ се именуе Исусъ Христосъ: дакле онъ се мора узети за стабло племена; ерѣ се каже, да е племя нѣгово; тако овай преводъ наводи насъ на ту мысao: да сви они, кои се до 16. Стиха брое, произлазе одъ Исуса, и да су потомцы Исусови. — Но ако то и небы помислио нитко сбогъ тога, што се одма додае „сина Давида“, а сынъ спада међу потомке, а не међу предке; може друго што помислити, т. е. то, да е Исусъ имао жену и дѣцу, кадъ се о нѣму каже да е имао племя. — У тексту стои: „книга редства Исуса Христа — *Bιβλος γενέσεως* — liber generationis,“ то значи по моме мнѣнію, „пoreкlo Исуса Христа,“ или „кнѣигу poreкла Исусова,“ т. е. одъ кога племена Христосъ по човечеству произлази, а то не „племя“ нѣгово. — „Сина Давида Аврамова сина.“ — Ово е преведено противу яснога смысла

св. Писма. — У Мойсею I. Гл. 17, С. 5. говори Богъ Авраму: „И не наречетсѣ кѣмъ има твое Аврамъ, но бѣдетъ има твое Авраамъ, иже Отца многихъ языковъ положихъ та.“ и неће се звати одсада име твоє Аврамъ, но быће име твоє Авраамъ, еръ за Отца многи Народа поставихъ те; и гдѣ се годъ послѣе тога споминѣ у Старомъ, и Новомъ Завѣту свагдѣ се пише Авраамъ нити се може другачіе писати, еръ є онъ одъ Аврама постао Авраамъ. — И я мыслимъ, кадѣ є задржано у преводу кодъ „Наасона“ два а, и кодъ „Вооза“ два о, кое ніе Богъ тако назвао; зашто ніе задржано и кодъ „Авраама“ два а, кога є Богъ тако назвао. А то ништа не смеѣта, што у нашемъ народу има то име „Аврамъ“, еръ друго є Аврамъ, а друго є Авраамъ, и у овомъ тексту ово є последнѣ требало задржати, ма да се нитко тако кодъ насъ не zove.

С. 18. край: „Нађе се да је она трудна од Духа Светога.“ Ове рѣчи недоликују ондѣ, гдѣ се говори о Матери божіој, о Духу Светомъ, и о Сыну божіемъ; — нашъ народъ неизражава се тако ни онда, кадъ о своимъ тимъ околностима говори, а опетъ зато зна шта говори. — У тексту стои: „ἐν ᾧ ἐτίμα ἡμεῖς ἐν τῷ ἁγίῳ τῷ Δεῦμα ἁγίῳ.“ „ἐν ᾧ ἐτίμα ἡμεῖς ἐν τῷ ἁγίῳ τῷ Δεῦμα ἁγίῳ.“ „inventa est in utero habens de Spiritu sancto.“ То се могло тако и у Србскомъ преводу рећи: нађе се да има у утроби одъ Духа Светога. — Ово бы быо правый переводъ и небы тако застиђивао ни онога, кои чита, ни онога кои слуша. —

С. 19. „А Јосиф муж њезин будући побожан.“ То ніе по моме мнѣнію Србскій начинъ говора; еръ ту форму изражая Срби немаю; а у преводу на више мѣста употребљава се та форма тако и у Гл. 7. С.

11. „злѣ будући.“ — И „побожанъ“ нѣ то, што є праведанъ — побожанъ є, кои испуњава дужности према Богу — а праведанъ є кои држећи се правила правности, нечини другоме оно, што є радъ да и нѣму другій нечини“ — праведанъ є дакле друго, него што є побожанъ; — овдѣ се Јосифъ назива праведанъ зато, што нѣ учинио оно, што и нѣму небы было мило, да му другій учини. У тексту стои „праведниъ сый — *δικαιος οὗτος* — cum esset justus.“ — будући да є бмо праведанъ; — или „А Јосифъ мужъ иѣзинъ као праведанъ“ — мѣсто „будући“ овдѣ болѣ стои „као.“ —

С. 20. Јер оно што се у њој замѣтило, од Духа Светога.

„Што се у њој замѣтило.“ — И то є онако, као у 18. С. а нѣ ни правый переводъ. У тексту стои „рожденнѣевоєа изъ ней — *τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν* — quod cum in ea natum est.“ Оно што се родило у ньој. — Ако ли є мыслію одступити одъ те рѣчи, опетъ є могао дѣише и приличнѣ рећи, као: „оно, што се у ньој зачело“ или „оно, што є у ньој постало.“ —

С. 23. „Ето дјевојка ће затруднѣти, и родиће сина, и надјену ће му име Емануило.“ —

„Ето дјевојка ће затруднѣти.“ И те рѣчи недопкую св. Писму, а текстъ се могао превести и онако, као што єсть. Ондѣ стои „Се дѣва єе чрево прѣиметъ, *ιδὴ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει*, Ecce virgo in utero habebit.“ „Ето дѣва ће у утробѣ примити“ или „дѣва ће у утробѣ понести;“ — то бы значило то, што значи и затруднѣти. — Незнамъ зашто „дјевојка“ кадъ сватко разумѣ шта є „дѣва“. А Матери божіой ни бданъ Србинъ некаже „дѣвойка“ него „дѣва.“

ГЛАВА II.

С. 1. А кад се роди Исус у Витлејему Јудејскоме, за времена цара Ирода, а то дођу мударци од истока.

„За времена цара Ирода.“ То е добро Србски речено; али ондѣ стои „во дни, in diebus, et hinc inde,“ у дане. И овај начинъ изражавања, кои ондашњиѣмъ вѣку одговара, треба у преводу да се задржи, као што е задржано у Апостолу Павлу ко Евр. Г. 5. С. 7. „у дане тијела својега.“ А тко толкуе обширниѣ текстъ, тај ће казати, да то значи у време, или за времена. „Мударци“ то е рѣчь наликъ на непристойну и онима се обычно дае, кои се чине да су паметниѣ одъ други людѣи; — а самъ чуо и узрокъ, зашто ѣй тако зову; али се овдѣ неможе напомињати. — А я незнамъ, како се и производи та рѣчь, „кадъ е одъ „ведаръ“, ведраць, одъ „свѣтаъ“ свѣтлаць, одъ „тѣсанъ“ тѣснаць, одъ „прѣсанъ“ прѣснаць, ваљда и одъ „мударъ“ треба да буде мудраць, — еръ овако „мудараць“ морало бы се одъ суштествителнога каквога извести, као што се одъ коза, козаръ, козараць — одъ кућа, покућаръ, покућараць. —

С. 6. И ти Витлејеме, земљо Јудина! ни по чемъ нијеси најмањи у држави Јудиној, јеръ ће из тебе изићи человођа који ће пасти народъ мой Израиља.

„Ни по чемъ нијеси најмањи у држави Јудиној.“ — То текстъ некаже за Витлеємъ, да не ни по чемъ најмањи, еръ е и по броју душа, и по броју людѣи, кои су были за оружѣ, у оно врѣме быо Витлеємъ као варошъ међу мањима поглавитымъ варошима Државе Јудине, као што е рекао и самъ Пророкъ Михей,

кон се овдѣ наводи „И ты Видлесеи, доже Евфратовъ, е'да
малъ еси, еже быти во тысящахъ Юдиныхъ“; а овдѣ се варошъ
сравнюе съ варошима, дакле требало е онако казати, као
што текстъ говори „ничимже менши еси во владикахъ Юдовихъ,
ἡδαιῶς ἐλαχίστη εἰ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν ἰούδα, неquaquam minima es
in principibus Juda.“ Доиста ниси найманыи межу погла-
витымъ (варошима) Іудинымъ.

С. 9. И они саслушавши цара пођоше.

„Пођоше“ по овој рѣчи судећи, незна се, есу ли мудраци отишли одъ Ирода, или нису; ерѣ тко пође тай ніе отишао, него є остао ондѣ, гдѣ є; „пођоше“ то значи, да су се кренули были, али нису отишли, него су остали. — А у тексту стои „идоша ἐπορεύθησαν profecti sunt“ кое значи „отидоше.“ —

С. 11. — — па отворише даре своје и дариваше га златом, тамјаном и смирном.

У тексту стои „и ѿверзше сокровища своа, принесоша еѣмъ дары, *καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσέφεραν αὐτῷ δώρα,* et aperientes thesauros suos obtulerunt ei munera.“ То значи „и отворивши благо свое или скровишта своа, приказаше му дарове: злато, ливанъ и смирну;“ ово бы было одъ прилике преводъ. Ёрѣ у Грчкоѣ различите двѣ рѣчи стоѣ „θησαυροὺς“ и „δώρα“, а оно „отворише даре и дариваше га“ нѣ преводъ него ѣ преокренуто, и удепено на наше обычаѣе, као да су мудраци даривали Исуса тако, као што се кодъ насъ дарива дѣте, кадъ се роди. — Мудраци су ишли Исусу, као Месии, да му се поклонѣ, и као такога нису даривали, као што мы даривамо дѣцу, него су му као Месии или посланику божіѣмъ подиѣли. приказали даре, кои имаю свое значеніѣ.

С. 13. — — на бјежи у Мисир, и буди онамо.

Овдѣ е употребљено „Мисиръ“ у мѣсто „Египатъ“, — Историја, која приповѣда шта се гдѣ догодило, мора у приповѣдану употребити оно име свакога мѣста, кое е име носило мѣсто онда, кадѣ се у њѣму или на њѣму што догодило: и та се имена морају увѣкъ задржати, макарѣ да се послѣ и сто пута мѣнију; ерѣ то су управо особитости свакога вѣка, кое се не смію ни едномѣ вѣку одузети. — Тако и свештена Историја има своју Географију, и у њој се морају сви мѣста имена задржати онако, као што су се звала мѣста онда, кадѣ су се свети догађаи на њима сбили. У св. Писму Н. Завѣта написано е име „Египатъ“ ово се по моме мишљењу мора и у преводу задржати. — „И буди онамо“. Истина да се такѣй изражај кадикадѣ чуе кодѣ простог Народа; али не све правилно, што се кодѣ простог Народа чуе. Я мыслимѣ да се тако по правилномѣ говору Србскомѣ не може рећи; ерѣ кадѣ се каже „онамо“, онда се увѣкъ разумѣва неко дѣйство, кое мора прећи на извѣстно мѣсто; а у быти онамо нема тога, нити тако говоре они люди, кои правилно говоре. На питањѣ „камо“ одговара се „овамо, онамо, тамо“ а на питањѣ „гдѣ“ одговара се „овдѣ, ондѣ“ дакле: оди овамо; иди онамо а буди ондѣ; — „буди онамо“ то е чини ми се онако, као што гдѣком у Банату говоре: био самѣ у Темишварѣ, идемѣ у Темишвару — тако исто и у Г. 11. С. 15. одѣ Јоанна „И мило ми је вас ради што ни јесам био онамо“ и С. 31. „да иде на гроб да плаче онамо.“

С. 15. „Сина својега.“ Истина да се по свойству Србскога ѣзыка употребљава „свој“ и мѣсто „мой, твой, нашѣ, вашѣ“, али не про-

тивъ свойства языка ни то, кадъ се употреби за подлогъ првогъ лица „мой нашъ“ за подлогъ другогъ лица „твой вашъ“. — Заръ е болъ речено Србски „я ћу приимити отца свога, ты приими отца свога, а онъ нека приими отца свога,“ него ли: „я ћу приимити могъ отца, ты приими твога, а онъ нека приими свога.“ Али у преводу е тако избѣгавано „мой нашъ“ и „твой вашъ“ као да е то са свимъ противъ свойства нашегъ языка; а требало е и зато та мѣстоименія употреблѣвати, што бы тако было разговетнии текстъ на много мѣста, а могла су се безъ сваке грѣшке употребити скоро на свакомъ ономъ мѣсту, гдѣ су употреблѣна и у Грчкомъ и у Славенскомъ. —

ГЛАВА Ш.

С. 1. У оно пак доба дође Јован Крститељ.

„У оно доба“ овай се изражај може удесити на врѣме различито, као што се и удешава: каже се н. и. у оно доба ноћи, у оно доба године, а кадъ се неопредѣлено рече, и неодноси на извѣстно врѣме, онда нема правога смисла, као што ни овдѣ нема. —

С. 10. Већ и сјекира код коријена дрвету стои, свако дакле дрво које не рађа добра рода сијече се и у огањ се баца.

„Сѣкира стои,“ кадъ се прислони уздрво; али текстъ вели „*лежитъ ѡтѣи adjacet*“ — дакле „лежи“ а не „стои.“ — Сѣче се дрво, кое е већъ посѣчено, а дрво кое стои, гдѣ е нарастло, посѣца се: овдѣ бы требало тако превести, као што е и у Славенскомъ „*посѣкаемо ѡтѣи*“ „посѣца се.“

С. 13. Тада дође Исус из Галилеје на Јордан к' Јовану да се крсти.

„Да се крсти“ овдѣ се незна оће ли се самъ Исусъ крстити, или ће га Јованъ крстити; ерѣ е неопредѣлено речено. У тексту стои опредѣлено „крститисѧ ѿ нѣγω, τὸν βαπτισθῆσαι ἐπ' αὐτὸν, baptizari ab eo“ дакле „да га овај крсти,“ а не „да се крсти.“ —

Г Л А В А IV.

С. 6. — — јер у писму стоји, да ће анђелима својемъ заповједити за тебе, и узеће те на руке, да гдје не запинеш за камен ногом својом.

„У писму стои“ то е добро; али у Славенскомъ стои „писано е;“ ово се могло задржати и у преводу. У Славенскомъ има „сохранити та“ ово е овдѣ са свимъ изостављено, ваљда зато, што се у свакомъ Грчкомъ издању налази. „Да гдје не запинеш за камен ногом својом“ и ово е добро Србски речено; али друго е „запети,“ а друго е „спотакнути се.“ запети може тко ногомъ за каменъ да се неубиє; али овдѣ се каже, да се неће ударити о каменъ; а то бољ изирава глагољ „спотакнути се“ као што е и у тексту „πρὸς κτύπον, ofendas.“ —

С. 8. Опет узе га ђаво — — и показа му сва царства овога свѣта.

„Узе га ђаво“ то управо значи Србски: проневаљати се, покварити се, стати на ђаволску страну, постати ђаволскій; у тексту е „пакι полѧз єго, πάλιν παραλαβάνει αὐτὸν, iterum assumit eum“ овдѣ е требало рећи поведе га опетъ ђаво; ерѣ оно се дає другачиє толковати,

на бы онда могло изостати оно, што е додано „и одведе“ мѣсто „узведе.“ „Овога“ е додано: ни у Грькомъ, ни у Латинскомъ тога нема него има „сва царства свѣта“ „сва царствїа мїра“ *πάσας τὰς βασιλείας τῶν κόσμων*, *omnia regna mundi*. —

С. 10. — — Или од мене Сотано.

„Сотано“ ово се зове извртати гласове у рѣчи безъ нужде: сватко разуміе, да е „Сатана“ Ђаво, и да не Анѣо. —

С. 13. — — на међи Завулоновој и Нефталимовој.

„Међа“ значи границу, која дѣли землю одъ землѣ: смѣшно е читати, да се Христосъ намѣстио на међи, особито, кадъ се овдѣ споминю двѣ међе, една Завулонова, а друга Нефталимова; на којој се дакле међи намѣстио, — ако нећемо узети тако, да се на обадвѣ намѣстио. У тексту стои „ко предѣлахъ, *ἐν ὁρίοις*, *in finibus*“, кое незначи „међа“ него „предѣли“ а могао е употребити и „краеви“ као што е употребіо и у Гл. II. С. 22. — а да су то „предѣли“, а не „међа“ види се и изъ слѣдующегъ 15. Ст. гдѣ стои: „земля Завулонова и земля Нефталимова“, а не „међа Завулонова и међа Нефталимова.“

С. 15. — — Галилеја незнабожачка.

„Галилеа языцъ, *Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν*, *Galilaea gentium*.“ Я незнамъ да ли се могу рећи, „языци“, незнабожци; особито кадъ и то додамо, да нема ни еднога Народа, кои небы знао за Бога; само што е свакій скоро Народъ другачіе поняо Бога. — Обычно называю оне Народы, кои право непознаю Бога, поганицима, може быти зато, што чисту идею божества, недостойнымъ начинѣмъ сваћаяћи

ю, скверне и као погане. — Могу ли се употребити „поганица“ мѣсто „измци“ а нећу да пресудимъ; али „незнабожци“ мислимъ да се не може изъ горенаведенога узрока никако приимити.

С, 16. Људи који сједе у тами видјеше видјело велико.

„Видјело.“ У преводу употребљава се свуда мѣсто „свѣтъ“ видѣло. Али „видѣло“ долази одъ видѣти, односи се на очи, и садржава у себи понятіе вида; а „свѣтлостъ“ е за се самосталанъ еданъ у природи предметъ, кои суштествује, ма да и нема очію кое га виде. „Видѣло“ може се употребити ондѣ, гдѣ намъ се што покаже, да можемо видѣти и дознати, као што се говори „изићи ће дѣло на видѣло“, т. е. показаће се дѣло тако, да ће се моћи видѣти и познати; а то може бити и безъ свѣтлости. Шта се и шта и у тами недозна; дакле и у тами може изићи дѣло на видѣло. „Видѣло“ е противуположено „потае“ а „свѣтъ или свѣтлостъ“ е противуположено „таме“. — Изъ потае долази на видѣло, изъ таме на свѣтъ. Тако видѣло не може засвѣтити, него спрамъ свѣтлости може видѣло бити; — по моме мишнію болѣ бы было, да е употребљено мѣсто „видѣло“ „свѣтлостъ“, врѣ то сватко разуміе, а болѣ изражава смисао и Славенскогъ „свѣтъ“ и Грчкогъ φῶς и Латинскога lux: — а овако незнамъ разумѣ ли тко, шта е то „засвијетли видјело.“ — Осимъ тога видѣло може значити и мѣсто, на коме се може видѣти, и то е мислимъ правый смисао и ове рѣчи „изићи ће дѣло на видѣло“, — и ове „бѣжи ми съ видѣла“ кое се говори ономе, кои заслони коме свѣтлостъ.

Г Л А В А V.

С. 9. Благо ониха кои мир граде.

„Градити“ значи рукама што правити, а употребљива се обично кодъ Народа и у непристойномъ смыслу. Оваке рѣчи, кое повода даю непристойнымъ мыслима, требало є избѣгавати баремъ ондѣ, гдѣ се могу ласно у непристойномъ значеню толковати.

С. 18. докле небо и земља стоји. —

„Стоји“ у тексту є „donec прѣидетъ, εως αν παρελθῃ, donec praetereat“ дакле тако є требало и Србски рећи: докъ непређе; а не „докле стои.“ —

С. 22. — — бити крив суду — — крив скупштини — — крив паклу.

Кои се гиѣви на брата свога, тай є кривъ брату, а нїе кривъ суду, него може као кривацъ подпасти подъ судъ — а кои каже брату своє „рака“ и тай є кривъ брату, и као кривацъ може доћи предъ соимшиште; а тко вели „будало,“ тай є кривъ ономе, коме є рекао „будало,“ а нїе паклу, коме по вољи чини, єръ може сбогъ тога доћи у пакао. Я мыслимъ да се овде неизражава добро Славенско „пєвиниз“ Грчко „ενοχος“ Лат. „obnoxius,“ — него є требало рећи подпада подъ судъ, или долази у Геену огиѣну.

С. 26. — док недаш до посљедњега динара.

„Недашъ“ друго є „недати,“ а друго є „не вратити“ невраћа увѣкъ онай кои дає. У тексту стои „reddas, ἀποδοῖς, reddas.“ Докъ невратишъ — „динар“ — бо-лѣ бы было, да є задржано „кодрантъ,“ као што є то учинѣно у С. 42. Г. 12. Марка: єръ се ово и онако односи на врѣме, кое мора издржати у тавници, а то є врѣме по толкованю Богослова вѣчностъ. —

С. 31. — — ако ко пусти жену своју да јој да књигу
распусну. —

Ако се и зове пуштеница она жена, која се разведе
съ мужемъ; опетъ зато „пустити жену“ у Србскомъ эзы-
ку незначитъ то, што значи у Славенскомъ „пѣстити“ кадъ
се као глаголъ употребљава: пустити се може жена у госте,
у родъ, и ма куда на другу страну, али зато не ѿиштъ
одпуштена одъ мужа: — овдѣ се разумѣва, ако тко од-
пусти жену своју. — *ἀπολύσει* absolverit. — „Распусну“
ову е рѣчь переводитель самъ начинію одъ Славенске. —
У Славенскомъ истина стои „распѣстити“ али, кадъ се Срб-
ски каже „распустити“, онда се увѣкъ мора мыслити, да
ту има више особа, или стварій, кое некій другій одпу-
шта; н. п. распустио господаръ све млађе, све слуге,
распустио учитель дяке, и т. д. А овдѣ е рѣчь о одной
жени и о томе, да е самъ мужъ одиушта, а не, да и
нѣга и ню нетко третій одпушта: она се дакле овдѣ не-
распушта, него се одпушта; болѣ бы мыслимъ было ре-
ћи „одиушту књигу“ него ли „распушту књи-
гу.“ —

С. 41. Ако те потјера ко један сахат иди с њиме
два.

„Ако те ко потјера“ — кадъ тко кога потера, он-
да онај, кога другій тера, не може ићи са онымъ, кои
га тера, него мора ићи предъ њиме. — Ово Славенско
„пойметъ по силѣ“ и Грч. *ἀγγαρεύσει* (кое е рѣчь Персиска,
и има силу приморавана) и Латинско *angariaverit* — зна-
чи приморати да иде, а мыслимъ да бы болѣ было рећи
ако те тко „натера, примора“ ово бы се болѣ сла-
гало и са онымъ „иди съ њиме два;“ ерѣ онако не може
ићи съ њиме, него мора ићи предъ њиме. — „Ми-
лю“ е требало употребити, а не „сахатъ“, ерѣ и Сла-

венско „исприце“, и Гръко „μίλιον“ и Латинско „milliare“ то значи; а што се рачуна, да се миля една за сатъ може прећи, то неспада на преводителя. — У Марк. Гл. 15. С. 21. „натјераше“ кое е по моме миѣнию болъ одъ овога.

С. 45. јер онъ заповијѣда своѣмъ сунцу.

Ово е додано у преводу; ерѣ у тексту стои „акъ солнце свое еидетъ на благъа и зима“ „ὅτι τὸν ἥλιον αὐτὸν ἀνὰ τέλλει“ „quia solem suum producit“, дакле незаповѣда, него сунцемъ своимъ сія на добре и зле. — Одкудъ овдѣ „своѣмъ“ кадѣ е свуда „својему.“ — ?

ГЛАВА VI.

С. 1. Пазите да правду своју нечините предъ људима, да вас они виде.

Ако е тако, да човѣкъ правде нечини предъ людьми, то е зло по побожностъ и по наравностъ. — За ову науку нѣ іошть до сада ни еданъ Богословъ ни Философъ чуо. Досадъ су сви учили да правду треба чинити и предъ Богомъ и предъ людма. А овај преводъ насъ опомиѣ на то, да правде нечинимо предъ людьми, баремъ я га тако разуміѣмъ. — Я мыслимъ да бы болѣ было, да се преводитель држао текста, у комъ стои „внимайте милостыни ваши нетворити предъ челоуѣки.“ *Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν, attendite misericordiam vestram non facere*, — на да е рекао: „пазите да нечините милостыниѣ ваше предъ людьми“, ерѣ ово се и далѣ у св. Писму потврђуе, као са онымъ: што десница да, и шуница да незна, и што чините тайно отацъ ће вамъ вашъ наплатити явно. —

С. 10. — и на земљи као на небу.

Ово су рѣчи Оченаша, али су изпремѣштане; ерѣ ѣ напредѣ метнуто „на земљи,“ па посліе „као на небу“ а у тексту стои „*ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς*, sicut in caelo, et in terra“ како на небу, и на земљи. Преводителѣвымъ ѣ редомъ могао и Еванѣлистъ рећи; али ніе рекао, зашто дакле да се квари онај редъ у преводу.

С. 13. И ненаведи нас у напаст.

Я незнамъ да се Србски каже „навести кога у што,“ него знамъ да се говори: навести кога на зло, навести на Дунавъ, на Саву; — ерѣ глаголи сложені изъ предлога приймаю падежъ са онымъ истымъ предлогомъ изъ кога су сложени; — а овдѣ преводитель каже „навести у напастъ“ у Славен. стои, „и некеди насъ въ напастъ“ у Грчк. „*καὶ μὴ ἐσθελύκης ἡμᾶς ἐς πειρασμόν*“ — у Латинск. „*et ne inferas nos in tentationem*“ зашто небы было и Србски: и неуведи насъ у напастъ.

С. 16. — — јер они начине блиједа лица своја.

У тексту стои „помрачакъ въ лица своя, *ἀφανίζουσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν*, abscurant enim facies suas“ дакле болаъ бы рекао, да праве тавна лица своя, то ѣ смысало текста — а я мыслимъ, да „блѣдо“ ніе то што ѣ „тавно.“

С. 19. — И глје лупежи подкопавају и краду. —

„Лупежъ“ ѣ човѣкъ, кои се скита и піянчи; али іошъ немора быти „татъ,“ — може тко быти лупежъ, али опетъ зато не красти, — а овдѣ се споминю „тати, *κλέπται, fures*,“ дакле крадљивци, тати, а не лупежи, кое толико значи, колико лумпови, — баремъ кодъ насъ у Войводовини.

С. 24. јер или ће на једнога мрзати, а другога љубити, или једноме вољети, а за другог немарити.

У Славенскомъ стои „иго єдинаго возакѣти, а дрѣгаго возинавидѣти“ по овдѣ се преводитељ држао Грчкогъ текста у коме стои најпріе *μισῶσαι* возинавидѣти, па посліе *ἀγαπῆσαι* возакѣти. „Вољѣти“ овдѣ не добро употребљено; „вољѣти“ неупотребљава се безъ сравненія, и зато се увѣкъ каже волимъ овоме, него ономе, и овдѣ бы морало бити „једноме вољети, него другоме,“ бољѣ бы было да є задржано по Славен. „држати се.“

С. 25. — небрините се за живот свој.

„За живот свој“ у тексту стои „ἀνίμην̄ вашєю, τῇ ψυχῇ̄ ὑμῶν, animae vestrae.“ Тако є требало и у Србскомъ задржати „душа“ у толико више, што у овомъ тексту „души“ є противоположено „тѣло,“ па овако не слаже се ни најмаиѣ, кадѣ се каже, небрините се за животъ вашѣ, ни за тѣло, — ерѣ тако излази, као да се човѣкъ и безъ живота може бринути о тѣлу, и као да тѣло и безъ живота живи. — А казати, значи ли и овдѣ „душа“ метонимически „животъ,“ то неспада на преводѣ него на толкованѣ. —

Г Л А В А VII.

С. 4. Како можеш рећи брату својему стани.

У Тексту стои: „како речени братѣ тесемѣ, πῶς̄ εἰπῆς̄ τῷ ἀδελφῷ σου, quomodo dices fratri tuo,“ одѣ кудѣ дакле у преводу „како можешѣ рећи“ кадѣ є у тексту: како ѣшѣ рећи брату својме. „Стани“ то є добро Србски; али то се каже ондѣ, гдѣ ко иде, или немирує, а

овдѣ е требало задржати рѣчь текста *μετασιν, ἀφ' ου, sine*, допусти. —

С. 9. Или који је међу вама човјек у кога ако заиште сии његов хлѣба камен да му да.

Я мыслимъ да се каже искати „одъ кога,“ а не „у кога.“ Говори се у кога има? у Петра; ишти дакле одъ нѣга. — У преводу се овако на више мѣста употребљава; али то само стиховима и нѣсмама доликуе. —

С. 16. По родовима њиховијем познаће те их.

„По родовима“ овдѣ се незна: разумѣвајули се „родбине“ или „дѣла“ еръ кадъ се о човѣку говори, и каже се да ћешъ га познати по роду нѣговомъ, то ће сватко мислити, да ћешъ га познати по томе, кадъ видишъ, тво му е родъ. Ова рѣчь „родъ“ има у Србскомъ ѣзыку више значења, и морала бы се у преводу замѣнити съ другомъ, баремъ ондѣ, гдѣ се може ласно друго разумѣти, него што мы желимо да се разуміе. Болѣ бы было по моме мишнію да е употребљено овдѣ „плоть“ — а наши люди разумію добро, шта е плотьна година.

С. 24. — казаћу да је као мудар човјек.

У тексту стои „уподоблю *ὁμοιωσάμενος assimilabo*“ дакле овдѣ се изражава уподобленіе. А у преводу стои „као;“ ова частица „као“ изражава више еднакостъ *ισότηας aequalitatem*, него ли уподобленіе *ὁμοιότητας similitudinem*. А еднакостъ и уподобленіе, различита значења имаю. Кадъ се каже „овај е као и онај,“ то значи: какавъ е еданъ, такавъ е и другій; а ту се већъ разумѣва, да су двојца по каквоји еднака. Али кадъ се каже овај е подобанъ ономе, то незначи, да е еданъ као и другій; не-

го да по нѣкимъ свойствама своимъ наличи еданъ на другога; а то е велика разлика, еднакъ быти съ киме, и наличити на кога. Болѣ бы валида было, да е речено: „уподоби ъу га“ па и то бы Срби разумѣли.

ГЛАВА VIII.

С. 14. — и грозница је тресе.

Кадъ се каже да кога грозница тресе, онда се разуміе, да е болестникъ у студени оной, која иде съ грозницомъ, и да дркѣ одъ студени, и по овомъ дрктаню каже се да га грозница тресе, ерѣ онай кои дркѣ, и тресе се. — Овдѣ по тексту „и огнемъ жегомъ иаи πυρὸς σον-σας“ болѣ бы было рећи мѣсто „грозница“ „врѹница“ па макаръ „тресе“ и изостало, кадъ га ни онако у тексту нема. —

С. 25. И прикучавши се.

Прикучити штогодъ значи, кукомъ што довући къ себи, а „прикучити се“ погрблѣно привући се коме, и то више крадомъ, него ли явно. Овдѣ валида се исеу ученици крадомъ привукли къ Исусу; него су дошли къ нѣму. У тексту стои „и пришедше иаи προσελθόντες et accedentes,“ зарѣ небы болѣ было задржати ову рѣчь и казати, дошавши, или приступивши? —

С. 29. — — што је тебѣ до нас, Исусе сине Божиј!

У тексту е „что намъ и тебѣ τί ἡμῖν καὶ σοὶ quid nobis et tibi,“ тако и оригіналъ, и ови преводи задржали су форму изражая оногъ времена, кадъ е Евангеліе писано. Колико е было одъ почетка Евангелія до данасъ переводителя; да е свакій превodeћи свето Писмо, упо-

требљавао начинъ изражавања свога времена у мѣсто онога¹, кои се налази у св. Писму, како бы изгледало до данасъ св. Писмо? У преводу е овоме требало задржати ту форму изражая; и да е преведено онако, као што е преведено Славенско и Латинско „шта е нама и теби Исусе,“ — а толкователь нека каже, значи ли то: што е теби до насъ? или значи; шта е нама до тебе; или значи: шта мы имамо съ тобомъ, или; мы немамо ништа съ тобомъ. —

С 32 — — и они изишавши отидоше у свиње.

„У свињѣ“ то е добро речено Србски; ерѣ Срби мѣсто „чопорѣ свиња“ употребљаваю „свињѣ;“ али Срби кажу „чин то чопорѣ свиња прође“ — „видіо самъ два три чопора свиња“ — и т. д. У тексту стои „εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, in gregem porcorum,“ зашто се небы и у Србскомъ преводу тако задржало, кадъ ніе противъ свойства языка, а разговетности се тимъ небы наудило. А и онако е преводитель у предидушемъ стиху већъ употребіо „крд свиња“ — дакле и овдѣ е требало задржати. —

ГЛАВА IX.

С. 22. — вјера твоја помогла ти је.

Ово е удесно употребљено „помогла ти је“ — ерѣ Срби тако кажу, кадъ се извидаю одъ какве болести „помогло му е ово или оно,“ — али друго е понятие у овомъ изражаю „помогла ти је“ а друго е у „спасла те е“ кодъ овога разумѣва се увѣкъ да се избавіо одъ пропасти онај, за кога се говори да е спасенъ; а кодъ „помоћи“ ніе увѣкъ пропасть, нити така опас-

ность, него е доста пута само додаванѣ сила за извршенѣ какова дѣла. У тексту стои: „спасѣ та σώσωκε σε servavit, или salvavit te“ за што се небы то задржало и у Србскомъ „спасла те е“ — кадъ то свакий православный Србинъ разуміе.

С. 26. — И отиде глас овај по свој земљи оној.

И то е добро Србски „отиде“ али омѣ стои „изиде ἐξῆλθεν exiit“, зашто ніе то задржано „изиде“ кадъ се овдѣ и онако разумѣва, да е гласъ изишао изъ оне куће, у којой е ускрсіо Исусъ мртву дѣвојку. — Као да бы се рекло: ако и ніе пустио народъ у кућу, гдѣ е онъ чудо учиніо; опетъ е зато гласъ изъ куће изишао и разнео се по свој земљи. —

Г Л А В А X.

С. 10. — Јер је посленик достојан свога јела.

„Јела“ у текску стои „мзда своа τῆς τροφῆς αὐτοῦ, alimento suo“ τροφῆς значи и „ѣло“, али управо е „рана“ одкуда е и τροφῶω рани, и τροφῆς ранитель: и овдѣ е „свога“ мѣсто „својега.“

С. 22. — али који претрпи до краја благо њему.

„Благо њему“ у Гл. V. употребљено е „благо“ мѣсто „блаженъ“, а овдѣ е употребљено мѣсто „спашке се“ спасенъ будеть σωθήσεται servabitur seu salvabitur.

С. 24. Нема ученика над учителя својега, ни слуге над господара својега.

„Над учителя“ „над господара“ невиди ми се да е правилно Србски речено. Срби кажу: нема ти н. п. надъ

Іованомъ пѣвача, а некажу нема ти надъ Іована пѣвача. Или, има и надъ попомъ попъ, а некажу и надъ попа попъ. Предлогъ „надъ“ сачинява се и съ внимательнымъ падежомъ, али не у овакомъ случаю, него ондѣ, гдѣ е питанъ „куда“ надвири се надъ бунаръ, попи се надъ кућу. Али ондѣ нѣ тай случай, него ондѣ бы мыслимъ болѣ было рѣши: Нема ученика надъ учителѣмъ своимъ, ни слуге надъ господаромъ своимъ, ово нису стихови ни пѣсме, у коима се бзкъ свакояко окреће за любавъ стиха. —

С. 29. — за један динар.

„Динаръ“ ондѣ е употребљивъ „динаръ“ мѣсто „ассаріемъ *ἀσσαρίων, asse*“ а у Гл. V. С. 26. мѣсто ко-дрантъ, *κοδράντης, quadrantem*.“ Дакле у овомъ преводу све су динари. — Динаръ е више одъ ассаріа, ерѣ у динару има 16 ассаріа или 4 сестерціе, а ассарій може се рачунати на 1½ кр. Сребра, то нѣ погрѣшка противу смысла, али е противу точности превода.

С. 35. Јер сам дошао да раставим човјека од опа његова, и кћер од матере њезине, и снаху од свекрве њезине.

Овај преводъ неизражава смысао текста. Ондѣ стои: „разлучити челоуѣка на отца своѣго, и дѣиѣр на матерѣ своѣ, и неѣкѣтѣ на свекровѣ своѣ, *διχίσαι ἀνθρώπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, dividere hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nulum adversus socrum suam*.“ Ондѣ значи разлучити човѣка противу отца свога, кћерѣ противу матере свое, и снаху противу свекрве свое, т. е. тако иѣ разлучити, да едно на друго устане, зато се и каже у Славенскомъ: „на отца, на матерѣ, на свекрву;“ а не „одъ отца, одъ матере, одъ све-

крве,“ *κατὰ* сачинѣно са родителнымъ значи и „противъ.“ Текстъ овай значи управо то кадъ отаць или мати, или свекрва приіме науку Христову, да ће се сынъ, кћи, снаха подигнути противу нѣи, или ако ови приіме науку Христову, они ће се подигнути на нѣи; као што се то по свѣдочби Историје и догађало: дакле овдѣ нѣе требало одступати одъ текста. Брѣ изъ овога превода не може се тай смисао извести, у коме се каже, да се раставля сынъ одъ отца, кћи одъ матере, и снаха одъ свекрве; — а мы знамо, да се може сынъ раставити одъ отца, а немора се ни свадити съ отцемъ, а камоли устати противъ нѣга и. п. кадъ се одѣли и изсели изъ куће, или кадъ отиде у свѣтъ себи леба тражити, — тако исто кћи се раставля одъ матере, кадъ се уда; али зато неустае противъ матере; снаха се раставля одъ свекрве, кадъ иде за своимъ мужемъ, али зато немора устати на свекрву свою. — По томе преводу тешко се може напѣи на правый смисао текста; брѣ люди се обычно разставляю еданъ одъ другога башъ зато, да немогу устати еданъ на другога. —

ГЛАВА XI.

С. 12. — и силеције добијају га.

„И силеције добијају га“ то нѣ правый смисао текста, у коме стои „и иѣзници *καὶ ἰσχυροὶ* *καὶ ἀρπαγόνες πάντες*, et violenti rapiunt illud.“ Дакле: и насилници отимаю га, то значи *ἀρπαγόνες*; а я мыслимъ, да се неслажу та два понятія „насилници“ и „добіяю“, насилници, или као переводитель што вели „силецие“ недобіяю, него отимлю на силу, зато се и зову силецие. Незнамъ зашто „следжіе“ кадъ сватко ра-

зуміе шта су „насилници“ а и у народнымъ пѣсмама спомињу се насилници на толико мѣста. —

С. 14. И ако хоћете вјеровати.

У тексту стои „И аще хоцете прѣати — *καὶ εἰ θέλετε δεῖξασθαι*, et si vultis recipere“ — зашто дакле не „приимити“ него „вѣровати“ ели ово „приимити“ овдѣ то исто, што е и „вѣровати“ то опетъ спада на толкователя. —

С. 16. Али какав ђу казати да је овај род. —

Овдѣ е требало уподобленѣ. — Дакле и о овомъ стиху разумѣва се све оно, што е речено о 24. у Гл. VII. —

С. 25. Хвалим те оче.

Срби кажу у многимъ случаевима „хвалимъ те Боже,“ и по томе бы и ово добро было. Али у тексту стои „Исповѣдактиса, *ἐξομολογήσῃς σοι*, confiteor tibi“ дакле ово е требало у преводу задржати „Исповѣдамъ ти се,“ — ерѣ су тако онда люди говорили; а кадѣ е одступљиво одъ тога, бољѣ бы было, да е речено „Хвала ти Оче“ ерѣ овдѣ се изражава благодарностъ, а не похвала. —

С. 28. Ходите к мени сви кои сте уморни и натоварени, и ја ђу вас одморити.

У тексту стои: „Прѣидите ко мнѣ вси трѣждакѣиѣ, и шеременѣи, и азѣ упокою вы. *Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς*. Venite ad me laborantes et onerati, et ego recreabo vos.“ Дакле не „кои сте уморни и натоварени;“ него „кои се трудите, (радите) и кои сте обтерећени.“ Друго е, уморанѣ быти, а друго е, трудити се; тко е уморанѣ таѣ не-

може радити, ерѣ се држи о нѣму, да су му силе ма-
лаксалє, и изнемогле тако, да є приморанѣ оканути се
посла. — А о човѣку незнамѣ кажели се „натоваренѣ.“
У преносномѣ смыслу говори се и о людима, но понай-
више у дѣйствителномѣ значеню н. п. много су кое-
шта натоварили на тогѣ едногѣ човѣка; или
„много є коешта натоварено на нѣ;“ али да се говори
тако, као што є овдѣ употреблѣно, „ала є тай чо-
вѣкѣ натоваренѣ,“ то незнамѣ; и тако бы рекао, кадѣ
се каже за човѣка, да є натоваренѣ; онда значи дру-
го нешто, кое неидє у рачунѣ овога текста. А лако се
може помислити кодѣ те рѣчи и то, да є човѣкѣ нато-
варенѣ на кола или на што друго, а не да є товарѣ на
нѣму, дакле и овдѣ се може разумѣти, „кои сте умор-
ни, и натоварени н. п. на кола.“ —

ГЛАВА XII.

С. 25. — — Свако царство које се раздијели само
по себи, опустје ће, и сваки град или дом
који се раздиједи сам по себи пронашће.

Тако Христосѣ нѣ рекао; ерѣ царство, кое є н. п.
велико, а изѣ различиты элемента састои се, ако се са-
мо по себи и раздѣли, неће заустѣти, него ће прећи
у другу форму. Али ако се царство раздѣли противу
себе, онда може заустѣти. А тако є Христосѣ и ре-
као „какоє царство раздѣашеся на са, *πάσα βασιλεία μερισθεῖσα
καθ' ἑαυτῆς*, omne regnum divisum contra se.“ Овдѣ є пре-
ведено као што є преведено и у С. 35 Г. X. само та є
разлика што є ондѣ рекао преводитель „одѣ отца одѣ
матере, одѣ свекрве; а овдѣ опетѣ каже „само по
себи.“ Она примѣтва и за овай стихѣ важи. —

С. 35. Добар човјек из добре клијети износи добро, а зао човјек из зле клијети износи зло.

Овдѣ се употребљава изъ „клијети“ мѣсто изъ скровишта *ἐκ τοῦ θησαυροῦ* de thesauro; а у С. 6. Г. VI. употребљено е „уђи у клѣтъ“ мѣсто „из клѣтъ *ἐκ τῶν ταμιῶν* in cubiculum.“ Тко ће садѣ погодити кое е право значенѣ „клѣти!“

С. 41. Овдје је већи од Јоне.

Ово е добро Србски, али у тексту стои: „болѣ *πλεον* plus“ дакле „више“ а не „већий;“ и тога се требало држати. То исто и у С. 42. већи од Соломона. — Овдѣ не узалудъ тако речено. Еванђелистъ кадѣ е то рекао, не сравнио Христа као човѣка са Јономъ, и Соломомъ, и зато не рекао већий одъ Јоне, и одъ Соломона; ерѣ ово „већий“ изражавало бы то, да е Христосъ као човѣкъ сравнитъ са Јон. и Солом.; него Еванђелистъ говори о Христу као о Богу, и зато каже више, него што е Јона, овдѣ е. Јона е Пророкъ, али Христосъ не само већий Пророкъ, одъ Јоне, него е више, него пророкъ, — дакле више него Јона и Соломонъ.

Г Л А В А XIII.

С. 2. И сабраше се око њега људи многи.

Ово е добро Србски; али ово „око њега“ предпоставља то, да е ондѣ већь быо Народъ многъ, па да се онда, кадѣ е Христосъ дошао на море, сабрао око нѣга. А у тексту вели „собрашася къ нему *πρὸς αὐτόν*, ad eum,“ кое незначити „око нѣга“ него „къ нѣму“ — а то зато вели тако, што су люди дошли къ нѣму, а прие нѣга не ий было ондѣ. —

С. 12. — и претећи ће му, а који нема узеће му се и што има.

„И претећи ће му“ то се говори ондѣ, гдѣ тко има чега више, него што му треба, али овдѣ значи, да ће имати изобилно. т. е. да ће онај, кои већ има науке Христове, све више и више добјати, а не да ће му претећи, ерѣ науке Христове неможе ни кодкога претећи.

„Узеће му се“ може значити „и купиће му се“ бољѣ е „одузеће му се“ ерѣ се овако неможе другачије разумѣти, него у правомъ своје значеню.

С. 13. — јер гледајући не виде и чујући не чују.

Кадѣ е речено „гледајући невиде“, онда е требало рећи и „слушајући нечую“ ерѣ као годѣ што може тко гледати, а опетѣ невидити; тако исто може тко слушати, а опетѣ нечути. Него овдѣ као годѣ што е речено „чујући нечую“ тако е исто требало рећи и „видећи невиде“, ерѣ се разумѣва да онај, кои гледа, види Христа и нѣгова дѣла, али опетѣ га непознае; — а то изъ текста излази: „οἱ κενὶ βλέποντες не видате οὐ βλέποντες“ *quod videntes non vident.* — што видећи невиде.

С. 15. Јер је одрвенило срце овѣјех људи.

„Одрвенило Срце“ то значи, да е срце постало дрво. — О срцу се говори, да се окаменило, али одрвенило то незнамъ говорили се гдѣ. Истина да и едно и друго значи „тврдоћу“ и употребљава се у пренесеномъ смислу; али и преношењ то бољѣ е кадѣ е природно. „Окаменити се“ природније е, него ли „одрвенити“ по томе, што то бива у природи, да се претвори у каменъ друго кошта. што не каменъ; а у дрво се не претвара. — Међу тимѣ у тексту стои са свимѣ

друге рѣчи „штелстѣ, *ἐπαχύνθη* incrassatum est,“ може бити да бы богъ было „отврдло,“ или „одебляло.“

С. 21. Одмах удари на траг.

То значи одустати одъ онога, што е тко почео; али у тексту стои „авѣе соблажняѣтся, *ἐνθὺς scandalizῆται* statim scandalizatur,“ т. е. одма се соблажнява; а ову е рѣчь пре-водитель прииѣю у свой преводъ, дакле могао ю е и овдѣ употребити, а толкователь ѣе казати да то значи одустати, или однасти одъ вѣре. —

С. 30. А у врѣеме жетве рѣчи ѣу: саберите и т. д.

У тексту стои „рекѣ жателемъ *τοῖς θερισταῖς* messoribus“ ово е преводитель са свимъ изоставѣю. — Сѣмѣнно не-како излази, кадѣ се чита у стиху 39. толкованѣ, тко су „жетеоци,“ а у цѣлой причти напрѣдъ нису ни гдѣ споминяни „жетеоци.“ —

ГЛАВА XIV.

С. 2. — Он устаде изъ мртвијех и зато чини чудеса.

„И зато чини чудеса,“ то толико значи, као да бы Иродъ рекао быо, да Иоаниѣ самъ чини чудеса; али Иродъ нѣе рекао, да Иоаниѣ самъ чини чудеса, него, да се сила божѣя, или какву е онѣ мыслѣю, показуе на нѣму, а то е велика разлика. Текстъ каже „И сего ради *силы дѣются ш немъ, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργουῦνται ἐν αὐτῷ, et propter hoc efficaciae operantur in eo,*“ и зато силе раде у нѣму — дакле по Иродовымъ рѣчиѣма печини Иоаниѣ чудеса, него Богъ чини у нѣму, или преко нѣга чудеса. —

С. 4. — неможеш ти ње имати.

У тексту нестои да Иродъ неможе нѣ имати; а п Иродъ е показао, да може, него ондѣ стои; „недостойтъ ти имѣти еа; *Οὐκ ἔστι σοι εἶναι αὐτήν*; non licet tibi habere eam.“ — а друго е кадъ се каже: неможешъ, него ли кадъ се каже: ние ти слободно, или непристой ти се имати ю.

С. 6. — игра кѣи Продијадина пред њима и угоди Ироду.

„Пред њима,“ — напредъ ние ни о коме рѣчь была, да се може рѣчи „пред њима,“ овай изражай изискуе, да се найпріе тко спомене да се може знати, на кога се то односи, а овако, кадъ се нитко ние споменуо, незна се предъ киме. — У тексту нестои „предъ њима,“ него „посредѣ *ἐν τῷ μέσῳ* in medio“ дакле требало е рѣчи „на срѣди.“ —

С. 26. То је утвара.

„Утвара“ као што Народъ нашъ мысли о нѣой, иде само поћу, а овдѣ се неспоминѣ поћъ, и я мыслимъ да утвара управо и незначи то што значи; „призракъ *φάντασμα* phantasma.“ него значи *μορφοῦμενον*, spectrum. Можда бы болѣ было овдѣ рѣчи „обсѣна“ премда се то бдио мѣсто другога узима, али опетъ Народъ разликуе, и свако само на своме мѣсту употребљава. — Обсѣна може быти и даню, а утвара неможе.

С. 27. „небойте се, ја сам, неплашите се.

„Небойте се, и неплашите се“ то е свѣдно. У преводу овомъ свуда употребљава се „небойте се“ мѣсто „Дѣрзайте *θαρσείτε* confidite;“ а „неплашите се“ мѣсто „небойтеса *μὴ φοβεῖσθε*, nolite timere.“ Я мыслимъ да е „дерзайте“ више него ли „небойте се“ тко се

небои тај нема страха, али то нема страха тај још не мора имати слободе, или као што обично ову слободу туђомъ рѣчи изражавамо „куражи.“ А кадъ се коме каже да дрза, то се разумје, да има слободе, куражи. — Ако се не могла наћи за ово друга Србска рѣчь, а оно се могла задржати та Славенска. Како бы было „држите се“ и „небойте се?“ или „трсите се, и небойте се.“ —

ГЛАВА XV.

С. 4. И који описује оца или матер.

„Описовати оца или матер“ то има само едно значење, и то, као што е овдѣ употребљено, непристойно. Али може се оцу и матери зло говорити, да се и неопсую. У тексту стои „злоставити *κακολογῶν* maledicens“, дакле управо зло говори. А я бы воѣо употребити и рѣчь „злоставити“ неголи „описовати“ ерѣ знамо да се и рѣчма може то злоставити, па макаръ бы додао и „рѣчма“ — а мыслимъ да е „зло рећи“ управо то; ерѣ и „злорець“ то значи. —

С. 5. Прилог је чим бих ти ја могао помоћи.

Овдѣ е употребіо преводитель „прилогъ“ мѣсто „поклонъ“ или „даръ“, као што у тексту стои „даръ *δῶρον*, *munus*“ — а у глави IX. С. 13. употребіо е „прилогъ“ на мѣсто „жртва *θυσία* sacrificium.“ А я мыслимъ да едне и исте рѣчи треба съ еднимъ и истымъ рѣчица и преводити, ако е ондѣ „прилогъ“, овдѣ не може бити „прилогъ“, или ако е овдѣ „прилогъ“, ондѣ не може бити „прилогъ.“ Ерѣ овако долази читатель у ту неволю, да не може разазнати, шта значи управо „прилогъ.“

С. 9. Но задуду ме поштују учећи наукама и заповѣстима људскими.

Овдѣ е додана у преводу свежа „и,“ и то е назначено да е додано; овакимъ се додаванѣмъ обычно толкуе текстъ: то се и у вулгати налази. — Него у тексту стои „учаще учениѣмъ, заповѣдемъ челоувѣскимъ, διδασκοντες διδασκαλίας, ἐπιτάγματα ἀνθρώπων docentes doctrinas, mandata hominum.“ Овдѣ нѣ бадава изостављено „и“ ерѣ кадѣ се дода „и“ онда намъ показуе то, да е „учение“ о коме се говори друго, а „заповѣсть“ друго: а кадѣ се дода „и“ онда значи да е „учение“ и „заповѣсть“ едно, и да заповѣсть показуе шта е „учение“ — т. е. да е „заповѣсть“ appositio „учения,“ и овако се расчлаňuje „учећи наукама, кое су заповѣди людске;“ а кадѣ се дода „и“ онда се неможе тако толковати, ерѣ онда су науке, друго, а заповѣсти друго.

С. 19. Јер од срца излазе зле мисли, убиства, прелюбе, курварства.

„Курварства“ я мыслимъ да е требало ову непристойну рѣчь изоставити изъ превода св. Писма, и замѣнити ю са другомъ каквомъ. Ни у пѣсмама народнымъ стариѣгъ времена нигдѣ се неупотребљава та рѣчь, него кадѣ дође о томъ говорѣ, онда употребе рѣчь облюбити. — Може бити да бы болѣ было, да е преводитель и за „курварство“ направіо рѣчь, као што е направіо за „прелюбодѣяніе“ отъ прелюбити „прелюба“ па да е одъ „облюбити“ рекао „облюба“ ово бы му служило на часть и поштенѣ, као што му служи, што нѣ у С. 17, превео ону рѣчь „афедронѣ“ него е превео безъ нѣ, него кадѣ е већ нѣ хтео задржати, као што е Славенѣ задржао. Та могу се за Бога и понятія порока поштеніе и тако

представити, да се немора стидѣти ни онай, кои ѿ чини, ни онай, кои ѿ слуша. —

С. 32. — да не ослабе на путу.

У тексту стои „да не како ѿслабѣють ꙗкоже ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ“ не forte deficient in via. Кадъ се каже, „да не ослабе“, онда се предпоставля, да не ослабити, ако се н. п. гладни одпусте; а кадъ се каже, „да како не ослабе“, онда се предпоставля, да могу и ослабити, и неослабити, а то су различита понятія: ову рѣчь „како“ не требало изоставити, ерѣчь нѣмъ се опредѣлява правый смысao текста.

ГЛАВА XVI.

С. 5. — — заборавише узети хлѣба.

Ели то „купити“ или е „понести.“ Ако е „понести“, то е требало додати „са собомъ“ — то исто стои и у 7. и 8. С.

С. 17. Симоне сине Јоани.

И у оригиналу Грчкомъ написана е та Еврейска рѣчь „вар“ и у Славенскомъ „варъ“ и у Латинскомъ „var“, а и Грци, и Славени, и Латини знали су, да то значи „Сынъ“ незнамъ зашто се преводитель не овдѣ угледао на Грке, Славене и Латине. — На башѣ ако е хтѣо казати да е „варъ“ „сынъ“ могао е одоздо подѣ крстинемъ то учинити, а у тексту е требало задржати, као што е у Гл. XXIII. С. 7. задржао „рави“ —

С. 22. — — поче га одвраћати говорећи Боже сачувай то неће бити од тебе.

У тексту стои „*πρὸς τὸ ἐπιτιμᾶν ἰνσπεраге*“, а то незначн „одвраћати“, ерѣ да е Петарѣ одвраћао, онѣ небы могао рећи: „Боже сачувай, то неће бити одъ тебе“ нити бы му рекао Исусъ „иди одъ мене сатано“, као што е Петру рекао у слѣдующемъ стиху. Него то се види изъ садржая, да е Петарѣ Исуса укорио, што е говорио оно у 21. стиху, зато му и каже „Милостивѣ ти Господи“ т. е. Богъ съ тобомъ, шта ты говоришъ! а то е друго, него ли „одвраћати“, ерѣ ово може бити и безъ укораваня. „*πρὸς τὸ ἐπιτιμᾶν*“ значи „приговорити, пребацити, *Verwüßten* мафен.“ „Боже сачувай“ то е нашъ начинъ говора, а нѣ онога времена, кадъ е Евангеліе писано, а разумѣло бы се, да е и онай начинъ изражая задржанъ, као што е требало задржати „милостивѣ ты бѣди Господи! или милостивѣ ты Господи! *ἐλεος σοι κύριε clemens tibi Domine*.“ — Ово бы се найбільъ дало посрбити овако „Богъ съ тобомъ.“ —

ГЛАВА XVII.

С. 2. а хаѣине његове постадоше бијеле као свијет.

Я бы желіо управо знати у каквомъ е смыслу овдѣ употребљѣна ова рѣчь „свијет“ кадъ почемши одъ С. 16. Г. IV. на све до края овогъ дѣла употребљава се „видјело“ мѣсто Славенскога „свѣтъ“ Грчкогъ *το φῶς* Латин. *lux*, а и овдѣ те исте рѣчи стое у тексту. Ако се овдѣ неразумѣваю подъ „свијетомъ“ люди, валяда се небы ни у реченомъ С. 16. Г. IV. разумѣли, у толико маинѣ, што онай стихъ говори и о свѣтлости, и о людима. —

Заръ се небы разумѣло ондѣ, да се односи на свѣтлость да е н. п. речено: „люди, кои сѣде у тамн, видѣше свѣтъ великій,“ сведно тако, као што се и ондѣ разуміе да се односи на свѣтлость „поставише бијеле као свијет.“ —

С. 5. Док он још говораше, гле облак сјајан заклои их.

Ако е „сјајан“ кодъ преводацѣ то, што е у слаvesкомъ „свѣтелъ“ у Грчк. „φωτεινὴ“ (т. е. *refelē*) и у Лат. *lucida* т. е. *pubes*) онда е послѣдностъ изискивала, да у мѣсто „видѣло“ и „свѣтъ“ употреби рѣчь „саяностъ;“ зашто кадъ е „саянъ“ то исто, што и „свѣтелъ,“ то онда и „саяностъ“ е то, што е свѣтлость.“

С. 18. И оздрави момче од онога часа.

Ондѣ се преводи „отрокъ, ὁ παῖς, риег са „момче“ — а у Гл. XIV. С. 2. и свуда гдѣ годъ долази у тексту „отрокъ, ὁ παῖς, риег, преводи се са „слуга“ а у Гл. XIII. С. 27. и у Гл. XVIII. С. 23. преводи се „раби, οἱ δοῦλοι servi са „слуга“. Овако читајући рѣчи, кое значе садъ ово, а садъ оно, неможе човѣкъ изићи на край. — Ако е „отрокъ ὁ παῖς риег“ ондѣ „момче“ зато, што е напрѣдъ речено, да е тај отрокъ сынъ онога човѣка, кои моли за њѣмъ Исуса, зашто небы быо „отрокъ“ ὁ παῖς риег, и на другомъ мѣсту, гдѣ се неспоминѣ, да е чинъ сынъ „момче,“ па бы онда „раби οἱ δοῦλοι servi“ остали „слуге“ а отроцы были бы „момчадѣ.“ —

С. 25. Петар рече хоће: и кад уђе у кућу претече га Исус говорећи: Шта мислиш Симоне? Цареви земаљски од кога узимају порезе и хараче, или од своијех синова, или од туђијех. —

„И кад уђе у кућу, претече га Исус“ — Претећи може тко кога у правомъ смыслу кадъ се тко съ кимъ утркуе. — Ондѣ се некаже, да е Исусъ

Петра претекао у рѣча; ерѣ оно „говореѣи“ односи се на оно, што слѣдуе, а невраћа се на оно, што е на предѣ речено; дакле тако излази, као да су се Исусъ и Петаръ утркивали идући путемъ, и да е Петаръ све-еднако напредѣ ишао, докѣ нѣ ушао у кућу, а кадѣ е ушао у кућу, онда га Исусъ претече, и онда почне говорити. — У тексту стои „*предвари προειρθεῖν* praevenit“ а то нѣ „претече,“ ерѣ претеѣи у правомъ смыслу значи кога надтрчати: И само овако ће простъ Народъ Србскій ту рѣчь разумѣти, — а нема тога, тко ће помислити, да е то предварити, т. е. напредѣ учинити другоме оно, што е тко другій хтѣо нама да учини. Прости люди обично изражаваю то понятіе овако „отемѣ изъ уста,“ а тако и у приповѣдкахъ стои, гдѣ годѣ еданъ другогѣ предвари съ рѣча, ондѣ предвареный говори „Оте ми изъ уста.“ Али ово се нѣ могло у овомъ стиху употребити, него бы болѣ было задржати „предвари“ и протолковати. — „Харачъ“ ова рѣчь значи и онога, кон „хара;“ у значенію „данка,“ кон се владоцима плаћа, употреблява се само у онымъ краєвиѣмъ Србства, кон су подѣ Турциѣмъ, а други Срби и незнаю да харачъ друго што значи, него онога, кон хара. Оваке помѣстне рѣчи требало е избѣгавати особито, кое (као ова) невольность у нама раћаю. У тексту „*дани или кинсонъ τέλη ἢ κήρυον tributa vel census*“ то се могло реѣи: данакъ или порезъ, па бы добро было, и то ништа небы сметало, што данакъ значи и малый данъ; ерѣ бы порезъ стояо покрай данка; — као што стои у преводу поредѣ „пореза“ туѣа рѣчь „харачъ.“

ГЛАВА XVIII.

С. 3. Ако се неповратите, и небудете као дјеца.

У тексту стои „*аще не швратитесе, и вѣдете ако дѣти* — *ἐὰν μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία* si non conversi

fuertis et efficiamini sicut pueruli. — а то значи ако се необратите — а не ако се неповратите. — Повраћа се човѣкъ, кадъ иде опетъ на оно мѣсто, гдѣ е већъ было, или кадъ се враћа у оно станѣ, у комъ е већъ было. Тако се говори вратио се у Бечъ, срдитомъ се човѣку говори, да се поврати, о болестнику, кои у несвѣстицу пада, да се повратио къ себи. Али онай, кои се обрати, тай се увѣкъ невраћа, н. п. кадъ се обрати нехристіанинъ у вѣру Христіанску, тай се ніе повратио, него се обратио, еръ ніе никадъ было Христіанинъ. — И ово „обратити се“ више значи „окренутисе, него ли вратитисе.“ —

С. 7. — али тешко оном човѣку, кроз кога долази соблази.

„крозъ кога“ то значи, да мора крозъ човѣка управо проћи, било то посліе трбуомъ, или другимъ каквимъ каналомъ, еръ ова е честица „крозъ“ у Србекомъ езыку мѣстна. — У тексту стои „ниже соблазнъ прихѣдитъ, δι οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται, per quem scandalum venit“ дакле болъ бы было рећи преко кога долази; еръ то Срби употребляю по овоме послати и преко овога добити. А найпосліе болъ бы было и то да е задржанъ Славенскій начинъ изражая „коимъ“ или да се додао предлогъ „съ“ съ коимъ, него што е речено крозъ кога. Ово е чини ми се Германежъ. —

С. 14. Тако није воля оца вашего небескога, да погине један од овијех малијех.

У тексту стои „Тако нѣсть воля предъ Отцемъ вашимъ — Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Sic non est voluntas ante Patrem vestrum. Зашто ніе и преводитель то задржао, и казао, „тако ніе воля предъ Отцемъ вашимъ“ — И Латинъ и Славенъ превѣдеши могли су из-

оставити оно „ἐπιπροσθε“ на су могли рећи „sic non est voluntas Patris vestri, тако нѣсть воля Отца вашего.“ — али они то нису учинили, знаюћи, да св. Писмо има свой языкъ, кои не треба кварити; него су задржали оригинальный изрѣжай.

С. 16. Ако ли те непослуша, узми са собом још једног или двојцу, да све ријечи остану на устима два или три свједока.

„да све ријечи остану на устима два или три свједока.“ — Овдѣ се незна, чіе рѣчи да остану на устима свѣдока, оны, кои су свѣдоке позвали, или самы свѣдока; и по томе незна се, значи ли то, да другій нитко ништа неговори, него само два или три свѣдока, или да други сви говоре, а све рѣчи два или три свѣдока, да остану имъ на устима, дакле да они не говоре. — У тексту стои: да при ὑστῆκς двоє или трѣхъ свидѣтелей станеть есакъ глагола; — ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα; ut in ore duorum, testium, vel trium stet omne verbum. Дакле требало є држати се текста и рећи, „да предъ усти (или покрай уста) два или три свѣдока стане (или престане) свакій говоръ.“ Я мыслимъ да бы овако требало: „да предъ устима два или три сведока престане свакій говоръ,“ ерѣ Грчкій предлогъ ἐπὶ управо овдѣ значи „предъ“ зашто се грчки каже предъ свѣдоцима ἐπὶ μαρτύρων а што є овдѣ донетнуто ἐπὶ στόματος предъ устима,“ то ништа друго незначити, него: предъ свѣдоцима, кои знаду говорити. — Истина да „ἐπὶ“ значи и „на“ али овдѣ неможе то значити. Я бы желію знати како ће то разумѣти они, за кое є преведено. —

С. 22. Рече њему Исус: Не велим ти до седам пута, него до седам пута седамдесет.

Ово е преокренуто. — У тексту стои: *ἑβδομηκοντάκις ἑπτά, septuagies septem.*“ зашто ние и у Србскомъ тако речено: „седамдесет пута седамъ;“ кадъ се овдѣ управо морало тако рећи; еръ напрѣдъ ние говорено о „седамдесетъ“ ништа, него е говорено о „седамъ“ дакле е овдѣ „седамъ“ као главно у говору предходило, и на ово се мора удесити друго што слѣдуе, а не оно, на друго. — Петаръ пита да ли ће брату свомъ опростити, ако сгрѣши „седамъ“ пута, а Исусъ вели не „седамъ“ него „седамдесетъ“ пута „седамъ.“ Овдѣ сама Логика и послѣдностъ говора неда преокренути ово мѣсто. — Друго бы было, да е „седамдесетъ“ као главно предходило. Да е н. п. Петаръ питао да ли ће опростити брату, ако сгрѣши „седамдесетъ“ пута, онда бы морало тако бити „не седамдесетъ,“ него „седамъ“ пута „седамдесетъ,“ или ако бы се рекло: седамсто пута седамдесетъ. —

С. 25. И будући, да немаше чим платити заповједи Господар његов, да га продаду, и жену његову и дјецу, и све, што има, и да му се плати. —

Болѣ бы мыслимъ было, да е речено, „И будући да немаше од куд вратити“ еръ и у тексту стои „*bezdati apoðoũnai redelere*“ „и заповѣди Господар његов да га продаду, и жену његову, и дјецу и све што има. Я мыслимъ, кадъ се брое овако особе и ствари, као што се овдѣ брои, дужникъ, и њѣгова жена, и њѣгова дѣца, и све, што има, да ту онда ние добро употребити „га“ еръ ово „га“ односи се истина

на особу, или на стваръ, али нема свое самосталности, а ондѣ, гдѣ се брѣ, мора имати свагшто свою самосталность. — По моме мнѣнію болѣ бы было рећи и заповѣди Господаръ нѣговъ да продаду нѣга, и жену нѣгову и т. д. — Истина да е „га“ то, што и „нѣга“ али неможе се опетъ зато свагдѣ едно мѣсто другогъ употребити и. п. неможе се рећи и га, и жену нѣгову, и дѣцу; него се мора рећи и нѣга и жену му, и дѣцу. —

С. 26. Но слуга тај паде и клањаше се говорећи Господару! причекај ме и све љу ти платити.

„Клањаше се“ у тексту стои „εὐχόμενος αὐτῷ εἰς τ. ε.“ Господару, ни овдѣ ніе требало то изоставити. „Причекај ме“ то е добро речено; али овдѣ, гдѣ оће Господаръ да прода, и нѣга и жену, и све, што има, ту већ господаръ неће да чека, и не трпи, да му се дуге: ту се дакле изискуе друга яча рѣчь, као што е у тексту употребљена „ποῦρος ἡμῶν, μακροθυμῶν ἐν ἐμοὶ longanimis esto erga me, дакле требало е задржати и у преводу ову рѣчь, која већу снагу има, неголи „причекај ти“ што има; — „потрпи ме,“ или „смилуй се на ме.“ —

С. 28. А кад изиђе слуга тај, нађе једнога од својих другара, који му је дужан сто гроша.

„Сто гроша“ Тко ће то садъ знати, колико е то. — „Грош“ кодъ оны Србаля, кои се служе турскимъ новцемъ, значи ако се неварамъ петъ крајцара сребра; а кодъ оны, кои се служе Аустријскимъ, или три крајцаре бечке вредности, или ако се у сребру рачуна, три крајцаре сребра. Тако ће и овај преводъ свакиј по своме рачуну морати разумѣти. У тексту стои „στον πεναξὶ ἐκατὸν δηνάρια centum denarios. Болѣ бы было, да е и овдѣ и у Гл. XX. С. 2. употребљено „динаръ“ гдѣ

бы му управо мѣсто было по оригиналу, неголи што е речено у Гл. V. С. 26. мѣсто „кодранта“ и у Гл. X. С. 29. мѣсто „асаріа“ кое ни едно не значи динарь. На могао бы изостати „грошъ“ кои не значи „динарь“ макаръ га по каквомъ рачуну узео, и то ніе погрѣшка противу смысла, него противу точности превода.

С. 30. А он не хтје, него га одведе и баци у таѣницу док неплати дуга.

„док неплати дуга.“ я мыслимъ да ова отрицателна честница „не“ кадь тако долази у рѣчи, ди е предъ њомъ „докъ“ и опредѣлено на предметъ односи се, као што е овдѣ; онда неизискуе родительный надежъ. Овдѣ се подразумѣва савъ дугъ, а не діо дуга, зато држимъ да бы болѣ было рећи, „докъ неплати дугъ или докъ неплати, што е дужанъ,“ — Народъ говори „докъ неплати све дугове“ а не свію дугова; тако неће нитко рећи н. п. немогу ићи, докъ невидимъ цркве, него цркву, докъ нечуемъ службе, него службу. А ако е овдѣ „дуга“ зашто ніе и ниже С. „докъ неплати свега дуга свога“ него стон: „док неплати сав дуг свој.“ — Или едно, или друго, ніе добро. —

С. 35. Тако ће и Отац мој небески учинити вама, ако не опростите сваки брату својему од срца својијех.

У тексту стои *ne* не опростите кѣждо братѣ своемѣ ѡ сердцеѣ вашихъ прегрѣшенїа ихъ дакле „прегрѣшенїа ихъ“ *τὰ παραπτώματα αὐτῶν lapsus eorum*. А у преводу е то са свимъ изостављено, я незнамъ зашто; али по свой прилици зато, што е у вулгати изостављено; — еръ ако е сбогъ тога изостављено, што се то изъ смысла може извести, онда се могло на другимъ мѣстима јошъ болѣ изоставити; — као н. п. кодъ Марка у Гл. XIII. С. 16.

гдѣ стои „да се невраћа на трагъ“ ерѣ кадѣ се тво
враћа, то се већ разуміе да се „на трагъ“ враћа, на
ніе изоставляю. —

ГЛАВА XIX.

С. 11. Немогу сви примити тијех ријечи до онихъ, ко-
ји́ма је дано.

У тексту стои „Не вси вмѣщаютъ словеса сего, *Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον.* Non omnes capiunt verbum istud.“
Болѣ бы было да су у преводу задржане рѣчи и форма
текста, па да е речено „Не сваћаю сви тогъ слова, и.и.,
ако е хтѣо изразити смысao капацитета, онда бы болѣ
было рећи непримаю сви у се слова тогъ, ерѣ овако
„не приима“ иа много значеня и. п. непріима поклона;
— непріима къ срцу, непріима се ништа за нѣгъ; не-
приима ништа у се говори се и. п. о болеснику, у коме
неможе никако єло ни ниће да остане. А то е управо
інкапацитетъ. — А овако, наравно є, да неможе нитко
други примати, него онай коме се дає, зашто коме се
ништа недає, тай ништа неможе ни приимити, „тијех
ријечи“ мѣсто „слово“ неможе се рећи, ерѣ „слово“
овдѣ незначи: рѣчь, него значи предложєнѣ, кое ако бы
се означило и са „рѣчь“ онда опетъ неможе быти у мно-
жественомъ „тијех ријечи“ ерѣ є само єдно пред-
ложенѣ, т. є. ніе се добро женити. —

ГЛАВА XX.

С. 3. гдѣ стоје на чаршији безпослени.

„На чаршии“ то є рѣчь туђа, кою наши люди сву-
да и неразумію. — Истина, да є она у преводу про-

толмачена подъ крстиѣмъ, али опегъ туѣилъ рѣчма, „ни-
јаца пазаръ“ — А кадъ е веѣъ дошло до толмаченя, за-
што нѣ узета Србска рѣчь, па могло се о нѣой казати,
шта значи. — Я мыслимъ да бы болѣ было узети „са-
ямъ“ или „сборъ“ као што се говори по гдѣкоимъ кра-
евима, па се могло протолмачити, да се тако зове оно
мѣсто, гдѣ се люди састаю продаваня и купованя ради;
а ако бы то дало друго понатіе, могло се реѣи „тр-
жиште“ па то протолмачити. —

С. 18. Ево идем у Јерусалим.

Како се могло реѣи овдѣ у преводу „Ево идемъ“
кадъ у преѣашнѣмъ стиху стои, да е узео 12 ученика
са собомъ на путъ, и да нѣма говори; ако нѣма говори,
и ако они иду съ нѣме у Јерусалимъ, као што и иду,
онда се нѣ могло реѣи „ево идемъ“ тако бы могао Хри-
стосъ реѣи, да е самъ ишао, а они да су остали. — Али
у тексту и не стои тако, него овако „*Се восхѣдимъ, ἰδοὺ ἀνα-
βαίνομεν* *ессе ascendimus*“, дакле „ево узлазимо“ а не
„ево идемъ.“ —

С. 25. — — Знате да киезови народни заповиједају
народу и поглавари управљају њим.

У тексту стои „*вѣсте, κικν κнази κзыκκ κспедстеѣкѣ,*
*ими, и величѣиѣи ѡбладакѣ ими οἰδατε, ὅτι ἀρχοντες τῶν ἐθνῶν κα-
τακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι καταξουσιάζουσιν αὐτῶν.* Scitis
*quod principes Gentium dominantur in eas, et magni po-
testatem exercent in eas.* Требало е дакле превести „зна-
те, да поглавице Народа господаре надъ нѣма, и вели-
ки владаю нѣма.“ — Овдѣ су „*κзыκκ οἱ ἐθνοί, gentes*“ На-
роди, а одъ Гл. IV. С. 15. све довдѣ были су „незна-
божци“, а тако се исто зову у тексту овдѣ, као што
су се звали и ондѣ. —

С. 26. Али међу вама да не буде тако, него који хоће да буде већи међу вама, да вам служи.

„да nebude тако“ то не требало рећи, него е валило задржати онако, као што текстъ говори „Неће тако бити међу вама“ — него који хоће да буде већи међу вама да вам служи.“ — Из овога превода излази то, да може бити већий међу ученицима Христовимъ; еръ као што преводъ вели, кои оће да буде већий, треба да другима служи, па кадъ одслужи, онда ће бити већий одъ другога; то се баремъ може врло ласно извести, као што е тай начинъ постати већий и био у обычаю у стара времена по свима скоро државама, а и данданашный обдржава се коегдѣ као н. п. у Турской. Да тако нашъ Народъ тай преводъ разуміе навесче га и то, што има много приповѣдкій по Народу, у којима се говори, како е овай или онай спромашакъ служио цара, па постао великий Господаръ. Болѣ бы было, да е речено да буде вамъ служитель „слуга“ *διάκονος*, minister. А у идућемъ стиху 27. да е рекао, као што е и рекао „слуга, рабъ *δοῦλος*, servus“ — Зашто овако „слуга“ преводителю не само „отрокъ *ὁ πᾶς*“ руге и рабъ *ὁ δούλος* servus, него е и *διάκονος*, minister. И у Марка Гл. X. С. 43. и 44. то исто.

С. 32. И уставивши се Исусъ

По моме миѣнію човѣкъ самъ себе неуставля, кадъ му е у власти стати, него онда „стае“ а кадъ се затрчи низъ стрмень, или другачіе потече съ вишегъ на ниже тако, да неможе стати ондѣ, гдѣ хоће или другій му тко препрѣчи трчанѣ, онда се каже „не се зауставіо чакъ довдѣ, или дондѣ, или уставіо га овай или онай.“ Тако мыслимъ, да ово „уставивши се“ не добро преведено, а ни у тексту не тако, него ондѣ стои „востае, *στῆς*, stands.

— кое бы болѣ было и Србски „и ставши“ — славенско „воставъ“ овдѣ незначити устати, него мало постояти.

ГЛАВА XXI.

С. 13. — — ви начинисте од њег пећину хайдучку.

Ова рѣчь „Хайдукъ“ незначити свуда по Народу нашемъ „разбойника, пугаю.“ него има и друго значеніе има гдѣ „шумаръ“ и пандуръ спанскій, или четникъ вармеѣскій, зове се Айдукъ, дакле оваку рѣчь, коју ће Србљи живући по различитимъ мѣстима различита разумѣти, требало є изоставити, и другу употребити, у толико, више, што та рѣчь и кодъ оны Србаля, кои ю у томъ смыслу употребљаваю, само онда зло значити, кадъ о туђинѣхъ и. п. Турскимъ Хайдучима говори; а кадъ о своима говори, онда то нису разбойници, него люди, таки, о којима они добро понятіе имаю, и којима кадъ даду ране, пића, или одѣће мысле да су задужбину учинили. У Луки Гл. XVIII. С. 11. „хищницы, ῥάπτορες raptores насилници, отимачи, зову се „Хайдучи.“ —

С. 16. — — зар нијесте никад читали: из уста мале дјеце и која сисају, начинио си себи хвалу.

У тексту стои „совершилъ єси хвалѣ *κατηγόρεισας ἑαυτὸν* perfectisti laudem.“ Я незнамъ одъ кудъ у Србскомъ преводу „начинио си себи хвалу,“ кадъ се и Србски могло тако исто рећи, као што се рекло и Славенски „савршио си“ или „довршио си“ хвалу, а управо смѣшно звонити у Србскомъ „начинити себи хвалу.“ —

С. 19. И одмах усахну смоква.

Ако ово „усахну“ то значити, што значити усанути, онда бы болѣ было рећи овдѣ „осуши се“ ерѣ овако кадъ

се коме каже, да є смоква усанула, тай ће мыслити да є смоква морала усанути тако, као што вода усине у землю, а то ніе было тако, дакле не треба тако ни казати. —

С. 35. — — а једнога засуше камењем.

То ніе смысао текста. — Ондѣ стои „Ового же каменѣмъ повиша; *ὅν δὲ λιθοβολήσαν, illum vero lapidaverunt*“ а єднога каменѣмъ бише или тукоше; а не засуше. Засипати се може човѣкъ съ онымъ, што є сипко, т. є. што се сипа, као пѣскомъ, земљомъ, зрневѣмъ ма каквѣмъ, и т. д. али каменѣмъ се не засипа, него сѣ зазиђуе, затоварава, и т. д. — али то ніе овдѣ смысао, да су они затоварили каменѣмъ слугу, него, да су га каменѣмъ избили, или убили, на кадѣ се могло рећи у Г. XIV. С. 5. дѣянія Апост. „камењемъ да их побију,“ зашто ніе и овдѣ тако речено.

С. 41. — — Злочинце ће зломъ смрти поморити.

Одъ тога свега нема скоро ништа у тексту, гдѣ овако стои „*malos male perdet ipsos*“ дакле то значи: зле зло погубиће ии“ а не злочинце ће зломъ смрти поморити.

Г Л А В А XXII.

С. 10. И столови напунише се гостију.

То є добро Србски, него у тексту є другачіе. „и исполниса бракъ возмжащихъ *καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων* et impletae sunt nuptiae discumbentium. А то значи, да се свадба напуни онима кои ће се частити. — Зашто да се у Србскомъ преводу преокреће другачіе, кадѣ ніе ни Ла-

тинъ, ни Славенъ преокренуо, ако се нећемо равнати по Лутеровомъ преводу у коме стои „Und die Tische wurden alle voll.“ —

ГЛАВА XXIII.

С. 5. раширују своје амајлије.

„Амајлије“ кодъ насъ мыслимъ зову се оне ствари кое се о врату носе. Гдѣкои носе завезіае коекавѣ, а гдѣкои опетъ иконицу, или санъ Матере божіе, или иконицу крстногъ свогъ имена, или новчићъ; но и едни и други носе те ствари сакривене у нѣдри и спадаю у суевѣріе. — Али у тексту стои „разшираѣтъ же хранилища своа *πλάτυνονσι δὲ τὰ φυλάκτῆριαι αὐτῶν*, dilatant vero phylacteria sua. — Хранилишта ова носила су се јавно на глави, или на рукама, и садржавала су у себи заповѣди божіе, и различита мѣста изъ св. Писма, и зато, што се нису крила, него јавно носила, многи су гледали да што већма ѿ разшире, да се већма виде, и да ѿ свѣтъ по већимъ нѣовымъ хранилиштама држи за побожиѣ одъ други. Я мыслимъ да „амајлије“ наше са свимъ друго намъ понятіе даю, него што намъ даю „Хранилишта Фарисейска.“

С. 33. Змије породи аспидии!

У тексту стей: „порожденіа *ἐχιδνῶνα γεννήματα Ἐχιδνῶν*. Я незнамъ одъ кудъ се у преводу овомъ и овдѣ и на прѣдѣ н. п. у Гл. III. С. 7. употребљава „Аспидии“ мѣсто „Ехиднови“ да є употребљѣна баремъ тако рѣчь, коя є Србска, а наликъ бы штогодъ была на ово, па бы се могло преводитељу рећи, да се држао свога начела н. п. да є рекао „породи гунии!“ — Алъ овако

едну туѣу рѣчь замѣнити другомъ опетъ туѣомъ, коя друго значенїе има, нїе ништа поможено разговетности перевода. —

ГЛАВА XXIV.

С. 13. Али који претрпи до краја благо њему.

У тексту стоп: „той спасетсѧ, *οὗτος σωθήσεται* hic servabitur; а нашъ переводъ каже: „благо њему“ па нека бы и тако было, само кадъ бы остало послѣдно; али овако е яко замршено. Ёрь у Гл. V. С. 3. и слѣд. употреблява се „благо“ мѣсто „благжи *μακάριοι* beati“ овдѣ употреблява се „благо“ мѣсто „спаси́те се“ а у Гл. IX. С. 22. мѣсто „спасе тя“ помогла ти е. —

С. 51. И расѣеи ѣе га напола, и даѣе му плату као и лицемѣрима.

У тексту стоп: „И расѣшетъ его полама, и часть его съ невѣрными положитъ; *καὶ διχοτομήσιν αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσιν*. Et dividet cum, et partem ejus cum hypocritis ponet.“ — То е дакле тако преведено „И расѣеи ѣе га напола, и даѣе му плату као и лицемѣрима.“ Ако ни зашто друго нїе хтѣо переводитель задржати рѣчь текста и рећи „и дѣлъ иѣговъ съ лицемѣрными метну ѣе“ а оно требало е баремъ зато, да е то учинїю, што е наравно, да онай, кои се расѣче напола, неможе плате никакве приимати. — А овдѣ се разумѣва то, да ѣе судба неважялогъ Христїянина быти као и невѣрногъ, то се бо́ль изражава са „дѣлъ“ него ли са „плата.“

ГЛАВА XXV.

С. 32. — — као пастир што разлучује овце од јараца.

Зашто „од јараца“ кадъ у тексту стои „*ab hoedis*“, и управо „*o hoedis*“ значи „аре:“ али преводитељ ваљда е зато метнуо одъ „јараца“, што у Лутеровомъ преводу стои „*von den Bösen*.“ А кадъ е већ одступио одъ рѣчи текста, онда бы бо- лѣ быо учинио, да е рекао: одъ коза: ерѣ то бы бы- ло разговетије; а овако се може рећи, да е зато за- држао „јараца“, што тако Вулгата чита.

С. 35. — гост бијах и примисте ме.

„Гость“ може бити и свой своме, па што свой сво- га прими, то бива по наравной любви. — Него овдѣ се разумѣва такавъ гость, кои е странѣ. Може бити да бы болѣ быо, да е задржано у преводу изъ Славенскогъ текста рѣчь, странѣ а страного примити и угостити за- дужбина е.

С. 36. — — болестан бијах и обиѣостеме.

„и обиѣосте ме“ овдѣ се незна, или се говори, да су болестника походили, или га нису походили, не- го га обили, т. е. нису се свратили къ нѣму. Я мы- слимъ да бы болѣ быо рећи „походите ме“ ово е опредѣленъ смысо, и неможе се другачије разумѣти, не- го онако, као што се каже. —

ГЛАВА XXVI.

С. 17. А у први дан пријеснијех хлѣбова.

„Пријеснијех хлѣбова“ ово е управо нао- пако преведено. Прѣси су хлѣбови, они, кои нису пе-

чени; па ако су са свимъ прѣсни, онда нису хлѣбови, него е тѣсто; ако ли су се пекли, али нису са свимъ допечени, него су гнѣцави и удараю на прѣсанъ; онда ижъ се може рећи, да су хлѣбови, и то прѣсни. Но хлѣбъ быо са свимъ печенъ, или у подакъ само, или прѣсанъ, разумѣва се увѣкъ да е укисело замѣшенъ т. е. съ квасцемъ, и то е управо знакъ по коме се распознае хлѣбъ одъ свега онога, што се у сладко замѣшуе. Овдѣ е ту разлику требало показати; ерѣ у тексту стои „*ἐκ περὶ τῆς αἰνῆς σπρῆσνόμενης τῇ δὲ πρώτῃ τῶν αἰώνων*“. At prima azutogimъ“ кое незначи у првый данъ прѣсны хлѣбова, него у првый данъ безквасны, па было погача, или колача, или чега му драго другога, т. е. онай данъ, кадъ су Іудеи почели єсти мѣсто хлѣба у сладко мѣшене колаче: а они нису єли прѣсне хлѣбове, него печено тѣсто, само што нѣ у кисело замѣшено было. По овомъ преводу могло бы се мыслити, да су Іудеи єли тѣсто: тако е исто и кодъ Марка у Гл. XIV. С. 1. — „прѣсно“ кодъ Србаля значи непечено, некувано. У Хрватској зову на гдѣкои мѣсты у сладко замѣшену погачу или колачъ, „прѣснацъ;“ али онда недодаю, нити подразумѣваю хлѣбацъ; а како се дода или каже „хлѣбъ,“ онда се разуміе, да е у кисело замѣшенъ: дакле „прѣсанъ хлѣбъ“ и ондѣ е то исто, што е и кодъ насъ, т. е. непеченъ.

С. 18. — Идите у Град к томе и томе.

„к томе и томе“ то значи да иду къ двоци, ерѣ кадъ се каже къ томе и томе ту се разумѣва и. п. къ Петру и Павлу. У тексту стои „*κο οριστικῶς πρὸς τὸν δεῖνα ad quemdam*“ а то значи Србски къ оному; ако су Христосъ, и ученици межу собомъ знали: тко е тай, коме ии шалъ Срби онда у такомъ случаю додаю „знашъ“ или „знате“ као да бы Христосъ рекао „идите къ оному зна-

те;“ Ако ли е самъ Христосъ знао, тко ће изићи предъ нѣи, и увести иѣ у свою кућу, а Апостоли нису знали; онда е требало рећи „идите коме у градъ“ и я мыслимъ да бы ово ма кое болѣ было.

С. 31. И овце од стада разбѣћи ће се.

Гдѣ се каже „да ће се овце разбѣћи одъ стада“ ту незначи да ће се стадо разбѣћи; него да ће се овце и то неке разбѣћи одъ стада; а стадо ће остати. А у тексту стои „и разидѣтса овецъ стада, *καὶ διασκοπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς* et dispergentur oves gregis,“ кое значи да ће се разићи овце стада, т. е. цѣло стадо оваца. —

С. 40. Зар немогосте један час потражити самном.

Овдѣ „једанъ час“ значи „еданъ сатъ.“ Кадъ е овдѣ часъ, сатъ, зашто преводитељ на другомъ мѣсту употребљава „сахать.“ —

С. 49. — — добро јутро рави!

„Добро јутро“ овако се мы обычно еданъ съ другомъ поздравляемо, кадъ се изютра гдѣ састанемо. Али овај начинъ поздравляня нису имали люди онда, кадъ е Христосъ живіо, него су имали свой начинъ, и онај е требало задржати у преводу. У тексту стои „радѣса равви, *χαῖρε ραββί* gaude Rabbi“ дакле у Србскомъ требало е рећи „радуј се равви“ а не „добро јутро.“ А ніе ни могао Іуда рећи Иисусу „добро јутро,“ еръ ніе было јутро, него е была ноћъ. До првы пѣтлова одрекао се Петаръ Христа трипута, а овдѣ бы починало јутро. А да ніе было јутро, и самъ преводъ признае, у коме ниже у Гл. XXVII. стои у првомъ стиху „А кад би у јутру“ дакле онда ніе могло быти јутро, кадъ е Іуда поздравіо Христа. —

С. 41. — јер је дух срчан али је тијело слабо.

„Срчан“ долази одъ „срце“ дакле духъ бы морао имати срце, кадъ се о њѣму каже, да е „срчанъ.“ Ово е противусловѣ; ерѣ духъ нема тѣла, нема ни срца, и не може бити „срчанъ.“ У тексту стои „*αὐτὸς ὡς βοᾷ πνεῦμα προδύον* spiritus promtus,“ кое значи духъ бодаръ а не срчанъ; или духъ ошакъ, склонѣнъ, готовъ, и т. д. —

С. 50. — шта ћеш ти овдје?

То е добро Србски; али некако неодговара тексту, *εἰς ὃ πάρεσι in quo ades*, то естъ: радъ шта си дошао, за чимъ идишъ, нашто си дошао. — А како бы могао Христосъ и питати Јуду, као ученика свога, шта ћешъ ти овдѣ? кадъ е његово мѣсто было ондѣ; него видећи чегу съ њиме, пита га: сбогъ чега си ты дошао, као да бы му рекао, дакле сбогъ тога си ты дошао. —

ГЛАВА XXVII.

С. 29. Помоз Бог царя Јудејски.

У тексту стои „*ἡραδύσαι χαῖρε*, gaude а преводитель каже „помоз Бог.“ Ово е на ондашњи Христовъ вѣкъ скоро права сатира; „радуј се“ у С. 49. Гл. XXVI. значи „добро јутро“ а овдѣ „помоз Бог;“ — дакле могло бы значити и „слуга самъ покорный“ или наипослѣ и „фалѣнъ Исусъ.“

С. 63. — овај лажа.

„Лажа“ е друго, а друго е „варалица.“ У тексту стои „*Ἰσταὶς ὁ πλάνος seductor*“ дакле „варалица“ као што е у С. 19. Гл. IV. Марка лестъ „пријевара.“

ГЛАВА XXVIII.

С. 1. -- да огледају гроб.

То значи да „пробаю гробъ;“ сръ огледати н. н. ело, значи пробати ело; или да се огледамо значи да се опробамо. А у тексту стои „видѣти *de moribus*, spectare“ дакле „видѣти“ или „надгледати гробъ;“ а гробъ се и не може огледати него се може надгледати. —

О т ъ М а р к а.

Г Л А В А I.

С. 16. Гдѣ бацају мреже у море.

Преводацъ и овдѣ и у Матею, гдѣ се о ловленю рибе говори, свуда употребљава „мрежа;“ я мыслимъ да е „мрежа“ обще име свію оны алата коима се риба лови; а другачіе свакій алатъ има обашка за се свое име и на ово е требало у преводу назити, н. п. у Матею Гл. XIII. С. 47. употребљавасе Царство божіе „никодѣ, *σαγήνη*, *saginae*.“ Преводацъ каже као „мрежа“ а овдѣ стои у тексту „мрежи“ у Грч. *ἀμφιβλήστρον* у Лат. *vergicutum*, преводацъ каже „мреже“ дакле кодъ нѣга е све „мрежа“ чимъ се риба хвата, а тимъ се обштимъ именомъ неизражаваю она особена понятія, која су у текстовима изражена особитимъ именима. —

Г Л А В А II.

С. 4. Открише кућу.

„Кућу одкрити“ значи скинути кровъ съ куће. — Али то нје овдѣ речено, него да су крова одкрили на кући. Изъ Археологіе знасе, како су били Іудейске куће покривене. Зна се и то, да су по кровови люди живили, тако и ови, кои су разслабленого носили, били су на крову, нису дакле могли кућу одкрити, него су само кровъ на кући прокопали толико, да могу болестника спустити къ Іисусу. Зато и у тексту стои „Откриша

покровъ ἀπεστέρισαν τὴν στέγην detexerunt tectum,“ открише крова разумѣва се, да нису цѣлу кућу одкрили, него само кровъ прокопали. —

С. 17. Ја нијесам дошао да дозовем праведнике, но грѣшнике, на покајање.

Како тај редъ рѣчій одговара свойству Србскога языка? — Я мыслимъ да бы по свойству Србскога языка болѣ было „я нисамъ дошао, да дозовемъ на покајаиѣ праведнике, него грѣшнике.“

ГЛАВА III.

С. 2. И мотраху за њим, неће ли га у Суботу испјелити да га окриве.

„И мотраху за њим“ тако се говори о ономъ човѣку, кои иде, пролази, или одлази, а зна се о њѣму да оће зло да учини „мотри за њиме.“ Али овдѣ е Христосъ био међу онима, кои мотре на њѣга, дакле по свойству языка, нису могли „мотрити за њимѣ“ него су „мотрили на њѣга.“ Назирахѣ его ὁ καὶ παρατήρουν αὐτόν, et observabant eum, — мотрили су на њѣга.

С. 16. Првога Симона, и надједѣ му име Петар.

У тексту стои „И нарече Симонѣ имя Петрѣ, καὶ ἐπέθηκε τὸ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον, et imposuit Simoni nomen Petrum,“ и више ништа. Незнамъ зашто преводитељ додаѣ, кадѣ е могао оно превести, што му се показало у оригиналу: и даде Симону име Петарѣ. — Овако може лако запети за догматъ оно, што е преводитељ додао „првога Симона,“ ерѣ то се односи на глаголѣ упредидућемъ 14. Ст. гдѣ стои „и постави дванаесторицу“ разумѣва се по преводу Г. Вука између коихѣ

„првога Симона.“ Ако е првога Симона поставио, то се рађа питањъ на што га е, и зашто га е поставио првога? на кое питањъ незнамъ може ли се по овоме преводу онако одговорити, као што се по начелима наше православије Цркве мора одговорити. —

С. 22. У њему је велзевул.

У тексту стои „иже велзевулъ имать, *ὅτι Βελζεβούλ ἔχει, quoniam Beelzebub habet,*“ дакле „да има велзевула.“ Друго е „имати велзевула“ а друго е „у њѣму е велзевулъ,“ као што нашъ Народъ и разликуе то двоје. — У коме е велзевулъ, или бѣсъ, съ тимъ овај заповѣда, и мучи га по својој вољи; а кадъ се каже има велзевула, или бѣса, онда бѣсъ оное, кои га има, помаже, и чини оно, што хоће онај, кои га има. — Овдѣ е требало задржати рѣчи текста, ерѣ книжевници нису разумѣли, да е Христосъ у велзевуловој власти, него да е велзевулъ у његовој власти, као што и кажу даѣ, да онъ помоћу његовогъ изгони ђавола. О овоме предразсудку као да нашъ вѣкъ еднако мисли са Христовимъ вѣкомъ. Дакле та еднакостъ треба да е видна у преводу. —

ГЛАВА IV.

С. 15. А оно су крај пута, гдѣ се сије ријеч и кад је чују одмах дође сатона и отме ријеч посијану у срцима њиховијем.

У тексту стои „*ὅτι καὶ ἐκεῖ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ πατρὸς τοῦ θεοῦ, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν. Hi autem sunt, qui circa viam, ubi seminaturn verbum, et cum etc.*“ Ако не хтѣо за любовъ свойству Србскогъ езика преводитељ превести одъ рѣчи до рѣчи и. п. а ови су, кои су крај пута, гдѣ

се сіе слово, и како чую, таки дође сатана, и отме слово посијано у срцима нѣовымъ, — а онъ е могао баремъ, у мѣсто, „оно“ употребити „ово“ у мѣсто „кадъ“ употребити „како.“ еръ оно прво изыскуе оригиналъ гдѣ стои „*σὺν οὗτοι*“ hi; — а ово друго изыскуе свойство языка; еръ слѣдуе „одмахъ“ по свойству языка морало бы се овако превести: А ово су край пута, гдѣ се сіе слово, они, коима, како чую, одмахъ дође сатана, и т. д. Овако бы се разумѣло, а онако се неразуміе, а одъ оригинала се одступило. —

С. 19. Али брѣге овога свијета и пријевара богатства, и остале сласти:

„И остале сласти“ кадъ се каже, то се подразумева, да су сласти и оно све, што е напредъ речено; тако су овдѣ и брѣге и прѣвара богатства сласти. — У тексту стои: „и *ἡ* прочиѣхъ похоти; *καὶ αὐτὰ πρὸς τὰ λοιπὰ ἐπιθυμία*, et circa reliqua cupiditatis“ то дакле нису сласти, него су желѣ, пожеланія; а то е са свимъ нешто друго! — Сласти су у уживаню, а пожеланія су у гразденю за сластима, или за онымъ, што се нама чини да е сласть. —

ГЛАВА V.

С. 2. И кадъ изиђе изъ лађе, одмахъ га срјете човјекъ с духомъ нечистијемъ.

У тексту стои „авѣ срѣте его *ἡ* греховъ чловѣкъ изъ дѣскъ нечистѣ, — *εὐθέως ἤφρηται αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἀνθρώπων ἐκ πνεύματι ἀκαθάρτου*; statim occurrit ei ex monumentis homo in spiritu immundo.“ Зашто е изостављено „*ἡ* греховъ ἐκ τῶν μνημείων“ ex monumentis? Зато, што слѣдуе у 3. С. „кои

живяше у гробовима.“ — Али то исто слѣдуетъ и у оригиналу „ἐν τοῖς μνημαῖς“ и у переводима „in monumentis“ па онетъ зато изъ 2. Стиха нѣ изоставлено. Ово е неко мало самовольство, — ако нѣ штампарова погрѣшка.

С. 7. Шта е теби до мене.

Овдѣ е ова иста примѣтка коя е учинѣна у Мат. Гл. VIII. С. 29. „что мнѣ и тебѣ шта е мени и теби.“ —

С. 42. — — И зачудише се чудомъ великиѣмъ.

У тексту стои: „и ужасашася ужасомъ великимъ καὶ ἐξίστησαν ἐκείνοι μεγάλῃ, et obstupuerunt stupore magno.“ — дакле и ужаснуше се ужасомъ великимъ. — Чуденѣ може быти веће, или манѣ, дакле има свое степенѣ, и свакий степенѣ има свое име. — Има чуда, кое иде съ некомъ милиномъ н. п. кадѣ се чудимо каквой лѣпоти, и у такой прилици Срби кажу „дивота га е гледати“ а има чуда, кое иде са страхомъ, као што е у такой прилици, гдѣ жертва оживи, и ту е онда страхъ и ужасъ, те степенѣ чуда несмѣе преводитель мѣшати, него ѿ мора онако задржати, као што су у оригиналу.

ГЛАВА VI.

С. 12. И отишавши проповѣдаху да се треба кајати.

У тексту стои: „да покаются ἵνα μετανοήσωσι ut poenitent“ дакле: да се покаю, или каю, а преводитель каже „да се треба каяти.“ Али друго е „треба се каяти“ а друго е „да се покаю.“ Овдѣ се изражава опредѣлено условѣ, да се мораю покаяти, ако оће у царство божіе; а ондѣ се изражава, да то немора быти, него да бы добро было да се покаю, а то нѣ свеодно. — Тимъ

начиномъ ово преводителѣво „треба се каяти“ означава несавршену дужность, а оно у тексту означава савршену дужность; ерѣ безъ покаяня нема спасенія.

С. 22. — — и угодивши Ироду и гостима.

Кадъ се сравни овај стихъ са 35. Ст. Гл. XXV. Матеа, онда се види, да ње ондѣ требало рећи „гость“ ерѣ ево ово су гости, што једу и пiju, и веселе се кодъ Ирода, а ондѣ се каже „гост бијах и примисте ме, а „гость“ се и не зове нитко дотле, докѣ се не прими у кућу, и недочека овдѣ. — Осимъ тога ондѣ е стајало у тексту „странъ ξένος hospes,“ а овдѣ стои „возмжацѣмъ τῶς συγκατακείμενος recumbentibus,“ ако су дакле ово гости, онда онај, кон путуе и тражи, да га тко прими и дочека, ње гость, него е странъ, и текъ онда постае гость, кадъ га тко прими и угости. —

ГЛАВА VIII.

С. 4. Одкуда ћемо узети хлѣба овдје у пустињи да их нахранимо.

У тексту стои „ѡκείδῃ σιγῇ возмжеть ктѣ здѣ насытити хлѣкомъ въ пѣстѣни, πόθεν τούτων διευρέσει τις ὅδε χορτάσαι ἄνθρωπον ἐν ἐρήμῳ; unde illos poverit quis hic saturare panibus in solitudine,“ то значи по оригиналу: Откуда ће ий моћи тко насытити лебомъ овдѣ у пустињи; ово бы было правый переводъ и сватко бы га разуміо; а оно е извинуто или болѣ рећи, оно су подметнуте Еванѣлисту друге рѣчи, кое онъ ње казао.

С. 25. И рече му да погледа.

Тако се може рећи оное, кон види, да погледа овамо или онамо; а оное, кон е слѣпъ, говори се „да

прогледа;“ али у тексту не стои ни едно ни друго не-го и сестери его презрѣти *καὶ ἐποίησεν αὐτῶν ἀναβλέψαι* et fecit ipsum videre“ и учини му да провиди, или прогледа, или да види.

ГЛАВА IX.

С. 3. Као што неможе бјелица убијелити на земљи.

Ово е посрбљиво тако, да сваки Србинъ може лако разумѣти; еръ кодъ насъ бѣлилъ бѣле платно. Али ово е по нашемъ обычаю речено. А у тексту нестои „бѣлила“ него „бѣлильникъ“ *ῥαββί; fullo*,“ кое одговара обычаю ондашнихъ времена. „Бѣлильници“ были су люди, кои чисте одѣху, и кредомъ ю мажу, да буде бѣла, и ови се овдѣ спомињу; а кодъ насъ су бѣлилъ женске, кое само ново платно бѣле; — кошулѣ се и халыне већ небѣле него перу. — Уподобленѣ бы ово добро было, кадъ бы се садъ Еванѣлије писало; али Еванѣлије е онда писано, кадъ се уподобленѣ узимало одъ „бѣлильника“ — па то е требало задржати; а ако е „бѣлильникъ“ Славенска рѣчь, могао е начинити Србску и. п. бѣлилацъ, бѣлиоцъ. —

С. 4. И указа им се Илија с Мојсијемъ гдѣ се разговараху с Исусомъ.

„Гдѣ“ као савезъ употреблява се по свойству Србскога языка кадъ на мѣсто: „да,“ „како,“ и на мѣсто неопредѣленогъ Наклоненія, а кадъ на мѣсто повратнога мѣстоименія „који“ а неможе се по моме мнѣнью ондѣ добро употребити, гдѣ е еданъ и истый подлогъ (subjectum) и у преходежехъ предложенію, и у оноемъ, кое са овимъ веже савезъ „гдѣ;“ него ондѣ се добро употребљава, гдѣ су различни подлюзи и. п. видимъ га, гдѣ се

разговара, чуемъ га, гдѣ виче, спазимъ га, гдѣ бѣжи, овдѣ се свуда може употребити „гдѣ.“ а кадъ се употреблява и ондѣ, гдѣ е еданъ и истый подмогъ у о-бадва предложена, онда наравно престае быти савезъ, него е нарѣчѣе кое значи „мѣсто“ и. п. живемъ, гдѣ самъ се навикао, тражимъ, гдѣ ми е болѣ. У тексту стои: И ѡбѣса нмъ Иаѡа съ Моусѣемъ и бѣша се Исусомъ глаголюще, *καὶ ὁφθῇ αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωϋσῇ καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ*, et apparuit illis Elias cum Moyse, et erant loquentes sum Jesu. И указа нмъ се Иліа съ Моисіемъ, и разговараху се са Исусомъ; друго бы было да е речено „и виѣ-ше Илію съ Моисіемъ, гдѣ се разговараху съ Исусомъ.“

ГЛАВА XII.

С. 11. То би одъ Господа и дивно је у вашијем очина.

У тексту стои „ко очѣе нашимъ“ *ἐν ὁφθαλμοῖς ἡμῶν* in oculis nostris,“ дакле „у очима нашимъ“ а преводитељ каже, и овдѣ, и у Мат. Гл. XXI. С. 42 „у вашијем очима,“ ако и стои и овдѣ и ондѣ у оригиналу Гръкомъ, „*ἡμῶν*“ нашимъ, а не „*εμῶν*“ вашиямъ.

С. 43. — Који межу у Божију хазну.

„Хазна“ е мыслимъ касса, смѣшно е читати и помислити, да Богъ има свою кассу. — У тексту стои, ко сокровищное хранилище *εἰς τὸ θησαυρίσιον* in gazophylacium, болѣ бы мыслимъ было, да е речено у хранионицу блага, него што е речено „у Божију хазну.“

ГЛАВА XIV.

С. 9. Казаће се и то за спомен њезин.

У тексту стои и еже сотвори сѣа, καὶ ὃ ἐποίησεν αὐτῇ, et quod fecit haec, дакле требало є превести: и што є учинила ова, казаће се. Ово „и то“ неможе се узети да є преводъ овы рѣчи „καὶ ὃ ἐποίησεν αὐτῇ“, него се мора држати за подметнуто, — а друго: ово „и то“ предпоставля, да ће се јошѣ нешто казати за споменъ нѣзинъ, и оно ће бити главно, а ово ће се додати узъ оно; а я мыслимъ, да то нїе смысао текста кои каже, да ће се приповѣдати и то, што є учинила ова, ондѣ, гдѣ се упроповѣди Еванђелие. —

ГЛАВА XVI.

С. 2. Дођоше на гроб око сунчаного рођаја.

„Око сунчаного рођаја“ тако незнамъ да Срби гдѣ говоре, чуо самъ да кажу „око сунчевога рођаја“, али „сунчаного“ нисамъ чуо. И оно мыслимъ да є болѣ. еръ кадъ се каже рођај, то се увѣкъ односи само на особу, дакле овдѣ, гдѣ се каже „сунчевъ“ ту се мора и Сунце према рѣчи „рођај“ сматрати као особа т. е. персона. „Сунчаний“ одговара на „какавъ“ а „сунчевъ“ на чин.“ — А мыслимъ да то неизражава добро ни смысао текста, еръ то значи, да се сунце јошѣ нїе рађало, а текстъ каже „ἀνατείλατος τοῦ ἡλίου, кадъ се рађало сунце.

О Т Ъ Л У К И.

Г Л А В А I.

С. 1. Будући да многи почеше описивати догађаје који се испунише међу нама.

У тексту стои „начаша чинити повѣсть *ἐπεχίρουν ἀνατάξασθαι διήγησιν* conati sunt reordinare narrationem.“ — т. е. почеше у редъ стављати повѣсть, а то е друго, него ли „описивати догађае,“ — догађан се могу описивати, а зато немора бити исторія; али овдѣ каже „чинити *ἀνατάξασθαι* reordinare, а то е „уређивати“ у редъ стављати, т. е. Исторію писати, у којој се догађан као дата описую. —

С 6. И живѣяху у свему по заповијестима и уредбама Господњијем без мане.

„И уредбама“ — у тексту стои и шправданїихъ *καὶ δικαιοσύνης* et justificationibus“ и оправданїима — дакле ие уредбама. Ако ли е преводитель хтѣо да протокуе као што е на други мѣсти радіо, — онда треба знати, да Богослови подъ „заповѣди *ἐντολάς* mandata“ разумію: предложена закона; а подъ „шправданїихъ *δικαιοσύνης* justificationes“ разумію: обећаня Еванђелска. „Уредба“ бы прие могла замѣнити „предложенїе закона;“ него ли „обећаня еванђелска.“ —

С. 22. И онъ намигиваше имъ и оста иијем.

У тексту стои „и той еѣ помаваа имъ *καὶ αὐτὸς ἦν διατίθεναι αὐτοῖς* et ipse erat innuens illis,“ и онъ давајући имъ знакъ машући имъ; — а не намигиваше имъ; — намигуе се само, кадъ се око затвори и отвори, и значенїе

му е или непристойно, или непонитено, или смѣшно и шаловно, и нѣе никада озбиљно, и важно; а знакъ се може дати и съ отворенымъ очима, као съ обрвама, или манути главоу, или рукоу, или како другачіе; а ако е намигивао, то е морао „намигивати на нѣн“ а не „н.м.“ —

С. 36. И ето Јелисавета твоја тетка, и она затрудѣ синоу.

„И она затрудѣ синоу“ — овај изражај може врло лако читателя, и слушателя одвести на гадну мысао бежбожне гуслости, која се овдѣ не може ни споменути. — Небы требало овакове изражае употребљавати. Болѣ бы было, да су задржане рѣчи текста „зацѣлѣ сына *τετελεσται υἱου* conspiciens filium, заче сына, па то сваки Србинъ тако разуміе, као што треба разумѣти.

С. 39. — А Марија уставши оипјех дана отиде брзо у горѣу земљу у град Јудин.

„У горѣу“ къ овоме е додао преводитељ као толковање „земљу“ и тако е постало у преводу „у горѣу земљу;“ кадъ Срби кажу да иду у горню земљу, онда они разумѣвају горнѣ предѣле државе у којој живе, н. п. кудъ мы кои живимо у Войводовини кажемо, да идемо у горню земљу, или да долазимо изъ горнѣ землѣ, то разумѣвамо, Словенске вариеѣ горнѣ Угарске. Аш у тексту стои „до горнаа *eis tēn ὄρειαν*, in montanā. — Овдѣ се дакле неразумѣва „горня земля“ — него се разумѣвају виши, т. е. бреговити предѣли; а горня земля немора бити бреговита. — Овдѣ бы болѣ было рећи „отиде горе у градъ.“

С. 40. И уѣе у куѣу Зарину, и честита Јелисавети.

У тексту стои „и цѣлока *καὶ ἡσπασατο* et salutavit“ а то е „и поздрави се“ а не „и честита,“ „поздравити се

значи: назвати Бога о састанку; а „честитати“ значи изразити радост о срећи другогa, или о каковомъ догађаю повољномъ. — Овдѣ се лако може мислити честитанѣ, ерѣ има повода къ честитаню, и Марія е зато отишла Елисавети, да јој честита; али зато што се може мислити, не може се одъ текста одступити, нити се може друга мисао подметнути. — Правый е смисао текста: и уѣ у кућу Захарину, и поздрави се са Елисаветомъ. —

ГЛАВА II.

С. 1. У то вријеме изиђе заповијест од ђесара Августа, да се препише сав свијет. —

„Да се препише сав свијет“ преписати значи съ едногъ папира списати на другий, а овдѣ нѣ то смисао, него да се „попише.“ У тексту стои „написати“ *ἀπογραφῆσαι* *describere*, кое по свойству Србскогъ языка значи „пописати“ или да се „попише:“ — говоре по гдѣкон мѣсти мѣсто „пописати, преписати“ али я мислимъ, да е оно прво болѣ, особито, гдѣ се првый путъ списую многи люди, кои разсѣяно по различни мѣста живе.

С. 22. И кад дође вријеме да иду на молитву.

У тексту стои „егда исполнишася днѣ очишћенія ея, *ὅτι ἐπληρώσαν αἱ ἡμέραι τὸν καθαρισμὸν αὐτῆς*; *cum impleti sunt dies purgationis ejus*“ а то е „кад се наврше дани очишћенія; а ово „кад дође време да иду на молитву“ подметнуто е, и може се узети за толкованѣ текста, кое е позаймљиво одъ наши обычаева; а не за преводъ. —

С. 26. И њему бјеше дух казао.

У тексту стои „И еѡмѡ ѡбѡрѡно дѡхѡмъ свѡтымъ *καὶ ἦν αὐτῷ χειροποιεῖσθαι ἐπὶ τῶν Πνεύματος τῶν ἁγίων*, et erat ei responsum a Spiritu sancto,“ дакле, и было му ѡ обеѡано духѡмъ свѡтымъ, или духъ му ѡ свѡтый обеѡао; а не „казао.“

С. 27. И каза му дух те дође у цркву; — и кад до-несоме родитељи дијете Исуса, да сврше за њега закон по обичају.

У тексту стои „И прѡиде дѡхѡмъ изъ цѡркѡвѡ *καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν*, et venit in spiritu in templum,“ т. ѡ. и дође духѡмъ или у духу у цркву, — а ово „и каза му духъ, те уђе у цркву“ подметнуто ѡ. Духъ нѡе казао Симеону срѡ бы у Еванѡелѡю было на-писане и оне рѡчи, кое му ѡ духъ казао; него ѡ Си-меона духъ безъ говора и казиванѡ на то склонѡю, да отиде у цркву. Ово ѡ начинѡ говора ондашнѡга вѡка, свѡедно као што мы Србѡли кажемо, „срце ми заискало.“ —

„да сврше за њега закон по обичају.“

У тексту стои „сѡтворити ими по обѡчаю законномѡ *κατὰ τὸ ἐθιμικόν τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ*, ad facere ipsos secundum consuetum legis, circa eum,“ т. ѡ. „да учине по обѡчаю закона съ нѡмѡмъ“ а нѡе „да сврше за њега закон по обичају“ — а „законъ сврши-ти“ кодъ православны Србаѡ значѡ „пречестити се“ или вѡбѡчати се,“ „за њега“ значѡ кадкадъ и „мѡсто нѡ-га“ дакле овдѡ могу Срби разумѡти и овако „да се причести мѡсто нѡга по обѡчаю.“ Нѡе требало изврѡта-ти рѡчи безъ нужде.

С. 32. — — видјело да обасја незнабошце, и славу
Народа својего Израиља.

У тексту стои „свѣтъ во ѿкровеніи языцехъ, и слава
людей твоихъ Израиља, τὸς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων, καὶ δόξαν λαοῦ
σου Ἰσραὴλ, lumen ad revelationem gentium et gloriam ple-
bi tuae Israel,“ т. е. свѣтъ за обявленіе народима и сла-
ву людий твои Израиля. Преводитель е „откровеніе ἀποκά-
λυψις revelatio“ превео са „откровеніе“ а овдѣ е „откри-
веніе“ замѣнио са „обасја“ а ово е са свимъ друго не-
што. Може кога свѣтъ обасјати, а зато, немора позна-
ти спрамъ тогъ свѣта, шта е воля оногъ, кои свѣтъ дае;
а откривеніе предпоставля, да онай, коме свѣтъ засвѣтли,
увиђа спрамъ нѣга оно, што му е было донде тайна. —

ГЛАВА III.

С. 1. -- кад бјеше Понтије Пилат судија у Јудеи.

У тексту стои „владѣице Понтиѣскомъ Пѣлатъ Ἰουδαίας, —
ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῇ ἰουδαίᾳ praesidente Pontio Pi-
lato Judeae т. е. кадъ е владао Понтиѣскій Пилатъ Јуде-
омъ. — Друго е „судити“ а друго е „владати“ или
старѣшинovati, дакле друго е „судія“ него ли „влада-
тель“ или „старѣшина.“ Да Понтиѣскій Пилатъ не може
се звати судія, то не треба доказивати никоме. —

С. 13. Не иштите више него што вамъ је речено.

У тексту стои „ништоже више ѿ пожељнаго вамъ те-
рете, μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πρᾶσσετε. Nihil am-
plius practer constitutum exigite“ по Славенскомъ морало
бы быти, ништа више нечините, него што вамъ е рече-
но: — по Грч. и Лат. „ништа више неизнесите, него
што е уређено, или уговорено. Я садъ незнамъ управо,
чега се држао овдѣ преводитель. —

С. 18. — И друго много којешта ајвља народу и на-
помиња.

То не преводъ, него е друго нешто. У тексту
стои „Многа же үбо и ина үтѣшаа благочестеомше людемъ.
Πολλά μὲν οὖν, καὶ ἕτερα παρακαλῶν ἐνγγελίζετο τὸν λαόν Multa
quidem igetur et alia exhortens evangelirabat populum. Т.
б. и многа јошть и друга утѣшаваюћи проповѣдаше
людима.

ГЛАВА IV.

С. 16. И дође у Назарет гдје бјеше одрастао.

„Одрастао“ то е добро речено Србски о дѣте-
ту кое е одрастло; али текстъ некаже „одрастао“ него
каже „вспитанъ *θεογαμέτρος* nutritus“ „одранѣнъ“ или „од-
гаенъ“ — а то е друго понятіе.

С. 18. да одпустим сужье.

У тексту има јошть „во Брадѣ *ἐν ἀφείσει* in remissio-
nem“ у одлакшањъ; а преводитељ е то са свимъ изо-
ставио. Кадъ бы свакиј преводитељ тако помало из-
оставио, до сада бы спала књига на два слова, као
што люди говоре. — „Сужањ“ е робъ а текстъ каже
„сокрѣшенъ *θεοραυσμέτος* contractos“ измучене, изкићне,
болъ бы мыслимъ было рећи: да опростимъ оне,
кои су измучени, и одлакшамъ имъ.

С. 25. А заISTA вам кажем.

У тексту стои „наистинѣ *ἐν ἀληθείας*, in veritatem“
ваистину. У предидућемъ тексту преведено е „Аминъ,
Ἀμήν Amen“ и свагдѣ гдѣ е годъ „Аминъ“ са „заISTA“
а овдѣ е опетъ „заISTA“, дакле у преводу се овоме не-
разликуе оно што су Еванђелисти разликовали. —

ГЛАВА V.

С. 5. По твојој ријечи бацаћу мреже.

Я мыслимъ да тако Срби неговоре; него Србинъ бы прие рекао „али на твою рѣчь бацићу мреже.“ Не бы ли тако бољъ было? —

ГЛАВА VII.

С. 13. Сажали му се за њом.

Како се каже „сажали му се“, или може бити и „разжали му се за њомъ“, то значи, да е иѣ нестало; али овдѣ е мати была жива, дакле иѣ се Исусу сажало за њомъ, него се смиловао на њу.

С. 21. — и од мука.

„Муке“ су друго, а друго су „ране“ може тко имати „мука“ и безъ „рана.“ У тексту стои „*ranz mastigum flagellis*“ дакле одъ рана, а не одъ мука.

С. 43. — Мислимъ овај, коме највише поклони.

Гдѣ су два предмета, или подлога, ту само сравнителный степень мѣста може имати н. п. гдѣ се доброта двоине сравнюе, ту се може рећи да е еданъ добаръ, а другій да е бољій; а не може се рећи да е еданъ добаръ, а другій најбољји. — Да се може превосходный степень употребити, мораю бити најмаиѣ три предмета, кои се сравнюю, као што су и три степена на брою. Овдѣ се у тексту спомињу само два дужника, и сравненіе се међу њима изражава са „*вашне pléon plus*“, а преводитель опетъ каже „највише“, као, да има три

дружника, или више одъ троице. А у Србскомъ языку дугъ се „опрашта“ а „непоклани;“ у Грчкомъ се „поклани;“ али Срби покланяю у више случаевъ, на опетъ некажу, да покланяю: н. п. кадъ дариваю, удѣле, прикажу, ту се покланя; а имаю опетъ своя особита имена. —

ГЛАВА VIII.

С. 19. — И немогаху од народа да говоре с њимъ.

То значи да су се састали съ њиме, али нису се могли разговарати съ њимъ одъ народа. Али текстъ каже, да се нису могли ни састати съ њиме, еръ оно „неможахъ ἐσθλδωvατι κз нѣмъ οὐκ ἔδυνάτο συνιπεῖν αὐτῷ, поп poterant contignere eum,“ значи да нису се могли састати съ њимъ или нису могли ни доћи до нѣга одъ народа. —

ГЛАВА IX.

С. 7. немогаше се начудити.

У тексту стои „и не доѣмѣваше са καὶ διπλῶς et haesitabat“ т. е. „сплете се“ или „незнаде се наћи“ или „запе“ — а то е сасвимъ нешто друго, него ли „немогаше се начудити,“ кое се говори за онога, кои се чему тако дуго чуди, да незна престати одъ чуденя.

С. 51. А кад се навршише дани узеѣа његова.

„Узеѣа његова“ овдѣ се незна, или ће онъ шта узети, или ће нѣга узети. Можда бы болѣ и разговетиѣ было, да е овдѣ речено, а кадъ се навршише дани, да га узму, или ухвате. —

ГЛАВА X.

С. 34. — доведе га у гостијоницу, и устаде око њега.

„И устаде око њега“ овај изражај невѣруемъ да ће тко разумѣти. — Срби додуше кажу о врѣдномъ човѣку, да е „усталацъ“, али то се оснива на томе, што такавъ врѣданъ човѣкъ ранећи на посао неодспава скоро никада зоре: далъ „устаде“ е глаголъ савршенъ, и значи, као да е едннпутъ устао, па свршио; а ово „око њега“ изискуе глаголъ несавршеногъ дѣйства. — Дакле овдѣ се то неможе употребити. — У тексту стои „и приѣжа еμς καὶ ἐπεκλήθη αὐτοῦ, et currebat egiť ejus“ и надгледао га. То исто у слѣдуюћемъ 35. С. преведено е са „гледај га“, а може бити да бы и овдѣ болъ было рећи „надгледај га.“ — еръ тако се говори о болесницима. —

С. 40. — Марта се бјеше забунила како ће га дочекати.

У тексту стои „Марта же молаваш ѡ μνηστῆρ σάββατ' ἡ δὲ Μάρθα περισπᾶτο πρὸ πολλῆς διακονίας, at Martha distrahebatur ob multum ministerium.“ „Марта се узжурбала збогъ многогъ посла или служеня, или послуживаня: а то ние „како ће га дочекати.“ Ово е наликъ на „служењ“ али ние само „служењ“, или „послуживањ.“ —

ГЛАВА XI.

С. 6. Јер ми дође приатељ с пута и немам му шта поставити.

Столъ се „поставља“, а бла се „износе“ на столъ „немамъ му шта поставити“ то значи, да немамъ сто-

ла — да му поставимъ или немамъ столняка, ташира ножева и т. д. Ова рѣчь „поставити“ добила е већъ то значењѣ у народу, кадъ се о столу говори. У тексту стои „предложити емѣ, παρατίσθαι αὐτῷ арронаи еі.“ т. е. изићи предъ нѣга, дакле требало е рећи „и немамъ шта изићи предъ нѣга, или преданъ.“

С. 17. Свако царство, које се раздијели само по себи, опустјеће, и дом који се раздијели сам по себи пронашће е.

Овако е преведенъ у Матею С. 25. Гл. XII. — ако и естъ ондѣ другачіе речено т. е. „всяко царство раздѣлшееся на ся. — А овде е „свако царство само из себе раздѣлааса занѣстѣтъ, и дома на дома падатъ.“ — дакле ондѣ е требало рећи „свако царство, кое се само на се раздѣлява, опустѣће, и домъ на домъ пада. — Ово би био вѣранъ преводъ. А овако, као што е ондѣ преведено нѣ вѣранъ преводъ, него е подмѣтнуто Еванђелисту Луки оно, што е Матей рекао; — и то нѣ, као што е у тексту

ГЛАВА XII.

С. 13. — — Учителю! реци брату моему да подијели са мною достојање.

„Достојанъ“ у Србскомъ языку скоро ништа незначи. — Што у тексту стои „достѣаніе τῆν κληρονομίαν hereditatem“ то значи наслѣдовину. И ово е требало употребити, ерѣ Срби кажу „наслѣдіо очевину, или дѣдовину, или материнство,“ дакле оно, што се наслѣди нѣ достѣанъ, него наслѣдство, или наслѣдовина? Ако ли преводитель производи ту рѣчь одъ глагола „достати“ онда бы морало быти „достанъ,“ а не „достѣанъ“ ерѣ „до-

стояти“ значи србски до края или до извѣстнаго времени стояти; као што е дакле „стояиѣ“ одъ „стояти“ тако е мыслимъ и „достояиѣ“ одъ „достояти“, чимъ се не може означити онаѣ дѣлѣ, кога една страна достаетъ у діоби. — Достояиѣ у Нар. пѣсмама мыслимъ да значи „господство“ или славенско „достойнство.“

С. 14. Ко је мене поставио судијом или кметом над вама.

„Кметъ“ има на различитимъ мѣстима различито значенѣ. Кадъ значи „судию“, кадъ „старѣшину“ у селу, а гдѣгдѣ и „подааника“ и пр. и рекао бы, да нигдѣ не значи само онога, кои дѣли наслѣдовину межу наслѣдницима. У Хрватској има та рѣчь „діоцъ“ у овой пословици:

„Свакомъ брацу по мрвицу,

А діоцу половицу“

и значи онога кои дѣли. Овдѣ е требало таку рѣчь употребити, која бы дала понятіе „діоца“ ерѣ у тексту стои „*divisorem*“ дакле „діоца“ или „дѣліоца“ а не „кмета“, кои значи на гдѣкоп мѣсты тако, као што е у преводу употреблѣнъ са „надъ вама“ и може оне, кое власт као снагу употребљава у одржаваню сигурности и мира. А кадъ е „кметъ“ „діоцъ“, онда не може бити „надъ вама“ него „вама“ или „међу вама“. Овдѣ у Срѣму зову се „делци“ они, кои дѣле наслѣдовину межу наслѣдницима.

С. 29. — — и небрините се.

У тексту стои „и не вознесите се *quia non suspensamini ex sublimi*“ то значи „и несумняйте се“, ерѣ овдѣ се оне да каже, да не треба да имаю неповѣренѣ къ Богу; — бринуті се треба о себе али не треба се сумняти, да Богъ неће дати оно, што е човеку нужно. —

С. 46. И дијел његов метнуће с невјернима.

У тексту стои „и часть егѡ съ нескрными положитъ *καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσεται*, et partem ejus cum infidelibus ponet.“ А у Матеа Гл. XXII. С. 51. ове исте рѣчи „и часть егѡ съ нескрными (съ лицемѣрами) положитъ, *καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσεται* et partem ejus cum hypocritis ponet“ изузимаюћи „τῶν ὑποκριτῶν“ преведене су овако „и даће му плату као и лицемѣрника,“ тимъ начиномъ удаљава се вданъ Евангелистъ одъ другога, и овдѣ, гдѣ се ова два Евангелиста не само у смыслу, него и у рѣчи слажу: овај се историчко-богословскій грѣхъ неможе опростити у преводу. —

ГЛАВА XIII.

С. 24. Навалите да уђете на тијесна врата.

„Навалити“ значи силомъ ударити на што н. п. навалише сви на ме, то ће рећи примораше ме. А у тексту ние то изражено; него „подекизайтеса, *ἀγωνίζεσθε*, contendite“ т. е. паштите се, или потрудите се. —

ГЛАВА XIV.

С. 21. — и доведи аѡ сирѡмахе и кѡласте, и богаѡласте, и слијене.

У тексту стои „и ницѡа, и бѣдныа, и слѣпныа, и хромыа, *καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀνελήθους, καὶ τυφλοὺς, καὶ χολοὺς*, et pauperes, et manecos, et caecos, et claudas“ и сиромашине, и клясте, и слѣпе, и хрѡме; рѣчи, кое се овако редомъ брое, неможе преводитель прѣметати и у другій редъ поставляти, у толико манѣ овдѣ, гдѣ сви ови означаваю оне пѣзнатне Іудее, кое су апостоли, оста-

вивши учене и Фарисее у вѣру Христову дозвали; па овимъ редомъ могу се означавати степени нѣоваго незнања тако: као што су „сиромашни“ први степенъ незнања, тако су „хромѣ“ послѣдний степенъ тога.

„Богаљасте“ мѣсто „хромѣ“ мыслимъ да нѣ добро; ерѣ богаљи нису само они, кои су хромѣ, него су и они кои су клясти, грѣбави, и другимъ невољама тѣлеснымъ осакаћени. —

ГЛАВА XV.

С. 7. Кажемъ вамъ да ће тако бити веѣка радост на небу за једнога грѣшника, који се каје, него ли за деведесет и девет праведника, којима не треба покајања.

„За једнога грѣшника,“ то тако излази, као да ће се грѣшникъ радовати а не, да ће се нѣму обрадовати на небу. Срби кадъ кажу „то е радостъ за ме“ — онда значи, да се ја радуемъ, а не онај кон ми е радостъ учинио. А текстъ вели „*in* *unum* *peccatorem*, *et* *non* *propter* *multos* *justos*“ дакле о једномъ грѣшнику, или збогъ једногъ грѣшника. —

С. 14. И он се нађе у невољи.

У тексту стои „*начатъ лишатиса њоѣго ѡскудиѡшати*, *сое-rit* *defici* *vel* *ege-ere*“, поче оскудицу трпѣти. „У невољи бити“ незначѣ само оскудицу трпѣти, него ма у какво зло пасти; а овдѣ е требао смысао оскудице изразити. —

ГЛАВА XVI.

С. 2. — дај рачунъ како си кућно кућу.

„Кућу кућити“ значи себи тећи кућу а овдѣ приставникъ нѣ постављѣн да себи тече кућу него да ту-

ѡмъ управля. У тексту стои „ѡ приставленїи домовнїмъ, τῆς οἰκονομίας σου, dispensationis tue,“ дакле дай рачунъ како си господарїо съ куѡмъ, или како си управляо куѡмъ — или по оригіналу Грчкомъ, дай рачунъ господареня, газдованя твогъ. —

С. 10. — а ко је невјераи у малом и у многом је невјераи.

Друго е „невјераи“ а друго е „неправеданъ“ „невѣранъ“ е онаи, кои рѣчь или вѣру задану другоме не-одржи и погази; а „неправеданъ“ е онаи кои другомъ чини оно, што оѡе да другїи нѣму не чини, или кои не чини другоме оно, што оѡе да нѣму другїи чини. И ово е изражено у тексту, гдѣ стои „неправедный ἀδικος injustus“ неправеданъ или неправъ; а не „невѣранъ;“ ерѣ у тексту не стои „невѣрний ἀπιστος infidelis“ — него ἀδικος“ као и у слѣдующемъ 11. С. што стои ἐν τῷ ἀδικῷ μακροῦ кое е преведено са „у неправедномъ богатству.“ — А друго тай е стихъ пословица ондашнїгъ времена дакле немогу се рѣчи мѣняти, него морала бы се цѣла пословица другомъ каквомъ замѣнити кадъ бы се одступило одъ рѣчи.

ГЛАВА XVII.

С. 25. и окривѣену бити од рода своѣго.

У тексту стои ὁ ρодς σου ἀπὸ τῆς γενναιᾶς ταύτης а generatione hac,“ дакле нїе одъ рода „своѣго“ него одъ рода (или као што е на другомъ мѣсту преведено) одъ дарашта „овога.“

от ов на оком глвнмъ Р. нрвнрн рд укрвн лновн
днрвнрн рднрнрн, нотъ укрвн у лрвн, нндрвнрнрн
ннн рднрнрнрн нн Г Л А В А. XIX.

С. 21. — Јер си човјек твр.

Овај човѣкъ кои се овдѣ споминѣ непоказуе се да
е тврдица. — него судећи по његовомъ начину посту-
пана управо морало бы се рећи да е лакоѣ. — У тек-
сту стои „*αυστηρός* *austerus*“ строгъ; и мыслимъ да
бы болѣ было рећи и „жестоко“, ако нѣ хтѣо рећи
„строгъ“ — ерѣ тврдица неиздае тако новце, као што
е овај издао, — нити се одъ тврдице тко бои, него
одъ жестока.

Г Л А В А. XXIII.

С. 16. Даклем да га избивѣм, па да пустим.

„Избивѣм“ то значи да га батиномъ или чимъ
другимъ изтучемъ. А у тексту стои „*καταδικάζω* *castigam*“, да га казнимъ. Я мыслимъ да се мо-
же тко казнити и безъ бѣгнѣ н. н. тавницомъ, глађу, или
другачіе: дакле „избити кога“ и „казнити кога“ нѣ ед-
но и исто понятіе. — А то, што таки слѣдуе „па да
пустимъ“ немора се тако разумѣти, као да га одма пу-
сти, па да зато може само бѣснѣ быти; него се може
разумѣти, да ће га онда пустити, кадъ казанѣ издржи.

Г Л А В А. XXIV.

С. 18. Зар си ти једап од црквара у Јерусалиму.

„Црквар“ се зове онај човѣкъ, кои непрестано у
цркву иде, а незна ни самъ зашто; зато се и каже о

такомъ човѣку да црквари. Я незнамъ може ли се то овдѣ употребити, кадъ у тексту стои „пришлицъ *paroikos*, *peregrinarius*,“ дакле ако нѣ хтѣо рећи пришецацъ или дошлякъ, а онъ е могао казати странъ или походникъ. А нѣ ли то нашъ „полаженикъ“ ерь се каже: полазити света мѣста; а и нашъ божийный полаженикъ, рекао бы има то значенѣ ондѣ, гдѣ се тако зове. А на оны мѣсты, гдѣ се зове „полаженикъ“ наравно, да одъ другогъ обычая добія то име.

С. 43. — и узевши изъеде предъ њима.

Толкователи кажу, да Исусъ нѣ изео савъ медъ и рибу¹, него да е во мало, а оно друго дао Апостолима; а тако и текстъ вели: „*unde escatur edit*,“ дакле „еде“ а не изеде. —

О т њ І о а н н а .

Г Л А В А I

С. 1. У почетку бјеше ријеч.

У тексту стои „Еѣ наѣлаѣ бѣ сасѣо, *ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος*, in principio erat Verbum“ рѣчь е кодѣ насѣ говорѣ, а овдѣ „слово“ неможе никаѣо значити „говорѣ“ дакле ни „рѣчь“, ерѣ ово „слово“, о коме е овдѣ рѣчь, значи Хрѣста, сына божѣа, и може се узети, као умѣ, духѣ, Существо. Я мыслимѣ да е требало задржати ту рѣчь „слово“ а она не нама туѣа.

С. 3. Све је кроз њу постало.

„Постати“ е глаголѣ среднѣа, а овдѣ е употре- блѣнѣ као глаголѣ дѣйствителнѣа у страдателномѣ смы- слу, ерѣ оно, „кроз њу“ мора се сматрати као падежѣ, кои показуе, да се подлогѣ „она“ т. е. рѣчь промѣнила у предмѣтѣ, кое бѣва, кадѣ се говорѣ изѣ дѣйствител- ногѣ значеѣа пренеѣе у страдателно. Истина, да има у србскомѣ езѣку и среднѣа глагола, кои се употребља- ваю као дѣйствителнѣа, али то се неможе са сваѣимѣ среднѣимѣ глаголомѣ чинити, што се дае сѣ гдѣкоимѣ чинити. „Постати“ може што само одѣ себе, дакле гдѣ дѣйство непрелази одѣ подлога на предметѣ, него се свр- шава у самомѣ подлогу; али да може што постати крозѣ другога, то незнамѣ. У стиху 17. стои „а благодать и истина постаде одѣ Исуса Христа“ кое зна- чи, да е Исусѣ постао благодать и истина, ерѣ Срби веле: гдѣ шта постаде „одѣ нѣгѣ“ кое толиѣо значи као

„изъ нѣгъ“ тко ѣе садъ знати како се управо сачинява глаголъ „постати.“ —

С. 28. Ово би у Витавари преко Јордана.

Я мыслимъ, да бы овдѣ болѣ было, да е речено „съ оне стране Јордана“ ерѣ е питаѣ гдѣ е было а на ово питаѣ неодговара добро предлогъ „преко.“

С. 38. Рави — гдѣ је стоиш.

Истина да Срби кажу кадъ питаю гдѣ тко пребива „гдѣ стоишъ“ али има мѣста, гдѣ Срби питаю и овако „гдѣ сѣдишъ;“ можда бы болѣ было рећи „гдѣ живишъ“ ерѣ ово и едно и друго споменуто значеѣ у себи садржава. —

ГЛАВА III.

С. 15. И начинивши бич од узица.

Я мыслимъ да бы болѣ было Србски речено: „оплести бичъ“ него „начинити бичъ.“ —

С. 21. — јер су у Богу учинѣна.

Истина да у тексту стои „*et* *Oper* in Deo“ али смѣшно излази кадъ се србски каже „у Богу учинѣна.“ ерѣ тако употребљѣно „у“ значи „мѣсто“ и тако излази, као да е тко у Бога ушао, и у нѣму изнутра учинѣо. Я мыслимъ да бы болѣ было рећи: по Богу; ерѣ овако бы значило, да су онако учинѣна, као што Богъ заповѣда. —

ГЛАВА V.

С. 45. Нежислите да ѣу вас тужити Оцу, има који вас тужи, Мојсије, у кога се ви уздате. —

Овдѣ е преводитељ, пзоставѣо лично мѣстоименіе „я.“ а „я“ е овдѣ самостално, и такавъ подлогъ у рѣчи.

кои се неможе изоставити; ерѣ на то „я“ спада сила говора, и томе є подлогу противуставлѣнъ другій яванъ подлогъ т. є. „Мойсей.“ А и у тексту стои „*αὐτὸς ἐγὼ*“ его“ дакле требало є, као што я судимъ рећи: Не-мыслите да ѣу васъ я тужити Отцу и т. д.

ГЛАВА VI.

С. 24. Онда га с радости узеше у лађу.

У тексту стои „*ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον*“ voluerunt ergo accipere cum in navim,“ т. є. хотеше дакле узети га у лађу. — То су рѣчи текста; а преводъ нїе текстъ. — А ако є хтѣо преводитель ову рѣчь „*ἤθελον*“, voluerunt“ тако изразити, да се съ изражаемъ своимъ приближи къ толкованю текста, то бы по моме мнѣнію бољ было, да є рекао съ вољомъ га узеше у лађу. —

ГЛАВА IX.

С. 7. Отиде дакле и умн се, и дође гледајући.

Я мыслилъ да ово „гледајући“ неизражава у-право смысла текста; ерѣ има люди, кои гледаю, али невиде; а слѣпый, кадь се умію, видію є. Можда бы бољ было рећи „видѣти“ ерѣ и у тексту стои „*εἶδεν*“, *videns*“ видѣти. —

ГЛАВА X.

С. 14. Я еам пастиръ добри и знам своје и моје ме-не знају.

Овдѣ се показує, да нїе добро што преводитель свуда употреблява мѣсто „мой“ и „нашъ“ и „твой“

и „вашъ,“ „свой.“ Ёрь овдѣ є то управо учинило, да є овай преводъ неразговетанъ. Я мыслимъ, да бы сватко болѣ разумію, да є речено „и познаємъ мое (т. є. овце) и мое мене познаю. —

С. 21. Ове ријечи нијесу лудога.

У тексту стои „ἐκείνου δαίμονος ζοήμενον demoniaci,“ т. є. „онога, у коме є бѣсъ;“ — а значи ли то „лудогъ“ или „занешеногъ“ или онога, кои є съ ума сишао, као што наши люди кажу; то казати посао є толкователя, а ніе переводителя. —

ГЛАВА XIII.

С. 22. — и чуђаху се за кога говори.

У тексту стои „неδοῦντες, ἀποροῦμενοι haesitantēs“ а то ніе чуђаху се, него „сумняюћи се.“ —

ГЛАВА XV.

С. 27. Али све ће вам ово учинити за име моје.

Я мыслимъ, да бы овдѣ много разговетніе было, да є речено: „збогъ имена моего.“ — Ёрь овай предлогъ „за“ непоказує само узрокъ, кога ради што быва; него има и другу службу свою у говору као н. п. свезати за плоть, ватати за рѣчь и т. д. а кадъ показує и узрокъ, и онда се различито разумѣва, па овдѣ се лако може и то разумѣти, да ће имъ чинити све за име Христово т. є. да и они кои чине добію име Христово одъ оны, коима чине. У тексту славен. стои „за“ (кое значи овдѣ „збогъ“ или „ради“) „διὰ propter.“ —

ГЛАВА XVI.

С. 32. сваки на своју страну.

У тексту стои „*ἕκαστος ἐς τὰ ἴδια unus- quisque in propria*.“ Я мыслимъ да се то Србски каже „сваки себи“ а не „сваки на своју страну“, сръ изъ текста се не може извести „страна“, а може нѣи више нѣи на одну страну, и опетъ отићи свакій себи.

Дѣянія Апостолская.

ГЛАВА І.

С. 6. А они онда кад заједно бијаху. — Господе, хоћеш ли сад начинити царство Израилево.

„Сад“ е истина нарѣчѣ, кое показуе врѣме; — али овдѣ бы по моме мнѣнію болѣ было задржати „врѣме“ или „лѣто“, као што у тексту стои „ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, in tempore hoc“ овога лѣта; ерѣ другачіе не-одговара овомѣ стиху ни найманѣ одговорѣ Христа на ово питањѣ, кои се ниже у 7. стиху дае. — И смѣшно из-лази, кадѣ ови питаю: оћешъ садѣ, а онѣ одговара „ніе ваше разумѣти времена и лѣта.“ Онда бы мо-рао рѣши „ніе ваше разумѣти кадѣ.“ —

С. 9. И ово рекавши видјеше они гдје се подиже и однесе га облак из очију њиховијех.

У тексту стои „И сѣа рекъ, зрацима имъ взатса, и с-вамакъ податъ его (ѣ очію ихъ, καὶ ταῦτα εἰπόν, βλέπόντων αὐτῶν ἐπὶ ῥοῆς, καὶ νεφέλῃ ὑπελαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, et hoc dicens, videntibus illis, elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum, и кадѣ ово рече, на очн-гледѣ њњима, подиже се, и узе га облакѣ одѣ очію њњиховы; то е правый преводѣ по моме мнѣ-нію: — а оно е поремећеный. Нити е то добро рече-но по свойству языка. ..И рекавши видјеше они гдје се подиже:“ ерѣ овдѣ се неразуміе: али онѣ рскао, или су они рекли, на посліе видѣли, гдѣ се подиже; почемѣ е е подлогѣ главногѣ предложенія помѣшанѣ са подлогомѣ

уметка. По мое мнѣнію не може се одъ подлога дѣйство тако одузети, као што е овдѣ одузето съ тимъ, што е уметнута другій подлогъ „видѣше га они,“ кои подлогъ дѣйство главногъ подлога себи присвоява. — Ако е хтѣо преводитель тако изразити гледанѣ ученика, као што е изразіо, то бы може бити болѣ было, да е рекао: и ово рекавши, подиже се, а они га гледаше, докѣ га облакъ ніе узео одъ очію нѣовы. То бы се болѣ разумѣло; ерѣ небы се тако подлози измѣшали, као што су онако измѣшани. —

С. 16. за Јуду који бјеше предъ онима што ухватише Исуса:

Овај преводъ неизражава опредѣлено то: да е Јуда предводіо оне, кои су ухватили Исуса, него може се мыслити, да е Јуда быо кодъ Исуса пріе, него што су они дошли, кои су га ухватили; а у тексту стои да е онъ ныи предводіо, и показивао имъ путь. „ὅτε ἰδὲ ἐβρισμένῳ ἑσθι, περί τῆς Ἰούδα τοῦ ἡγερέμενον ὁδῶν, de Juda illo facto ducē viae“ о Јуди кой е показивао путь онима, или преднячію, или предводіо оне, кои су ухватили Исуса. — Каже се у пѣсмама и тако, као што е преведено; али ондѣ се другимъ чинъ показуе да е то вођа, за кога се говори, да е предъ онима, кои кудъ иду, или што раде. Као што е н. п. „Уздиже се бутунъ Шумадія, и предъ нѣыма Петровићу хорѣ;“ али тога овдѣ нема, и зато по мое мнѣнію овдѣ небы шкодило, да е развоветніе. —

С. 26. И бацише коцке на њих, и паде коцка на Матија, и примишега међу једанајест Апостола.

„И примише.“ Гдѣ се каже „примише га“ ту се разумѣва, да су могли и непримити га; али овдѣ е коцка већъ пала на Матија, и Господъ е показао, когъ ав

избрао, дакле ніе више одъ нѣи зависило, примити га, или неприимити. Болѣ бы дакле было по мѣстѣ мѣстѣи да е речено и приброењъ е было, или причисаѣиъ, као што стои у тексту „и причинъ бысть, *καὶ συγκειμήθησαν*“.

ГЛАВА II.

С. 5. А у Јерусалиму стојаху Чивути.

Овдѣ се неразумѣ, бсу ли стояли т. е. ни сѣдили, ни лежали, него стояли на ногама, или су обитавали. Можда бы болѣ было, да е речено „А у Јерусалиму су живѣли Јудеи.“ — Ђрѣ тако стои и у тексту живѣиѣи, *κατοικοῦντες*, *habitantes*,“ обитавајућии.

С. 11. — — величине божие.

У тексту стои „величїа возїа, *τὰ μεγαλῖα τοῦ Θεοῦ*“ *magnalia Dei*“ величїа божїа, друго е „величина“ а друго е „величѣ“, — величина е то „коликїи е великѣ тко;“ а „величѣ“, како е славанѣ тко по дѣли свои. — Овдѣ се разумѣва да су ученици говорили о необичнымъ славнымъ дѣлима Божїимъ, дакле о величю божїемъ, а не о „величини Бога“, кои е неизмѣрливѣ. А кадѣ е глаголѣ „величати“ употреблѣиъ у преводу као у Гл. X. С. 36. зашто се небы и „величѣ“ употребило, и зашто ніе свуда задржанѣ, него на другомъ мѣсту опетѣ стои „хвалити“ (као у Гл. V. С. 13.) мѣсто „величати.“ —

С. 17. И млади ваши видїеће утваре.

У тексту стои „видїнїа узратї, *visiones videbunt*“ *ὄψεις ὀφρῶν*“ Я мыслимъ да се то управо Србски каже „быће видовити“ а не „видиће утваре;“ ѡрѣ утваре су страшила, а то неразумѣва се овдѣ него видиће знаке, по коима ће знати различите тайне казива-

ти, а то се потврђује и овимъ рѣчма, што слѣдуе, „а старци ваши видиће сие.“ —

С. 20. — прије него дође велики и славни дан Господњи.

У тексту стои „просвѣщенѣмъ епифан̄ illustrem — ако не добро „просвѣщенъ“, а оно бы болѣ было „свѣтлый“ или „явный“, него ли „славный“ — ерѣ славный данъ значи о комъ се сама слава показуе; а „просвѣщенный“ е данъ, о комъ не се и слава и правда господня показати еднако.

С. 23. — и промислом Божиимъ.

У тексту стои „проразумѣнемъ проутѣсомъ praescientia“ са знаѣмъ Божиимъ, ако се не може рећи „предзнаѣмъ“; а то не промисао, ерѣ „промишляти“ значи: бригу носити, а напредъ знати, да не се што догодити, незначи бригу носити о томе, да се што догоди.

С. 29. — нека је слободно казати вам управо за старјешину Давида.

„Старјешина“ е господарь, а да е хтѣо Еванђелистъ Лука о Давиду, као о господару говорити, онъ бы га назвао царемъ. — Али онъ е хтѣо иѣга представити, као родоначелика оне породице, изъ кое е произишао Христосъ, зато га е назвао „Патріархомъ“ као што текстъ вели „и Патріарсѣ, *πρωτὶ τοῦ Πατριάρχου* de Patriarcha“ и ово бы се иже могло задржати и у Србскомъ. Ако ли то не хтѣо учинити преводитель, могао е рећи за прадѣда или предка; ерѣ Срби зову старѣшиномъ само живого господара породице, а мртве зову дѣдовима, прадѣдовима, предцима; као што и немогу старѣшинства имати у породицама мртви, него живи.

ГЛАВА III.

С. 20. И да пошлѣе напријед нареченога вам Христа Исуса.

„Напријед“ ова рѣчь нестои добро овдѣ мѣсто славенскога „пре“ и Грчкомъ „под“ ерѣ овдѣ се то „напријед“ односи по свойству сзыка на предидућий глаголѣ „пошлѣ“, пакъ онда значи да ће послати Христа напредѣ, а другога некога за нѣмъ. —

ГЛАВА VIII.

С. 3. А Савле досађиваше цркви.

Тко коме досађуе, тай немора јошгѣ таманити онога, коме досађуе. Али Савле е таманио Цркву; У тексту стои „ωζαλοβλαπὴ ἐχθρῶν αὐτοῦ devastabat.“ По оригиналу Грчкомъ управо значи да е Савле као непријатељ „плѣнио, пустошио“ цркву; ерѣ „ἐλατταίνετο“ значи „оплѣняше, опустошаваше.“ А то е далеко више него ли што е досађиванѣ. —

С. 32. и нијем као ягње предъ овијемъ, који га стриже, тако неотвори уста својијехъ.

У тексту стои и њко агнецъ право стригѣнемъ его безгласниъ, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτοῦ ἄφωνος, et sicut agnus coram tendente se mutus. Я мыслимъ да бы бога было рећи: „и као што е ягнѣ нѣмо предѣ онымъ, кои га стриже; тако неотвори уста свои.“ —

ГЛАВА IX.

С. 34. И рече му Петаръ: Енеја! исцѣљујете Исуса Хр. Устани и простри сам себи.

Простире се постеля, кадъ се на њо лѣже; а кадъ се устае съ постелѣ, онда се намѣшта или застире. —

Овдѣ бы ваяда болѣ было рећи „устани, и намѣсти, или застри самъ постелю;“ — а то е зато Петаръ рекао, да самъ свою постелю намѣсти; ерѣ му е то за време-на пѣгове осамгодишнѣ неволѣ други морао увѣкъ чинити. — А то небы одступило одъ оригінала. Ерѣ Грчко „*πρόσκει*“ значи Србски „прострѣти“ и „намѣстити“, или „застрѣти“ а овдѣ, гдѣ испѣлѣный устае и остави постелю, непростире му се постеля, да опетъ леже, него му се застире, да нележе. —

Г Л А В А XIV.

С. 15. И ми смо као и ви смртни људи.

„Смртни људи“ — то су люди, кои подлеже смрти. Али у тексту стои „*ὁμοιωπαθείς* *similiter patibiles*“ — требало е дакле задржати ову рѣчь „*ὁμοιωπαθείς*“ — Ерѣ то значи люде, кои за живота свога подлеже страстима, као и други; а то су хтѣли Апостоли да реку. — У Вулгати истина преводи се ова рѣчь, „*ὁμοιωπαθείς*“ са „смртни“, али зашто да мы пазимо на Вулгату, која мора по оскудици рѣчий да крши, кадѣ имамо у Славенскомѣ языку згодну зато рѣчь. —

Г Л А В А XV.

С. 30. А кад их опремише, дођоше у Антиохију.

Овдѣ се пезна, кои су дошли у Антиохию, или су они, кои су опремѣни, или они, кои су ове опремили; ово се послѣдиѣ по словосачинѣню Србскомѣ прие разумѣ, него ли оно прво, т. е. да су они, кои су опремили друге, сами дошли у Антиохию. Болѣ бы было да е задржано у преводу, као што е у тексту они же убо по

СЛАННІ БЫВШІЕ *οἱ μὲν ἀπολυθέντες*, illi quidem ergo missi.“ А они дакле послани дођоше у Антиохію.

ГЛАВА XVIII.

С. 27. а Акила и Прискила осташе у Ефесу.

Овога нема у Грчкомъ оригиналу. Послѣдність є изискивала, да преводитель и овдѣ изостави изъ текста славенскога оно, чега у Грчкомъ тексту нема, кадъ є и на други мѣсты изоставляю. —

ГЛАВА XIX.

С. 12. Тако да су и чалме и убрушчиће знојавне од тјела његова носили на болестнике.

У оригиналу Грчкомъ стои „*συνδάρμα, ἢ σπινθίδια*“ а то значи „убрусе и прегаче“, а не „чалме и убрушчиће.“ Ёрѣ в Павао по обычаю Іудейскомъ носіо за поясомъ у убрусь, а као рукодѣль носіо є прегачу припасану. —

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ СВ. АП. ІАКОВА.

ГЛАВА I.

С. 1. Од Іакова, Бога и Господа Исуса Христа слуге. —

Я мыслимъ да бы овдѣ болѣ было одна посліе „од Якова“ метнути „слуге“, ерѣ се пріє пита: шта є Яковъ? „слуга“, а посліе се пита: чин є слуга? — „Бога и Господа.“ А овако, кадъ човѣкъ чита, запише,

еръ тако излази, као да е Яковъ, Богъ, и слуга Господа Исуса Христа. И овај родителный падежъ са „одъ“ не згодно употребљенъ, еръ на много мѣста, као кодъ Ап. Павла незна се, или е одъ Апостола или е одъ Бога благодать и миръ, еръ обадвое долази у едномъ израженію, —

ГЛАВА II.

С. 21. Аврам отацъ ваш неоправдади се дѣлама, каа принесе Исака сина својега на Олтаръ.

„Олтаръ“ значи кодъ насъ православны Србаи о-но мѣсто у цркви, кое е temploмъ, иконостасомъ одѣ-но одъ цркве; а жертвеникъ, на коме се у олтару при-носе Богу жертве, зове се „трапеза.“ Ако не хтѣо преводитель рећи „на жертвеникъ“ (еръ жертва има у преводу овоме) а онъ е могао рећи „на трапезу“ о-петъ бы га Србљи болъ разумѣли, него ли овако „на олтаръ“ еръ овако немогу разумѣти они, за кое е пре-водіо, како може тко сына принети на олтаръ.

ГЛАВА III.

С. 5. А тако је и језикъ мали уд, и много чини.

„Много чини“ неизражава смисао текста „и велими хвалитеса, *καὶ μεγαλυνεῖ ἐὶ magna gloriatur*“ и велича се. — еръ може тко много чинити, а опетъ може бити ма-лено све оно, што чини; а овдѣ се разумѣва, да ѣзыкъ, ако е и маленъ велико добро или зло може учинити.

С. 6. — и пазехи вријеме живота нашега.

У тексту стои „когда рожденїа нашего *τὸν προχόν τῆς γε-νέσεως* *notam nativitatis*“ ту е дакле требало рећи „ко-

ло рођења.“ А значи ли то „коло“ врѣме живота, или течай живота, или самый животъ, то нѣ преводителѣво. — Срби кажу, „иде коло наоколо“ ако е тко у срећи, може пасти и у несрећу; ерѣ се свакога човека коло окреће. Ово е дакле оно коло, кое се почне окретати, кадъ се тко роди, и окреће се докъ животъ трае, зато се и зове „коло рођења“, и значи самый животъ. Али како е и „коло рођења“ у преносномъ смыслу узето, и „палити“ употребљено е према „колу“, онда се неможе никако едно одъ тога двога задржати у преносномъ смыслу и. п. „палећи“ а друго промѣнити у правый смысао, него кадъ едно остае, мора и друго остати. А то се види и одтуда, што е приличнѣ рећи „палити коло“, него ли „палити врѣме“, ерѣ врѣме се не да запалити, а коло може бити и одъ таке матеріе, коя гори. И кадъ нагори, неможе се добро кретати, а то управо и значи то паленѣ: различите неволѣ, и бѣде у животу. —

ГЛАВА V.

С. 10. Узмите браћо моја за углед страдања пророка.

У тексту стои „Злестраданїа и долготерпѣнїа тѣхъ *κακοπαθίας καὶ τῆς μακροθυρίας* *malorum perpersiones et patientiae*“, страдања одъ зла и другоѣ трпѣнїа. Я мыслимъ да се то ни едно ни друго изъ превода неможе изоставити, кадъ се у оригиналу налази. А то и нѣ едно, и исто понятїе, да бы се тога ради могло едно изоставити. Страда человекъ у часу, али у часу може се опетъ и отрести страдања, и постати, као што е и бмо, и. п. кога затворе, тай страда, али може данасъ бити и затворенъ и пуштенъ; — а тко дуго трпи, то е сасвимъ

друго понятіе, као што су и п. гоненія, болести, по-
руге и т. д. —

СОБОРНОЕ ПОСЛАН. ПЕРВОЕ СВ. АПОСТОЛА ПЕТРА.

ГЛАВА II.

С. 15. Јер је тако воля божја да добријем дјелима
задржавате незнање безумнијех људи.

Када се каже Србски „задржавате незнањ безум-
ны людій“ неразумљва се само то, да се незнањ задр-
жава одъ тога, да што зло неучини; него се може ра-
зумѣти и тако, да се задржава незнањ, да га се немо-
гу опростити люди, кои у незнању живе; и ово послѣд-
нѣ се овдѣ пріе разуміе, него ли оно прво. — Болѣ
бы было да є задржана и у преводу Србскомъ она рѣчь,
коя се у тексту налази. Ондѣ стои: *ὁρίζεσθαι ἀνομίας*
да добрымъ дѣла обуздавате незнањ безумны людій.
Изъ тогъ бы се разумѣло то, да добрымъ владаніемъ, и
добры дѣла треба затворати уста оныма, кои на хрісті-
анство вичу, да немогу коешта на добре люде измыш-
ляти. А тако се и толкуе тай стихъ. Али изъ тога
Србскога превода неможе се ни изъ далека на то тол-
кованѣ доћи. —

ГЛАВА III.

С. 12. Јер очи Господње гледају на праведнике, и у-
ши његове на молитву њихову; а лице Го-
сподње на оне који зло чине.

Овдѣ є переводитель еданѣ глаголѣ додао, кои є у
тексту изостављенѣ, и кои се подразумева т. є. „гледаю.“
Али болѣ бы было учиніи по моме мнѣнію, да га не дода-

вао, кадъ га нѣ добро употребіо. — Кадъ ѣ казао „очи гледаю,“ онда ѣ морао рећи, и да уши „слушаю“ и да ѣ лице окренуто на оне, кои зло чине. Ђръ овако излази то, да очи „гледаю“ на праведнике, а уши „гледаю“ на молитву нѣову; па то долази врло смѣшно оныма, кои читаю а знаю да уши негледаю.

ГЛАВА V.

С. 1. Старѣшніе које су међу вама молимъ који сам и сам Старѣшина и свједокъ Христова страдања и имамъ дијелъ у слави која ће се јавити.

Овдѣ у овомъ преведеномъ стиху назива се Апостолъ Петаръ „старѣшина.“ Старѣшина по понятію своме, значи у нашемъ езыку „Господара,“ или у кући, или у селу, или у предѣлу: — кои има властъ надъ другима, коме су подчинѣни, и одъ кога су мањи сви они, којима онъ заповѣда. — Ако ѣ Апостолъ Петаръ био „старѣшина,“ то ѣ онъ био такавъ Господаръ. — Али у преводу намъ се некаже чѣи ѣ „старѣшина“ био. — Они, којима онъ пише, были су старѣшніе у своимъ мѣстима; а онъ, кои имъ пише, као Апостолъ, и кои назива и себе старѣшиномъ, а некаже, кога ѣ мѣста старѣшина, морао ѣ бити међу своимъ старѣшина, а нѣгова су дружина были други Апостоли: дакле по томе преводу Петаръ може бити и Апостолскій „старѣшина,“ или „Господаръ.“ А то ѣ управо противу науке наше цркве, и противу догмата наше православне вѣре. Да се држао преводитель оригінала Грчкогъ, гдѣ стои „προσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παριστάτω ὁ συμπροσβυτέρος.“ Старіе међу вама молимъ, а као сустарій, небы тако далеко отишао одъ наше цркве, ѡръ са овымъ „я као сустаріи“ управо потврђуе се наука Христова, кою наша црква држи.

почемъ тѣмъ начинѣмъ самъ Петаръ признае, да онъ нѣ веѣи одъ другиѣ Апостола, него да су сви Апостоли еднаки, и да су и они Старѣи т. е. таки, кои су више одъ други а онъ да нѣ ни више, ни манѣ, него што су они; ерь называ себе „сустарѣимъ“. — И у Славенскомъ и у Латинскомъ преводу нема ничега такогъ, изъ чега бы се могла извести та наука, коя е противу догмата и противу науке наше цркве. У Славен. стои „Старцы иже ко елззъ мѣлау, кѣмъ старѣиъ сынъ — а у Латин. Seniores illos in nobis obsecro ut consenior.“ — па да се држао ма кога овы превода, болѣ бы было. У оригиналу стои „πρεσβυτερος“, а то е сравнительный степенъ, кои долази одъ „πρεσβυς“ старъ „πρεσβυτερος“ старѣи „πρεσβυτατος“ найстарѣи, тако е „συνπρεσβυτερος“ сустарѣи. А то ништа не-смета, што е може быти Петаръ себе према онима, кои-ма нише, назвао „сустарѣимъ“ называо онъ себе или према онима, коима нише, или према Апостолима „сустарѣимъ“ то е сведно, свакояко излази то, да онъ нѣ имао особитогъ некога старѣишества надъ другиѣма, и то е требало у преводу изразити. Одавдѣ се види, како е опасно дати свето писмо у руке, да га преводи, ономе, кои бы морао и самъ признати, да то нѣ иѣговъ посоа. То се мѣсто неможе тако оставити, ако се не-мысли тѣмъ на руку иѣи другиѣма, кои данасъ сутра могу реѣи, да смо мы тако толковали и то мѣсто, кое ни они сами тако нетолкую.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ ВТОРОЕ СВ. АПОСТ. ПЕТРА.

ГЛАВА II.

С. 16. — — Али бѣ покоран за своѣ безакоуе, скотъ иѣеми проговоривши.

Скотъ може быти и такавъ, кои нѣ подяремѣиикъ, т. е. кои у арму нетегли, али овдѣ се разумѣва такавъ

скотъ, кои вуче у арму, као што стои у тексту „пода-
ремника *υποζυγιον* surjugale.“ Ову є разлику изоставио пре-
водителъ на више мѣста; а има и кодъ нашегъ народа
„тегдѣне марве.“ —

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ ПЕРВОЕ СВ. АПОСТ. ЮАННА.

ГЛАВА III.

С. 8. Зато се јави сии Божиј да раскопа дјела ђавола.

Кадъ се каже „раскопати што,“ то онда небыва
увѣкъ съ намѣромъ томъ, да се укине са свимъ оно,
што се раскопава, него више пута бива съ томъ намѣ-
ромъ, да се претвори у другу форму и. п. брѣгъ се
раскопава, да се начини равнина, или гомица се каква
раскопава, да се што нађе у нѣой; али овдѣ се явио
Сынъ божій, да у ништо претвори дѣла ђаволска; зато
я мыслимъ, да бы болѣ было или задржати рѣчь изъ
текста Славенскога „разрѣшити,“ еръ кадъ се што разру-
ши, то бива съ намѣромъ да тога више нема; или упо-
требити ону рѣчь, која болѣ изражава смисао текста и.
п. да „укине“ као што у оригиналу и стои *ἡ αὐτὴ αὖ*
dissolvat, да разруши, укине, — у ништа претвори.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТ. ИУДЫ.

С. 6. И Анѣле, који неодржаше својега старе-
шинства.

„Старѣшинство“ значи у Србскомъ бзыку „погла-
варство,“ есу ли ови Анѣли, о којима є овдѣ рѣчь, има-
ли поглаварство и господарство какво надъ киме на не-
бу, то се изъ св. Писма позна; али зна се, да су они

были слуге божіе; — и да се они нигдѣ непоказую као Старѣшине, и башъ зато су пали у окове, што имъ є гордость цѣлова навела на то, да пожелє быти „старѣшине“ т. е. равни Богу. Са свимъ друго се разумѣва изъ текста гдѣ стои „своегоу началству“ *τῆς ἐκείνου ἐξουσίας*, *suum principium*“ дакле „свой почетакъ“, т. е. кои су престали быти онаки, какви су были съ почетка, кадъ су створени. „Началство“ изгубити незначит оvdѣ изгубити „старѣшинство т. е. господарство“ какво надъ другимъ, него значит изгубити лично свое савршенство, првобытность свою, у коіой су створени; а кадъ се каже: кои недржаше свога старѣшинства, то се онда мора тако разумѣти, као да имъ є дано было да господаре надъ кимъ, на нису знали господарити, и нису се знали у томъ господаренію своемъ одржати. — То запитъ за догматы наше цркве.

С. 16. — и за добитакъ гледају ко је ко.

У тексту стои „*ἐκδιψήσας, θασυμένους, mirantes*“ дивећи се. Преводъ бы дакле быо: дивећи се коекоме користи ради. „Гледају ко је ко“ то изражава само то, да разликую човѣка одъ човѣка збогъ свое користи, т. е. онога пазє, кои имъ може помоћи, а онога презиру, кои имъ неможе ни одъ какве користи быти; али у овомъ разликовању людій не изражава се то дивленіє, кое є великій степенъ ласканія о коме текстъ говори. —

КЪ РИМЛЯНОМЪ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТ. ПАВЛА.

ГЛАВА II.

С. 24. Јер се име Божіє збогъ васъ хули у незнабошцима.

У тексту стои „Има бо всѣмъ вамъ хулитсѣ“, *τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμῶν βλασφημεῖται*, *ipsum enim nomen Dei per*

vos blasphematur. Та ви хулите име божіе. Преводитель употребљава мѣсто славенскога „ѡ же“ Грг. „*ἵνα*“ скоро свуда „јер;“ али као годъ што овдѣ, тако и на други многи мѣсти неможе се „*ἵνα*“ превести са „јер“ увѣкъ; еръ кадикадъ значи „та“ а кадикадъ може се и другимъ чимъ замѣнити, или са свимъ изоставити. —

ГЛАВА III.

С. 16. На путовима је њиховима раскопавање и невоља.

„Раскопаванѣ“ ние то, што є славенско „скрѣшеніе“ Грчко „*σπίτρισις*“, Лат. *contritio*“ него то значи посао, кои се употребљава на то, да се што раскопа. — Болѣ бы было по моме мишнію рећи „скрушенѣ“ еръ то и Србљи употребљаваю, и често се чує кодъ народа: та Богъ не га „скрушити.“ —

С. 27. Гдје је дакле хвала? Прође, какијем законом? је ли законом дјела. Не, него законом вјере.

„Прође“ овај глаголъ, као глаголъ средній, не-изражава овдѣ оно, што бы се морало изразити; еръ по њѣму значи, да є хвала сама одъ себе прошла, и да никакво дѣйство ни одъ какве стране ние се помѣшало и радило о томъ, да є нестане. А у тексту нестон тако, него овдѣ стон: да є та хвала одгнана „*ἔξλεισθη*“, *exclusa est*“ искључена, изгнана, изтерана; па посліе се пита каквимъ є закономъ т. є. изгнана; и одговара се: закономъ вѣре. Изъ тога се види, да мора быти глаголъ дѣйствительный, съ коимъ се може слѣдуюће свезати; еръ смѣшно излази кадъ се каже „про-ђе,“ па посліе се пита: какимъ закономъ прође? за-

кономъ вѣре. То бы могло навести читателя на то, да по мысли, да е хвала прошла са закономъ вѣре за-одно; т. е. да е прошао законъ вѣре, на прошла и хвала съ нѣме. А то се неможе никако мыслити „да се та хвала укинула закономъ вѣре“ кадъ стои средный глаголъ „прође“ напредъ.

ГЛАВА IV.

С. 17. Који оживљује мртве и зове оно, што није, као оно, што јест.

Овдѣ бы се морало изразити понятіе свемогућства божіегъ, т. е. да е Богъ кадаръ оживити оно, што е мртво, и изъ ничега створити, што хоће. Я незнамъ, да ли се овимъ рѣчма „и зове оно што није, као оно што јест“ изражава свемогућство. Мени се чини да се тимъ рѣчма изражава понятіе лажи и вараня више, него ли свемогућства; еръ тко зове оно, што нѣ, као оно што естъ, тай лаже и вара. У тексту стои „и нарицаѣиъ несѣща екиѣ сѣща, καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα et vocantem non existentia ut existentia.“ Можда бы болѣ было, да е речено: и иззазива оно, чега нема, као оно, што естъ; као што е иззазвао изъ ничега цѣо свѣтъ, кадъ е рекао „да вѣдѣтъ сѣѣтъ“ а то хоће да рекне и славенско „нарицаѣиъ“ и Грчко „καλοῦντος“ кадъ нећемо да употребимо „существое“ и „несуществое“, кое бы се управо онако разумѣло, као што е у оригинальномъ тексту речено.

С. 19. И не ослабивши вѣромъ не погледа ни на своје веѣ уморено тѣло.

„Уморено“ е тѣло оно, кое са свимъ престало живѣти, ако нећемо узети „уморено“ мѣсто „уморио“ т.

6. тако тѣло, кога су силе одъ посла, болести, или ма каквогъ напрезана малаксале; а овдѣ е требало изразити оно станѣ тѣла, у коме тѣло нема толико животне силе у себи, да може родъ свой умножавати. По моме мишню „уморено“ ма како се узело неизражава то понятіе, и можда бы болѣ было задржати рѣчь изъ славенскога превода „умершеленый“ умртвѣно; ерѣ и кодъ насъ се говори за онога, кои е живѣ, а чини се да е мртавѣ „умртвѣо се“ дакле ближе бы было правоме смыслу текста него ли „уморено“ и болѣ бы одговарала тексту „*νεκρωμένον, mortuum.*“

ГЛАВА XI.

С. 24. Јер кад Бог рођенијех грана не поштедје.

Овдѣ се тако разуміе, да е Богъ гранатѣ, т. е. да има свое гране; ерѣ кадъ се каже, да нештеди „рођенијех грана“ тадъ се разумѣва да нештеди „свои грана;“ да су гране другога кога, или чега, онда бы се морало додати „чин грана непоштедѣ,“ н. п. „рођенијех грана“ маслине непоштедѣ. — У тексту стои „*ἐσθης αὐτῶν, τὸν κατὰ φύσιν κλάδον, ipsis secundum naturam ramis.*“ Можда бы се најболѣ изразио смысao текста на Србскомъ языку, кадъ бы се рекло „прирођени грана“ ерѣ се подѣ тимъ гранама разумѣваю Јудей, кои су се звали народъ божій по својој религији, дакле кои су по природи или садржаю религије свое были природени Богу, они су были гране те маслине, о којој се ту говори, и подѣ којомъ се разумѣва религија Јудейска.

ГЛАВА XIV.

С. 1. А слабога у вјери примајте лијепо да се не смета савјест.

Ја незнамъ како то треба узети „да се не смета савѣсть,“ или то да се не смета савѣсть, или да што

песмета савести. Можда бы бољъ было да е „савѣсть“ изостављено па да е преведено као што у тексту стои „не еъ сомикѣ поминилнѣй, *μη εις διακρίσεις διλογισμῶν* поп in *disceptationem disputationum*“ не доводећи му у сумню мысли, то естъ недоказивајући му много, да не право мысляю. —

КО КОРИНТИЯНОМЪ ПЕРВОЕ ПОСЛАНИЕ СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА II.

С. 13. и духовне ствари духовно радимо.

У тексту стои „дѣхсенаа дѣхоними сразсѣдающе, *πνευματικῶς πνευματικὰ συζητοῦντες*, *spiritualia spiritualibus confuentes*“ са духовныма духовна сравниваюћи, или духовныма духовна спроводећи; као да бы рекао Апостолъ: мы казуемо оне истине, кое намъ е духъ свѣтый казао, и онымъ рѣчма, кое намъ онъ казуе. Дакле оваѣ се нераде духовне ствари духовно, него се проповѣдаю духовнымъ рѣчма духовне истине; а овако може се мыслити, по црквеномъ начину говора и то да тайне ствари тайно радимо. —

ГЛАВА III.

С. 15. А чије лијело изгори отићи ће у штету а сам ће се спасти као кроз огањ

„Кроз огањ“ овај изражај може навести читателя на таку мысао, коя е противна науки наше цркве; ерѣ честица „крозъ“ управо е мѣстна честица и по томе кадъ се каже „кроз огањ“ тадъ се неразумѣва само

то, да е огань орудѣ коимъ се тко спасао, него се разумѣва да е огань мѣсто, или путь, коимъ е тко прошао. Глаголь „спасити“ употребляю православни Срби понаивнше ондѣ гдѣ се за душу говори; а „крозь огань или крозь ватру“ употреблява се као мѣстно, а не као орудѣ; гдѣ то двое стои едино до другога у говору, ту ће наши люди разумѣти да се говори о спасенію душе, и о мѣсту, коимъ душа пролази.

ГЛАВА IV.

С. 2. А од пристава се не тражи више ништа, него да се ко вѣран каже.

Овдѣ е изврнутъ смисао текста, у комъ стои „*inquiretur ex stragulis, ζητείται ἐκ τῶν οἰκονόμων, queritur in dispensatoribus*“ ниште се у приставницима. Текстъ некаже, шта се не тражи, него, шта се тражи. Овако, као што преводъ говори, на то излази, да ништа више не треба приставнику, него само, да е вѣранъ, а то знамо, да се та вѣрностъ односи на извршиванъ дѣла, а покрай ове вѣрности истый Апостолъ Паво прописуе друга многа свойства — за учителѣ црквене, и приставнике, дакле нѣ преводъ оно казао, што оригиналъ каже, ерѣ нѣ то истина, да се одъ приставника више ништа не ниште, него да е вѣранъ. —

С. 6. А ово браћо моја приговорих себи и Аполу вас ради, да се научите да не мислите за себе више, него што је написано, и да се кога ради не надимате један на другога.

„Приговорити себи“ значи за зло себи примити. „Мајка ћерку кара, син приговара.“ Апостолъ Паво ако е себи и Аполу приговоріо, то су они морали бы-

ти надувени спрема другога. А то ние было; ерѣ Апостолъ Паво скоро свагдѣ предлагае себе за угледѣ ученицима своимъ. — Текстъ вели „пресвразихъ на себе *μετεσχημάτισα ἐς εἰκαστόν*, transfiguravi in meipsum,“ — окренуо самъ на мене самогъ т. е. употребио самъ себе самогъ за примѣръ. — И да вданъ збогъ другога непоносите се одъ другога. —

С. 9. — Јер бисмо гледање и свјету и анђелима и људима.

„Гледанѣ“ неизражава предметъ, на кои се гледа, него изражава дѣйство очію, коимъ ове гледе предметъ; а овдѣ е требало изразити то, да су Апостоли были предметъ гледанъ. У тексту стои „позоръ *θεάτρον* spectaculum,“ дакле болѣ бы было да е речено: ерѣ бисмо на позорю или на очима свѣту и Анђелима и људима. —

ГЛАВА V.

С. 2. да се између вас онај који је учинио то дјело.

У тексту стои „да измѣтсѣ, *ὅσα ἐξαρθῇ* ut tollatur“ дакле да се „уклони изъ средине ваше.“ Уклонити кога између други, значи, зато га избацити, што ние за оно мѣсто, на комъ стои; а извадити кога, не значи, да ние за оно друштво, у коме е, него, да е нуждинъ на другомъ мѣсту: — као н. п. што се ваде гдѣкои моци изъ солдата, не зато, што нису за солдате, него што требаю кодъ свои кућа; — дакле болѣ бы было „уклонити, избацити.“ —

С. 11. — — или кавгација.

У тексту стои „досадитель *λοιδορός* maledicus“ а бы то Србски рекао „злорець“ а не „кавгација.“

ГЛАВА VII.

С. 33. — — Друго је жена, а друго је дјевојка.

У Грчкомъ оригиналу спада то на 34. стихъ; а у Славенскомъ и Латин. преводу на 33. — Преводитељ се држао обично у дѣленю стихова Грчкогъ оригинала: зашто не то чинио и овдѣ? — И зашто не и у другомъ посланию Гл. I. С. 7. оно метнуо у 6. С. што по Грчкомъ оригиналу у 6. С. спада, и у Гл. V. С. 14.

ГЛАВА VIII.

С. 1. А за месо, што је клато Идолима, знамо. —

Я мыслимъ, да се „месо“ не клало Идолима, него су се клале животинѣ, и кадъ се рече „месо,“ онда се неможе више клати, него може бити одъ заклатогъ или одъ удављеногъ. У тексту стои „*τῶν ἰδολοθυτῶν*, de autem idolis immolandis“ о жертвама идоломъ приношенымъ. —

С. 3. Ако ко љуби Бога, Бог га је научио.

У тексту стои „*Сей познана бысть ѿ негѣ ὁυτος ἐγνωσται ἐπ' αὐτοῦ*, hic cognitus est ab eo,“ овога е познао онъ, то е Еврейскій начинъ говора, кои е требало задржати у преводу. — А значи ли то, да га е Богъ научио, да люби; или значи, да га е Богъ до тога довео, да зна, што е право то спада на толкователя. —

ГЛАВА IX.

С. 16. Јер ако проповједамъ јеванђелије, нема ми хвале: ерѣ ми је за невољу.

Тко каже, да му е за невољу што чинити, тај показуе, да нема волѣ чинити, али га е какво зло натера-

ло, да то чини. Овдѣ тако излази, као да Апостолъ Паво зато проповѣда Еванѣліе, што га е некакво зло на то натерало. А то ніе смысало текста, гдѣ стои „ижда во ми налезитѣ ἀνάγκη γὰρ μοι ἐπίκειται, necessitas enim mihi incumbit“ дужность ми е то моя; ерѣ е онѣ као што знамо изъ Дѣянія Апостол. Гл. IX. С. 15. избранъ одъ Хріста за судѣ, кои ће проиѣти име Хрістово свуда. Овдѣ се неизражава „неволя“ него „дужность“ она, кою е узео на се, кадѣ е постао Апостолъ, као да бы рекао, самѣ ме е Богъ принудіо на то, то е нужно, да я чинимъ то е „ἀνάγκη.“

Г Л А В А X.

С. 11. — — а написа се за науку нама, на које пошлѣдак свијета дође.

„Пошлѣдак“ е „свијета“ край свѣта; а то ће быти кадѣ Хрістосѣ другій путѣ дође, да суди свему свѣту. Текстѣ вели „въ нихъ же конци вѣкъ достигоша εἰς οὗς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήτησαν, in quos fines saeculorum deveniunt, на коѣ су краеви вѣкова, т. е. послѣднія времена, дошла. Тако бы можда болѣ было, ерѣ нитко небы помислю, да е край свѣта, него, да су невольна времена. А то се слаже и са толкованіемъ, ерѣ тако се и толкуе, да су то послѣднія времена, т. е. така времена, у коима више никаква откровенія быти неће. —

Г Л А В А XI.

С. 2. Хвалимъ васъ пакъ браћо што све моје памтите, и држите заповѣсти, као што вамъ предадохъ.

„Заповѣсть“ е друго а „преданіе“ е друго. Заповѣсть е правило одъ Бога или одъ власти поставлѣ-

но, кога се мораю люди у извѣстнимъ отношеніяхъ др-жати; а преданіе є правило, кое є одъ старіи на млађе дошло, кога се люди изъ побожности прена оныма, одъ кон су га приимили, своевољно у извѣстнимъ околности-ма држе. Одъ тога двога едно, мѣсто другога, неможе се употреблявати. Овдѣ неговори Апостолъ о заповѣ-стима, него о некимъ наредбама, кое имъ є устмено пре-дао, кое онъ зове „преданіями“, као што у тексту стои „*παραδόσεις* traditiones“ преданія. Ово прево-дитель нигдѣ у дѣлу неразликує, него иѣму су „предан-ія“ или „заповѣсти“ или „обычаи.“ —

Г Л А В А XIII.

С. 7. — Све сноси. —

У тексту стои „*всѣ любитъ*“ а на страни „*покриваетъ*, *πάντα στέγει*, *omnia suffert*“, по оригіналомъ тексту Грч-комъ „*πάντα στέγει*“ значи: све заклања, а не „сно-си“ єрь „трпити“ и „сносити“ то є све едно, а о што бы было двапутъ едно и исто у одномъ стиху напоми-нати. А то се управо употребљава и у Србскомъ езыху, особито кодъ оны, кон кога любе: — „Заклањао самъ га толико пута брате, али бадава,“ то се мо-же чути свакій данъ. Не бы ли и овдѣ болъ было рећи „све заклања.“ — Све покрива.

Г Л А В А XIV.

С. 4. Јер који говори језике себе поправља, а који пророкує, цркву поправља.

У тексту стои „себе зиждетъ, црковь зиждетъ *ἐαυτοῦ οἰκοδομεῖ, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ*, *se ipsum aedificat, ecclesiam*

aedificat, самъ себе зиђе, цркву зиђе. Друго е „поправляти“ а друго е „зидати“, поправя се оно, што е покварено, а зиђе се оно, чега нема. — Законъ Христiанскій не се уводіо поправляюћи друге, него се на новомъ temelю зидао.

С. 11. Ако дакле незнаа силе гласа бићу нијемац.

Подъ овимъ именовъ „нијемац“ свакій ће Србинъ разумѣти „Нѣмца“ т. е. човѣка, кои по языку своѣмъ спада у нѣмачкій народъ, еръ „нијемац“ то значи. У тексту стои „иноязычникъ *βάρβαρος* barbarus,“ варваринъ“ а „иноязычникъ“ не може се замѣнити са „Нѣмцемъ“ еръ подъ „иноязычникомъ“ разумѣваю се сви они, кои нису говорили грчки, а подъ „Нѣмцемъ“ само еданъ народъ нѣмачкій. Ово е и уже и са свимъ другою понятіемъ, него што е оно.

ГЛАВА XV.

С. 20. Али Христос уста из мртвијех, и би новина оима који умријеше.

„Новина“ се каже о плодовима, кои најпріе доспѣваю. У тексту стои „начатокъ *ἀπορχή* primitiae“ — небы ли боѣ было рећи „првина“ кадъ Србљи и онако говоре не то нѣму „првина.“

КЪ КОРИНТИЯНОМЪ ВТОРОЕ ПОСЛАНИЕ СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА I.

С. 17. — — Или што се накажујем, да се по тијелу накажујем.

То Срби неразуміо шта значи; еръ кодъ нѣх „накашывати се“ значи затезати се на какавъ посао. А

кадъ се дода наكانъвати се по „тијелу“, онда може значити друго нешто, кое се овдѣ неможе напоминати. — У тексту стои „по плоти совѣщае, *κατὰ σάρκα βουλευόμεναι* secundum carnem delibero“ по тѣлу одважавамъ се; ерѣ Грчко „*βουλευέω*“ значи „совѣтовати се, одважити се;“ а не наكانъвати се. —

ГЛАВА III.

С. 1. Починѣмо ли се опет сами хвалити вама? Или требамо као неки препоручнијех посланица на вас или од вас.

Кадъ е преводитель употребио „препоручнијех“ зашто ние и глаголъ „препоручити“ на мѣсто „хвалити“ употребио. — Текстъ вели „извѣщавати *συνιστάμεν* commendare,“ дакле препоручити.

С. 3. на месанијем даскама срца.

Я мыслимъ, да бы болѣ было рећи „на меснымъ крижалькама срца.“ — Србљи кажу „месне покладе“ — а и самъ преводитель у Гл. II. С. 11. ко Колос. каже „гријеха меснијех“ зашто дакле овдѣ „месанијем.“ —

ГЛАВА V.

С. 6. — добре смо дакле воље једнако.

„Добре вољѣ бити“ значи: весео бити, а кадикадъ и „напитъ бити“ као што кажу просте жене: „бѣжете дѣцо у запећакъ, ето иде Бабо добре вољѣ,“ али овдѣ треба изразити слободанъ духъ, а не веселѣ. У тексту стои „дѣрзакѣ *θαρσύνετε* confidentes,“ смѣли смо, слободни смо — поуздани смо. —

ГЛАВА VI.

С. 14. Не вучите у туђем јарму невјерника.

У тексту стои немывайте предложни инемъ шрмъ некр-
ныхъ *μη γίνεσθε ἑταροῦν ὀφειτῆς ἀπίστοις*, non fialis altero jugo-
copulati infidelibus. Я мыслимъ, да бы то боля было
овако превести „небудите у другачіемъ ярму спрегнути
съ невѣрниками“ — еръ то се тако и толкуе, да се вѣр-
ни немѣшаю съ невѣрниками другачіе, него тако, да и не-
вѣрни постану вѣрни. — А тако и правила црквена го-
воре о томе.

С. 16. Или како се удара црква божія с Идолима.

То управо значи како се біе црква божія са Идо-
лима. А текстъ вели „Или кое сложеніе *τις δὲ συγκατάθεσις*,
qui autem consensus“ дакле „или како се слаже црква
божія са Идолима.“

ГЛАВА VII.

С. 2. — никога незанесосмо.

„Занести кога“ значи извести га изъ памяти тако,
да у несвѣстицу паде. А текстъ каже „ни єдинаго ли-
хонмствовахомъ *οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν*, neminem avare fraudavi-
mus“ ни єднога нисмо изъ претеране користи прева-
рили, или по лакомству обминули.

С. 4. Врло слободно говоримъ вама.

Може тко коме слободно говорити, не зато, што се
сміе нанъ ослонити, него зато што се ослања на свою
власть, или снагу, или другу каку околность. — Али

овдѣ Апостолъ каже да има повѣреня къ нѣма. Ово е дакле требало у преводу изразити; ерѣ у тексту стои „много ми дерзновеніе къ вамъ, πολλή μοι παρόρησία πρὸς ὑμᾶς, multa mihi fiducia apud vos,“ много имаѣ повѣреня къ вама; — или ако е хтѣо избеѣти „повѣреніѣ,“ могао е реѣти „я се много осланямъ на васъ. То бы изразило текстъ а ово е сасвимъ друго нешто, кадъ каже „вроло слободно говоримъ къ вама;“ као да бы рекао; — я самъ безобразанъ, али вы ћете ми опростити

ГЛАВА X.

С. 5. И сваку истину, која се подиже на познање Божије, и робимо сваки разум за покорност Христу.

„Робити“ значи „харати, палити, отимати;“ а „заробити“ значи кога, као роба освоити, и съ нѣмѣ по вољи својој поступати, и овакій робъ робуе; а може се реѣти да и „роби“ али у такомъ е случаю глаголъ „робити,“ глаголъ средній, а не дѣйствительный, као што е овдѣ. — У тексту стои „палѣнаци *αἰχμαλωτίζοντες* captivantes“ заробљивајући; — а то значи, да свакій онај кои са оружјемъ разума противу науке Христове воюе, мора то оружје положити, и овой служити онако као што Христова начела запошљаю; зато и каже Апостолъ: да ће заробити свакій разумъ, да слуша Христа. —

С. 10. — — а кае је тијелом пред нама, слабје, и ричъ његова неваља ништа.

Кадъ се каже о коме, да му „рѣчь неваља ништа“ то се неразумѣ само да неговори гласно и јако, него се разумѣ и то, да неговори паметно и мудро, и да говоромъ своимъ незна ништа казати. А то се неможе о Апостолу Павлу реѣти; ерѣ како бы могао онъ у првомъ

своѣмъ писму Гл. XI. С. 9. хвалити Коринтіане, што држе све оно, што имъ е устмено предао; — кадъ рѣчь нѣгова небы валила ништа, онда небы могли Коринтіанѣ држати оно, што неваля ништа. — У тексту сион „и слово уничтожено *καὶ ὁ λόγος ἐξουθενήμενος*, et sermo nihil factus“ и говоръ или изговаранѣ му мало важи, т. е. слаба е гласа, па кадъ говори, нема му говоръ толико важности, колико има писмо. —

ГЛАВА XI.

С. 6. Јер ако сам и простак у ријечи, али у разуму нијесам.

Ово опетъ посвѣдоचाва, да Апостолъ Паво ніе мислио то рећи, да нѣгова рѣчь неваля ништа, него, да ніе у говору такавъ, као што е у разуму и писаню. —

С. 26. Много пута сам путовао, био сам у страху на водама, у страху од хајдука, у страху од родбине.

Ја незнамъ, ели Апостолъ Паво хтѣо рећи то, да е у страху био; али то е извѣстно, да е разумѣо то, да е био у опасностима, кое е онъ безъ страха подносио; еръ се онъ на свакојке бѣде спремио, кадъ е почео проповѣдати Христа. „У страху од родбине;“ родбина се зову они, кои у одну породицу спадаю. Ја мислихъ да ніе то разумѣвао Апостолъ Паво, него е разумѣвао то, да е у опасности био одъ свога народа; као што текстъ вели „*ἐκ γένους* ex genere“ а то е народъ онај, у кон онъ по родбини својой спадао. Може бити да бы бољѣ било рећи „одъ народа мога.“

КЪ ГАЛАТОМЪ ПОСЛАНИЕ СВЯТАГО АПОСТО- ЛА ПАВЛА

ГЛАВА I.

С. 17. Нити изиђох у Јерусалим к старијимъ Апосто-
лима од себе.

И ово израженіе може повода дати той мысли, да Апостоли нису были сви еднаки влашћу; ерѣ старіи не-значи само имати више година, него значи имати више и власти, па кадѣ еданѣ Апостолѣ говори, да су други старіи одѣ нѣга, то се може свакояко разумѣти. — О-вака мѣста болѣ е и описати, него ли тако ѿ превести, да даду повода противномѣ толкованю. — Овдѣ Апо-столѣ не разумѣвао да су други Апостоли старіи одѣ нѣга у годинама или у власти, него е разумѣвао то, да су други постали Апостולי пріе, него што е постао онѣ. — и то е требало изразити. — Я мыслимѣ да бы болѣ было „нити изиђохѣ у Јерусалимѣ къ Апостолима, кои су пріе мене“ па макарѣ се додало и „постали.“ Ерѣ бы се тако избѣгло свако противно нашої цркви толкованѣ. —

ГЛАВА II.

С. 2. — — али на само с онима, који се бројаху као најстаріи.

То неизражава смысao текста, „као најстаріи,“ то незначи ништа; ерѣ не опредѣлено речено, и тако говоре они люди, кои оне нешто да кажу, али незнаю изказати. — У тексту стонѣ „*μνησκύμην, τοῖς δοκοῦσι, in pretio habitis,*

а то значи „оныха, кои су на гласу“ или „оныха, кои су чувени, и виђени“ т. е. „отмѣни“ — а отмѣни нису увѣкъ они, кои су старѣи, ни кои су найстарѣи, него су они, кои збогъ чега му драго могу найвише кодъ людѣй учинити.

ГЛАВА III.

С. 19. Шта ће дакле закон? Ради грѣха додадесе.

У тексту стои „*πρὸς τὴν παραβάσεως χάριν transgressionum causa*“ ради преступаня. „Грѣхъ“ е много шире понятіе, него ли преступанѣ, и преступанѣ е само една струка грѣха; — дакле неможе се едно мѣсто другога употребити у преводу ономе, кои треба да е вѣранъ. —

С. 24. Тако нам закон би чувар до Христа, да се вѣрою оправдамо.

У тексту стои „*παιδαγωγὸς, paedagogus*“ воспитатель: друго е „чувати“ а друго е „воспитавати“; чувати значи, на што назити, да се неопшети и непропаде, дакле препрѣчити путъ назадку; а „воспитати“ значи кога къ савршенству приводити, дакле подпомагати къ напредку. — Ако ніе хтѣо преводитель употребити ту славенску рѣчь „воспитатель“ могао е замѣнити глаголомъ каквимъ, кои бы то понятіе изразіо, н. п. законъ насъ одгаи до Христа, а іошѣ болѣ бы было „за Христа“ ерѣ грчко „*εἰς*“ овдѣ може значити и „за;“ или држећи се оригінала, могао е начинити одну рѣчь изъ „*παιδαγωγὸς*“ на рѣчи „дѣтровођа“ ерѣ „*παῖς*“ е дѣте, а „*αγωγὸς*“ е вођа, кое долази одъ „*αγω*“ водимъ; — а то е управо и смысao текста; ерѣ законъ Мойсеовъ ніе само чуваo, него е и приправљаo люде зато, да Мессію приме, и вѣрую у нѣга. —

ГЛАВА IV.

С. 4. А кад се наврши вријеме, посла Бог сина својега јединороднаго, који је рођен од жене, покориен закону.

„Покориен закону“ може се рећи о ономе, који е противанъ быо закону, па е надвладанъ и силомъ принуђенъ да се покори закону. Христосъ е своевољно постао подъ закономъ, дакле ние никимъ покориенъ закону. У тексту стои „сизаема подъ закономъ *υπονομος υπό νόμου* factum sub lege,“ то бы болъ было рећи Србски: који е постао подъ закономъ, еръ у томе се небы изразило никакво приморанѣ, као што се изражава у рѣчи „покориенъ“ кое е противу догмата. Еръ се Христосъ своевољно зачео, своевољно се родио, своевољно постао подъ закономъ, своевољно себе на муке и смртъ предао, као што насъ Богословіа учи. —

С. 27. Развесели се неродкињо, која нерађаш, прокини, и повици. —

Кадъ е речено „неродкињо,“ онда ние требало додати „која нерађаш,“ еръ то е опетъ неродкиња, и тако изилази, као да е речено „неродкињо,“ која си неродкиња“ а значи и то, као да има и таки неродкини, кое рађаю. — Болъ бы было, да е употребљена рѣч она, која у тексту стои „неплоды *στεῖρα* sterilis“ безплодна; па бы онда опетъ болъ стаяло ово толкованѣ те рѣчи, „која нерађашъ;“ еръ бы се овимъ као потврдило, да е тако безплодна, да никадъ јоштъ ние родила. — „Прокини“ кадъ се рече, мора се додати шта да се прокине; а ако се недода, онда се подразумѣва оно, о чему се говори, да се прокида: н. п. чиръ, или приштъ,

или другій какавъ отокъ. — Можда бы болѣ было рећи „покажи радость, и повичи.“

ГЛАВА V.

С. 6. Јер у Христу Исусу нити што помаже обрезање ни необрезање, него вѣра, која кроз љубав ради.

Радити се може съ напредкомъ, и безъ напредка. — Али овдѣ текстъ тако вели да вѣра любовіу дѣйствуе съ напредкомъ. „Εκρά αὐτοῦ ἐνεργουμένη πίστις δι' ἀγαπῆς ἐνεργουμένη fides per charitem efficax,“ вѣра, која любовіу бива напредна у послованію; — ерѣ грчко „ἐνεργέω“ значи дѣйствовати съ успѣхомъ. — А ако є у посл. I. къ Солун. Гл. III. С. 2. „поспѣшники“ помагачъ; зашто нѣ овдѣ „вѣра любовіу подпоможена?“ —

С. 10. Ја се за вас надам у Господу да вишта друго нећете мислити.

То нема никаква смисла; — да є речено я се надамъ одъ васъ у Господу, — онда бы се опетъ могло разумѣти, да се нада одъ нѣи, кои су у Господу, т. є. Христівии, да неће друго мислити. У тексту нѣ изражена надежда, него „περικρινὴ ἐκ τοῦ πέποιθα εἰς κρίναι ἐν κυρίῳ,“ — я имамъ повѣреня къ вама у Господу, или я се осланямъ на васъ у Господу; а то се могло изразити и съ глаголомъ „надати се“ али онако, као што реко „я се надамъ одъ васъ у Господу.“ — Ерѣ кадѣ се каже онако, као што у преводу стои, онда се разумѣва, да се Апостолъ самъ мѣсто нѣи нада у Господу. — „За“ значи и „мѣсто“ и. п. еданъ за другога.

С. 20. распре, саблазини, јереси.

„Саблазини“ налазе се у Славенскомъ преводу; али у Грчкомъ оригіналу нема: ондѣ стои „διχοστασίαι, αἰρέσεις;“

на други е мѣсти изостављено оно, што има у Славенскомъ, а у Грчкомъ нема; зашто то не учинио и овдѣ? —

КО ЕФЕСЕЊМЪ ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТ. ПАВЛА.

ГЛАВА VI.

С. 17. Ово дакле говори и свѣдочим у Господу да више неходите као што ходи и остали незнабошци у празности ума својега.

Овдѣ су два подлога: Ефесци, којима говори Апостолъ Павло, и народи други, о којима имъ говори. — Садъ се неможе знати, на кои се подлогъ односи ово мѣстоименіе „својега“ или на „Ефесце“, или на „незнабошце;“ еръ се и на едне и на друге може односити тако, као што преводитељ употребљава. Кадъ употребљава свуда и мѣсто „мой, твой, нашъ, вашъ; свой“, онда бы овдѣ морао рећи мѣсто „својега“ „његовога“, да се зна да се односи на „незнабошце.“ —

ГЛАВА IV.

С. 11. Обуците се у све оружије Божије, да би сте се могли одржати против лукавства ђаволскога.

У тексту стои „противъ кознимъ *πρός τας μεθοδίας* adversus insidias, противъ онога, чимъ вамъ иде о глави ђаво. — „Лукавство“ е преводитељу свуда зло, и „лукавъ“ зао, одъ кудъ е дакле овдѣ мѣсто „козинъ“ лукавство? —

КЪ ФЛИППИСИЊМЪ ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТ. ПАВЛА.

Филибѣлима.

Ако држи преводитељ, да су „Филипписіане“ были жители града Македонскога Филипополя, кои се турски

зове „Филибе“, као што то држе гдѣкои толкователи римске цркве; онда бы болѣ было рећи „Филиппопольцима“ него ли „Филибѣянима;“ ако ли држи, да су то были жители града Тесалійскогъ Филиппа; онда е пребало рећи Филиппянима. Но ма шта држао, ніе требао, да одступи одъ текста, у коме стои одна спочетка у Гл. I. С. 1. *ἐν Φιλίπποις*, *Philippis*, ка Філіппіхъ, у Филиппима. Быо садъ тай градъ у Македоніи, или у Тесаліи, то е сведено; А Павло назива га „Филиппи“, а не „Филибе.“ дакле жители града „Филиппи“ мораю се Србски звати Филиппяни. — И то е географическо име онога вѣка, кадъ е св. Павло писао, дакле неможе се замѣнити у писму св. Павла другима именовъ. —

ГЛАВА I.

С. 22. А кад ми живѣење у тијелу род доноси.

Овдѣ се незна или е „живѣиѣ“ подлогъ, или е „родъ“ — незна се, или „живѣиѣ“ доноси „рода“ или „родъ“ доноси „живѣиѣ.“ Можда бы болѣ было: а кадъ ми е то, што живимъ тѣломъ, плодъ дѣла; — ерѣ и текстъ на тай начинъ говори: „*ἀλλ' ὅτι, ἐπεὶ ζῶμι ἐν σαρκί, τοῦτο μοι καρπὸς ἐργου*, si vero vivere in carne, hoc mihi fructus laboris. — А толкователь каже да то значи то: да му е и животъ іоуиѣ нуждаѣ, да може за хрістіанство више задобити; ако бы и желію што скоріе умрѣти. —

ГЛАВА II.

С. 3. — — него понизношћу чините један другога већег од себе.

„Понизность“ неизражава оно, што е у оригинальномъ тексту речено „*καὶ ταπεινοφροσύνην*“ смирено-мудріемъ.

Ако ніе добра сложена ова славенска рѣчь, а оно се могло у такомъ случаю раставити и рећи: са смиреномъ мудрошћу — то бы болѣ дало смисла орігінале рѣчи грчке, него ли „понизность,“ коя ніе увѣкъ мудра. —

С. 8. Понизно сам себе поставши послушан до саме смрти, а смрти крстове.

Изъ овога израженія „смрти крстове“ излази то, да є крстъ умро; а не Христосъ; єрѣ кадѣ се каже „смрть и. п. Петрова, Павлова,“ — онда се разуміе, да є Петаръ умро, и Павло: тако дакле и „смрть крстова“ значи, да є крстъ умро. — Мы вѣруемо, да є Христосъ умро на крсту, дакле да се овдѣ подразумѣва смрть Христова; а кадѣ питамо каквою є смрти умро, онда кажемо, да є крстномъ. Дакле овдѣ є требало рећи смрти крстне; а то се може рећи, као што се говори и „крстно име.“ — Ту ништа неможе „крстовъ данъ,“ єрѣ овдѣ є притяжаніе изражено, а кодѣ смрти Христове треба да се изрази каквоѣа. Тай преводъ овога текста бы добарѣ за Еретике Хацицаре, кои вѣрую само у крстъ а не у Христа; а за насъ православне такавъ є, да мо-
рамо окретати главу одѣ нѣга. —

С. 27. Јер бѣше болестан до смрти.

То значи да є или цѣлогъ свогъ живота болестанъ быо свееднако, или одѣ некога извѣстнаго времена, докѣ ніе умро. — А текстъ некаже тако, него каже, „иже бо-
лѣ близъ смрти *καὶ ὅτε ἰσθῆναι παραλίποντο θανάτου* etenim infirmatus est proxime mortі, єрѣ бѣше болестанъ на смрть.

ГЛАВА IV.

С. 6. Господ је близу.

Ово по грчкомъ орігіналу, и Славенскомъ и Латинскомъ преводу спада на 5. стихъ. — Чегѣ се дакле држао овдѣ преводитељ у дѣленіи стихова? —

С. 13. Све могу у Исусу Христу који ми моћ даје.

„Моћ“ се дае ондѣ, гдѣ нема моћи; а гдѣ има моћи, ту се моћ подкрепљава. Апостолъ Паво, као Апостолъ Христовъ имао є моћи, него онъ каже, да га є Христосъ подкрепљавао. — А тако и текстъ говори „*ὁ ὑπερβαλλόμενος μα, ἐνδυναμοῦντί με corroborante*“ кои ме подкрѣпљава. —

С. 17. Не као да тражиш дара, него тражиш рода који се множи на корист вашу.

Тко непогледа најпріе у грчкій текстъ, или Славенскій, или другій какавъ преводъ, тай неможе знати какавъ „родъ“ тражи Апостолъ Паво. —

КО КОЛОСАЕМЪ ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

Г Л А В А II.

С. 2. да се утјеше срца њихова, и да се стегну у љубави и у свакоме богатству пунога разума, на познање тајне Бога и Оца и Христа.

„Стегнути се у любви“ значи по особитомъ свойству Србскога езика: штедљивъ бити у любви, или другачіе рећи: нелюбити. — У тексту стои „*συνεσμινησά με ἐν ἀγάπῃ compactorum in charitate*“, с’единиѣна или споена у любви, дакле могло се рећи „да се утјеше срца њіова с’единиѣна у любви и т. д.

С. 3. У којој је све благо премудрости и разума сакривено.

Овдѣ преводитељ односи повратно мѣстоименіе „кои“ на тайну, и тымъ начиномъ добыва овај стихъ то значеніе: да є све благо премудрости и разума у тайни.

— А то неможе быти; ерѣ мы знамо, да є у Христу сва премудрость и разумѣ. Требало є дакле рећи „У коме є,“ а не „У коіой є“ а тако и текстъ говори „єз немже *et ideo* in quo“ кое се по толкованію односи на Христа, а не на тайну. —

С. 13. поклонивши нам све гријехе.

Кадѣ се коме шта покланя, онда онай, коме се покланя, по значенію те рѣчи, добія оно, што му се покланя. — Овдѣ намѣ се покланяю сви грѣси, дакле су грѣси по овоме преводу наши; ерѣ су намѣ поклонѣни. — и мы немамо никоме ништа одговарати за то, што грѣшимо, дакле подноси намѣ да грѣшимо. Вала да бы бољѣ было, да є рекао „простивши намѣ све грѣхе онда бы се разумѣвало, да неморамо казниѣни быти за оно, што смо грѣшили. —

С. 19. — — и расте за раст Божиј.

„Расте за раст Божиј,“ то ће свакиј простѣ Србинѣ тако разумѣти, да расте за дрво божіє, кое се зове растѣ. — Овдѣ є требало рећи, да расте за растєнїѣ божіє. То бы се разумѣло, да расте у већину, ни-ти бы се могло разумѣти дрво, кое се зове „растѣ.“ —

ГЛАВА IV.

С. 3. Молећи се и за нас у једно да нам Бог отвори врата ријечи, да проповиједамо тајну, за коју сам и свезан.

„Свезанѣ быти“ за што незначи само узрокѣ, збогѣ кога є тко свезанѣ; него значи и оно орудѣ, кое везаногѣ уза се држа, и недопушта му одѣ себе поманути се. Тако се каже свезанѣ за колацѣ, за дрво,

за ясле, и т. д. „за коју сам и свезан“ то значи, која ме везана уза се држи, и недопушта одъ себе удалити се. — А то нѣ хтѣ Апостолъ Павло рећи; него е то мислю, да е проповѣданъ тайне узрокъ, што е свезанъ. И то е требало и у преводу изразити тако, да се неможе друго што мислити. Текстъ вели „Еже ради, δι ὧ, propter quod“ дакле „збогъ кое самъ свезанъ.“ Ово бы израженіе препрѣчило путъ свакомъ другомъ толкованю. —

КЪ СОЛУНЯНИМЪ ПОСЛАШЕ ПЕРВО СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА II.

С. 2. — — ослободисмо се у Богу својему.

Ослободити се у коме, то значи: кадъ се тко нашъ ослободи тако, да и насъ може ослободити, онда се може рећи да се и мы у нѣму ослободисмо, и. п. ослободио се Кнезь Србскій одъ Турака, и у нѣму се ослободисмо и мы, кои смо подъ кнежевомъ власти. А кадъ се узима у томъ смыслу, да се тко охрабрио; онда се неговори „ослободисмо се и мы у нѣму, него съ нѣме или нѣме,“ или кое е по свойству языка Србскогъ јошѣ болѣ у дѣйствителномъ залогѣ „онъ насъ ослободи“ као што и овдѣ текстъ вели „δεσυνόμεν ἐκ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, liberlate usi fuimus in Deo nostro, — усудисмо се по Богу нашемъ, или ослободи насъ Богъ нашъ. — Ёрѣ ту се разумѣва, да су помоћу божіюмъ ослободили се казивати.

С. 10. Ви сте свѣдоци и Богъ како свети и праведни и безъ кривице бисмо вама, који вѣруете.

Овимъ израженіемъ означава се то, да су Апостоли были свети, праведни, и безъ кривице само према Со-

дуинама; а то се не слаже са званіемъ Апостолскимъ, по коме су они морали такви бити у свима своимъ дужностима, кое су имали према Богу и ближнѣму. — Када су они били у Солуну, они су били у свимъ своимъ поступцима свети, и праведни; нити су они за любовъ Солуняна могли бити неправедни према Богу, или другима, кои су били невѣрни. У преводу овогъ сужено е понятіе светости, правде и некривице Апостолске тимъ, што е речено да су они свети и праведни и безъ кривице били онима кои вѣрую. Зато е у тексту употребљено то све у нарѣчию „преподоби, и праведни, и неперачни, *ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀκρίπτως ὄντες*, sancte et juste et inculpate,“ свето, и праведно, и безгрѣшно; да се покаже да се те добродѣтели односе на цѣло животъ Апостола, а не само на поведенѣ нѣгово према Солунянина. Ёрѣ да нѣ тако разумію Апостолъ Паво, онда да небы рекао да е и Богъ свѣдокъ, него бы рекао да су они сами свѣдоци, како су се према нѣма владали. Можда бы се болѣ изразію смысало текста, и болѣ бы се слагало съ толкованѣмъ текста, да е речено „вы сте свѣдоци и Богъ, како смо се свето и праведно, и безгрѣшно владали кодъ васъ, кои вѣруете.“ —

С. 12. Молисмо и утѣшавасмо, и свѣдочисмо вамъ да живите као што се пристои Богу, који васъ је призвао у своје царство и славу.

„Живѣти, као што се пристои Богу,“ то значи живѣти онако, као што Богъ живи; а то нѣ могуће; ёрѣ св. Писмо каже „нитко нѣ светъ; него еданъ Богъ.“ А да то значи тако, види се и одтуда, што се то свакиданъ говори о людима различите струке, тако се каже учителю „живи, као што се пристои учителю,“ Свештенику „живи као што се пристои Свештенику,“ и т. д. — Овдѣ текстъ невели то, него каже да живе тако, да

се покажу, да су достойни были, да ий Богъ призове у царство свое, и славу. „Достойно Богъ *ἀξίως τοῦ Θεοῦ*, *digne Deo*,” достойно Бога, тако се сачињава и у Грчкомъ оригиналу „*τοῦ Θεοῦ*,” а не „*τῷ Θεῷ*.” На бы се то разумѣвало, да треба да тако живе, да се покажу, да су достойни были, да ий Богъ призове. —

С. 15. — — и који се својемъ људима противе.

У тексту стои „и *ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων*, *et omnibus hominibus*,” и свима људима.

ГЛАВА III.

С. 1. наумисмо сами остати у Атини.

Друго е „наумити“ остати: а друго е „за добро на-
ћи“ остати: ово намъ дае понятіе правоѣ останка; а оно
намъ дае понятіе намышлѣноѣ, али у дѣло неуведенога
останка. — Апостолъ Паво и Силванъ остали су доиста
у Атини, кадъ су послали Тимотія къ Солунянина; да-
кле овдѣ е требало изразити понятіе правога останка;
у тексту стои „*ἐλπίσαντες* *bene visum est*
nobis“ свидило намъ се. —

ГЛАВА IV.

С. 14. јер ако вјерујемо, да Христосъ умрије и вас-
крсе, тако ће Богъ и оне који су умрли у Иису-
су довести с њимъ.

„Исусъ“ е име дано Спасителю нашемъ по чове-
честву; а „Христосъ“ значи помазаника божія. Ова
имена немогу се по вољи мѣняти; него гдѣ кое
стои у тексту, ту га треба и употребити. — Овдѣ у

тексту стои на обадва мѣста „Иисусъ“ дакле тако е требало и превести „Ιησὺς ἐκ Ιησὺς Ἰησοῦς διὰ τοῦ Ἰησοῦ, Jesus per Jesum“ дакле и на првомъ мѣсту требало е рећи „Иисусъ“ као и на другомъ што е речено „у Иисусу.“

Г Л А В А V.

С. 3. Јер кад реку мир је, и нема се шта бојати.

„Нема се шта бојати“ то се односи на треће лице единственогъ броя, и ніе неопредѣлено речено. А кадъ се овака описивања употребљаваю на мѣсто суштествителны, која се неопредѣлено употребљаваю, онда и она мораю бити неопредѣлено. Овдѣ се разумѣва „безопасность“, дакле требало е рећи „ніе се ничега бојати“ или могло се и са суштествителнымъ изразити, као што у тексту стои „утврждєніе ασφάλεια securitas,“ безопасность. —

КЪ СОЛУНЯНОМЪ ПОСЛАНИЕ ВТОРОЕ СВЯТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА

Г Л А В А I.

С. 4. Тако да се ми сами хвалимо вама, црквама Божијима.

Ово се мора тако разумѣти, да се Апостоли сами хвале њима, кои су цркве Божіе. — А то ніе смисао текста, кои говори ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν ὑμῖν καυχώμεθα ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, ut nos ipsos in vobis gloriari in ecclesiis Dei,“ тако, да се сами хвалимо у вама у црквама божіимъ. —

ГЛАВА III.

С. 2. И да се избавимо од безпутнијех и злијех људи.

У тексту стои „*τῶν ἀκαταστάτων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων*“ *ab importunis et malis hominibus*“ дакле по оригиналу грчкомъ требало є рећи „одъ незгодниъ и злиъ людій;“ — ерѣ о людима се некаже да су „безпутни.“ — Болѣ было да є речено: „и одъ невалилиъ и злиъ людій.“ —

КЪ ТИМОΘЕЮ I. ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА I.

С. 4. Нити да гледаю на лажи и на тефтере од племена, којима нема краја.

Смѣшно є овдѣ чути, гдѣ се каже, да негледаю на лажи и на „тефтере одъ племена,“ — да є „родословлѣ“ „тефтерѣ одъ племена,“ особито кадѣ се опоменемо да наши люди само трговачке записнике зову тефтерима, и то се обично чує понавѣше само у оној пословици, која се употребљава о пропавшии трговцу „кадѣ трговацѣ пропаде, онда премеће празне тефтере.“ — А јошѣ смѣшнѣе є, кадѣ се опоменемо, да є тефтерѣ књига, и да се овдѣ та књига употребила, гдѣ јој мѣста нѣ; ерѣ у тексту стои *διγενεαι*“ кое бы значило „тефтере,“ него стои „и родословлѣми *καὶ γενεαλογίαις*“ *et genealogiis*“ и на родословли или порекла, а у Матею Гл. I. С. 1. гдѣ стои „књига родства *Βιβλὸς γενέσεως*“ *liber generationis*“ нема тефте-

ра, него е метнуто само „племе.“ А я мыслимъ, да е ондѣ требало изразити кнѣгу, а не овдѣ. — Я мыслимъ, да бы и мѣсто „лажи“ болѣ бы было реѣи, „приповѣдке“ или „гаталице“ као што е речено у Гл. IV. С. 7. — ерѣ као што текстъ говори „*εσνεμὲς μύθους fabulis*“ то се разумѣва за оне приповѣдке, или гаталице, кое су Јудеи у своју Богословию попринјали, коима су додавали и то доказиванѣ, да они одѣ отца Аврама произлазе; и то е та кнѣга порекла, или читули предака. —

Г Л А В А III.

С. 1. Истинита је ријеч; ако ко владичанства жели, добру ствар жели.

Я мыслимъ да е „стварь“ друго, а друго е „дѣло,“ — и зато бы рекао по моме мѣнѣиу, да овдѣ нѣ добро употребљѣна та рѣчь „стварь,“ него бы болѣ было реѣи „дѣло“ или „посао;“ ерѣ епископованѣ нѣ „стварь“ него е „посао,“ „служба.“ — А тако и текстъ говори „*δεβρα δῆλα желаетъ, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμῶν pulchrum opus desiderat*“ дѣло, или добро дѣло жели; ерѣ грчко „*ἔργον*“ у правомъ смыслу значи „дѣло.“

С. 5. А ако ко не умије својијем домом управљати, како ће се моћи старати за цркву Божију?

Я мыслимъ, да овдѣ овај савезъ „а“ нѣ на своме мѣсту, него бы требало реѣи „ерѣ“ кое се кадишто мѣсто славенскога „же“ и грчкога „*ὅτι*“ може употребити, као овдѣ, али не свагдѣ. —

ГЛАВА IV.

С. 8. јер тјелесно обучавање мало је корисно; а побожност је корисна за свашта.

Ја мислимъ, да бы се болѣ изразио смисао текста, да е речено мѣсто „мало,“ „за мало;“ еръ то бы одговарало болѣ и са везаномъ са овимъ, другомъ предложено у коме стои „за свашто“ а тако и текстъ говори „малѣ *πεὶς ὀλίγον* ad modicum,“

ГЛАВА VI.

С. 13. — — који свједочи за владања Понтија Пилата добро признање.

„Признаѣ“ е друго, а друго е „исповѣсть.“ Признаѣ е кадъ човѣкъ у себи увиђа, да е ово, или оно тако, или да е што учинио; а кадъ то, што у себи признае, и изрече, или другимъ каквимъ знакомъ покаже, онда е исповѣсть. Овдѣ текстъ говори о томъ другомъ „исповѣданіе *ὁμολογίαν* confessionem“ дакле „исповѣсть“ а не „признаѣ.“ —

КЪ ТИМОТЕЮ II. ПОСЛАНИЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА IV.

С. 7. Добар рат ратовах, трку сврших, вјеру одржах.

По свойству Србскогъ ѣзыка „трка“ има силу собирателнога смисла т. е. гдѣ се рече „трка“ ту се разумѣва, да њи више трче, и то тако да се незна за-

што, и куда, него управо значи коекуда, као што е и вика, и луна, и праска. — А кадъ тко съ више нѣхъ трча къ цѣли каквой у то име, да се покаже, кои ће найболѣ трчанѣ издржати, и найпріе до цѣли доћи; онда то већ нѣ „трка“ него е „утркиванѣ.“ Я мыслимъ, да бы овдѣ болѣ было рећи: „трчанѣ свршихъ,“ ако грчко „ὁδὸς“ и значи кадкадъ и „утркиванѣ,“ и ако е и Апостолъ овдѣ и употребіо себе оное, кои се утркуе; међутимъ онъ е хтѣо рећи то, да е онъ тако хитро и свойски трчао къ своіой цѣли, као да се съ киме утркивао, — то значи и „теченіе, τὸν δρόμον, cursum.“

С. 10. Јер ме Димас остави омиљевши му садашњи свијет, и отиде у Солун.

Я мыслимъ, да у овакомъ случаю, гдѣ се о прелазећемъ дѣйству подлога води рѣчь, и гдѣ непрелазеће дѣйство другога подлога улази у рѣчь, или умеће се, ту се немогу ова два различна дѣйства тако смѣшати, као да су единакогъ значеня, него мораю се тако едно съ другимъ успоредити у говору, да се одма види, кое се на кои подлогъ односи. — Овдѣ се каже: „Јер ме Димас остави омиљевши му садашњи свијет и отиде у Солун.“ — Овдѣ бы се морао изразити узрокъ, кога ради оставя Димасъ Павла, тако, да се истый распозна одъ другога дѣйства, а тай узрокъ у овомъ преводу „омиљевши му свијет“ незгодно се изражава съ тимъ причастіемъ „омиљевши,“ ерь е глаголъ „омиљети“ средиѣгъ значеня, и не да се у свакой формѣ добро уметнути међу израженія, коя су и другога, и. п. дѣйствителнога значеня. — Друго е кадъ се ово односи на еданъ подлогъ као и. п. „посриувши паде,“ онда се може употребити и у овой формѣ; али овдѣ бы болѣ было по моме миѣнію, да е речено „Ди-

масъ ме остави, што му омилъ садашній вѣкъ, и отиде у Солунъ.

С. 16. У први мој одговор нико не оста са мном, него ме сви оставише да им се неприми.

Овдѣ се неразуміе, шта да имъ се не приими. У Србскомъ ѣзыку нема рѣчи, којомъ бы се могло изразити понятіе оно, кое намъ дае ова рѣчь „εμῆνιτисα ἰμπιταге“, зато мы Срблы додаемо къ овой рѣчи „примити“ оно, чимъ се допуњава оскудица у языку: и тай є додатакъ двострукъ, као што може понятіе быти двоструко, добро, или зло.“ — У првомъ случаю кажемо „примити за добро;“ а у другомъ „примити за зло.“ — Какавъ є гдѣ случай, онакавъ и додатакъ употребляемо. — По моме миѣнію требало є овдѣ рећи „да имъ се неприми за зло.“ — Ёрь овако, као што є овдѣ употребљено безъ додатка, незначи ништа. —

КЪ ТИТУ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

ГЛАВА II.

С. 7. А у свему сам себе подаји за угледъ добријех дјела, у науки цијелость, поштење.

У тексту има јошѣ една рѣчь „ἀσφραγίσια incorruptibilitatem, не кварежностъ, која є овдѣ у преводу са свимъ изостављена. —

КО ЕВРЕЈМЪ ПОСЛАНІЕ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА.

Чивутима.

„Чифутъ“ є рѣчь турска, и тако име, кое су Турци издѣли народу Еврейскомъ. Нашъ народъ зове тако

оне Еврее, кои се и сада држе старога Завѣта. Апостолъ Паво не писао Чифутима, него е писао онима, кои су по пореклу народномъ были Евреи, а по вѣри Христіани. И онда, кадъ е А. Паво писао то писмо, не было тога издѣвенога имена „Чифуть“, него е было право име „Евреи“. Преводъ е овај подметнуо вѣку оригинала оно, што е много позніе надменость турска издѣла другима, а не онима, којима е А. Паво писао. То е тако, као да бы тко мѣсто „Христіани“ рекао у преводу Србскомъ „Каури“.

ГЛАВА V.

С. 3. И зато е дужан како за народне, тако и за своје гријехе приносити.

„Народни грѣси“ кадъ се каже, онда се мораю разумѣти она зла дѣла, која савъ еданъ народъ изъ обычая свога чини, и по овима се народнымъ грѣсима народи са рђаве свое стране обилѣжаваю, и разликую еданъ одъ другога; еръ су тѣ грѣси кодъ различиты народа различити, тадо исто, као што су имъ и добра свойства различита. — Гдѣ се ова рѣчь „народный“ употребѣнъ, ту е понятіе увѣкъ ограничено на онай само родъ людскій, кои еднимъ языкомъ говори; а овдѣ у тексту тога ограничаваня нема, него е понятіе шире изражено. — По моме мишнію болѣ бы было, да е речено „И ове е ради дужанъ како за люде, тако и за се приносити збогъ грѣхова“ еръ у тексту стои „διὰ πάντων“, кое се односи на „ἀσθενίαν“ слабость, то е дакле „ове ради“ т. е. слабости, а стои и „πρὸς τοὺς λαοὺς“ т. е. „за люде“ —

ГЛАВА VI.

С. 17. За то и Бог кад шнаше нашѣдницима обе ѣа-
ња да покаже тврѣу савјета својега, учини
посредника клетву.

Я мыслимъ да то нѣе добро Србски речено, нити
изражава смысао текста. Ако е учинио Богъ, да клетва
посредуе, то онда валяда клетва неможе быти „посред-
никъ“, него мора быти „посредница“, и тако бы
по моме миѣнiю болѣ было Србски „учини посред-
ницу клетву.“ Али текстъ каже „*χοδαταίστερβα κλα-
тρκю, ἐμεσίτευσεν ὁρκю, interoerit iuramento*“, а то е, кадъ
е Богъ хтѣо да покаже, да е нѣгова намѣра тврда, до-
дао е и клетву, т. е. нѣе само рекао, да ѣе остати твр-
да, него се и заклео. По моме миѣнiю болѣ бы се смы-
сао текста изразио да е речено „додаде и клетву;“ —
еръ ово „учини посредника клетву,“ дае намъ
врло удаѣно понятие. —

ГЛАВА VII.

С. 3. Без оца, без матере, без рода, неимајући ни
почетка данима, ни свршетка животу, а испо-
реѣен са синомъ божиимъ, и остаје свештеник
до вијека.

Испореѣати се или испоредити се значи по
моме миѣнiю „еданъ до другога стати,“ али не зато, да
се види тко е одъ кога и у чему претежиин; него зато
да сви у реду заедно стое. А овдѣ текстъ уподобля-
ва Мелхиседека Сыну божиемъ, тога ради, што е Хри-
стосъ примiо Свештенство на се по чину Мелхиседеко-

ву: дакле овдѣ бива сравненіе, а сравненіе, мислимъ, да се болѣ изражава са „успоредити се“ него ли са „испоредити се,“ као што се и говори „неможе се нитко съ нѣмъ успоредити“ а испоредити се може сватко са свакиѣмъ. — У тексту стои „*υποδωλὲν ἀφομοιωμένος assimilatus*“ то є „уподоблѣнъ,“ а ако се ова рѣчь неможе приѣмѣти међу Србске, могло се употребити оно, што се у говору обычно употребљава „наликъ,“ и могло се рећи „и наликъ є на Сына божія, што остає Свештеникъ до вѣка.“ — Ово бы се болѣ слагало и са толкованіѣмъ тога текста. —

С. 7. Али без свакога изговора маѣе благослови веѣе.

Изговоръ има мѣста ондѣ, гдѣ се тко збогъ чега окриви, или обѣди; а овдѣ нѣ тай случай; него овдѣ значи, да є то, што се говори, истина, противу кое неможе нитко говорити, дакле болѣ бы было по мое мнѣнію, да є речено „безъ свакога противурѣчя“ или „противленя,“ као што стои и у тексту „*πρεσβυτέρων ἀντιλογίας, contradictione*“ и као што є та иста рѣчь у Гл. XII. С. 3. преведена. „Маѣе благослови веѣе.“ Овдѣ се незна, кое кога благосиля, ерѣ се може свакояко разумѣти. — Ово бы се избѣгло, да є она форма израженія задржана, коя є у тексту „*μῆνους ὁ βολητικὸν ἀπολογισμὸν τὸ εὐλογεῖται minus a praestantiorge benedicetur*“ манѣ се веѣнимъ благосиля, или да є подлогъ напредъ метнутъ „веѣе благосиля манѣ.“ —

ГЛАВА X.

С. 24. И да разумјевамо један другога у подбуниваѣу к љубави и добријемъ дјелима.

Кадъ се каже, да тко кога подбунює къ чему или на што, онда се изъ ове рѣчи „подбунивати“ разумѣ-

ва, да то иде на зло. — Овдѣ, гдѣ е рѣчь о любви и добры дѣлы, нестои добро та рѣчь „подбуныванѣ“, ерѣ се тако некако разуміе, као да е любовь съ добры дѣлы заедно, зло, кадѣ се къ нѣой подбунуе. — Я мыслимъ да бы болѣ было рећи онако, као што стои у тексту „ко пειρσισμῶν παραξυσμὸν in provocationem“ а ово бы найболѣ было превести по славенскомъ преводу и рећи „у поощраванію“, ерѣ ако и значи грчко „ὁ παραξυσμός“ раздраживанѣ и разлучиванѣ; опетъ зато овдѣ се ни едно ни друго неможе добро употребити; него бы болѣ было употребити „поощраванѣ.“ —

ГЛАВА XI.

С. 10. Јер чекаше град који има тежеље, којему је зидар и творецъ Богъ.

У тексту стои „Хѣдожникъ τεχνίτης artifex“ майсторъ, или као што се садѣ пише и говори „вѣштакъ.“ А „зидаръ“ значи „λειτουργός“ или „δορυτέκτων“ (Baumeister) смѣшно е и чути да е Богъ зидаръ. —

Изъ свега тога, што самъ досада навео кодѣ гдѣ-кои стихова изъ Србскога превода Н. Завѣта Г. Вука С. К. могао е видѣти свакій онай, коме е милія истина, него ли пріятельство едногъ или другогъ човѣка.

I. О ОНОМЕ, ШТО СПАДА НА ДУХЪ ОРГІНАЛА.

а) Да се преводъ овай Србскій ніе равнао управо ни по оргіналу нити по коме другомъ преводу, не-

го на єдин се мѣсти држао Славенскогъ превода, а на други грчкогъ, а на гдѣкон опетъ мѣсти нѣ се држао ни єднога ни другога. Тако н. п. у Мат. 10. 12. у Славенскогъ преводу налазе се ове рѣчи „ѡцаѡйте єго глаголюще: миръ домѣ семѣ,“ — кое є у преводу Србскогъ употребљиво овака „назовите јој (т. е. кући), мир овој кући,“ а у Грчкомъ оригіналу нема ништа више, него *ἀπολασθε αὐτὸν*, поздравите се съ нѣомъ. Тако є изъ 13. 3. изостављено у Србскогъ преводу: „Имѣйи уши слышати да слышитъ;“ изъ 29. 2. „гроба;“ изъ Іоанна, 21. 1. „воставъ изъ мертвыхъ,“ изъ Петровогъ посланія I. 3. 8. „благоутробни мудролюбцы;“ изъ Іудиного 1. 16. „нечестіємъ и законопреступленіємъ“ и іошѣ на више мѣста, оно, што се у Славенскомъ преводу налази, изостављено є тога ради, што се у Грчкомъ оригіналу то неналази. Тако исто употребљиво є изъ Дѣянія Апостолскій 18. 21. „Акила и Прискила остане у Ефесу,“ — чега у Грчкомъ оригіналу нема, него се налази у Славен. преводу. Изъ Павлов. Послан. къ Титу 3. 8. „Сынне Тите“ што се у оригіналу неналази. А тако исто изъ Мат. 13. 30. изостављено „жетеоци,“ а изъ 20. 35. „прегрѣшенія ихъ, *τὰ παραπτώματα αὐτῶν*,“ кое є и у Славен. преводу и у Грч. оригіналу изметнуто. А додано є у 5. 45. „заповѣда“ и 21. 4. „зломъ смрти,“ неспоминиоући оно, што є назначено, да є додано, а нѣ добро додано; као н. п. што є у А. Петра Послан. 3. 12. гдѣ и уши гледаю на молитву. — То исто свѣдочи и дѣлеиѣ текста; тако кодъ Марка 6. 27. свршує се по Грч. ориг. овимъ рѣчма „*τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ*“ и у Србскогъ преводу съ тымъ истымъ „главу нѣгову,“ а у слав. преводу продужує се и далѣ „онъ же шедъ усѣкну єго въ темницѣ“ и ту се свршує; а кодъ А. Павла у Посл. I. къ Корінтяномъ 7. 33. по Слав. преводу свршує се овимъ рѣчма „раздѣлися жена и дѣва“ и по Србскогъ преводу

тако исто „друго је жена, а друго дјевојка“ а у Грчкомъ ориџин. спадаю те рѣчи на 34.

А а тако судимъ, да онај, кои преводи св. писмо на другій кои языкъ, морао бы по правилу преводити изъ ориџинала; ако ли не вѣштъ у толико языку ориџинала, онда бы требало да избере преводъ, кои е најбољи, кои е примљивъ у нашој цркви, и кога е превода языкъ нѣму у власти, па да се тога држи, и да каже свѣту, да е нѣгово дѣло преводъ превода овога или онога, кога се онъ држао. —

б) Да у овај преводъ не пренешенъ свуда духъ онога времена, кадъ е ориџиналъ писанъ; еръ су особитости, кое су се у языку обычаю ондашнѣмъ вѣка налазиле, незгодно замѣтивъ са особитостима нашегъ вѣка и нашегъ Србскога языка. Тако н. п. у Мат. 8. 29. мѣсто „*ti quiis kaj soi*“ что имамъ и тебѣ *quid nobis et tibi* метнуто е: „што е теби до насъ“ — у 11. 25. мѣсто „исповѣдамъ ти се“ „славимъ те,“ у 16. 22. „Боже сачувај“ мѣсто „милостивъ ти Господе!“ — (Богъ съ тобомъ) у 18. 14. мѣсто „предъ отцемъ вашимъ“ „оца вашегъ,“ у 26. 49. мѣсто „радујся равѣ!“ „добро јутро.“ А у 27. 29. мѣсто „радујся царю Іудейскѣмъ“ „помоз Богъ царю Јудејскѣмъ!“ — кодъ Мар. у 9. 3. мѣсто „бѣлизника“ „бјелѣна,“ кодъ А. Павла у посл. I. къ Коринѳаномъ 14. 11. мѣсто „иноязычникъ“ „нијемацъ,“ изъ чега се види, да се преводъ не равнао по особитостима языка и обычаја онога времена, кадъ е новѣй завѣтъ писанъ.

А а мыслимъ, да грѣши сваки онѣ преводитељ, кои подмѣне времену ориџинала другій начинъ мишљѣња, осѣћанѣя и говора. Како бы было н. п. да тко преводѣни Старѣй Завѣтъ, оно мѣсто изъ Іисуса Новина (Г. Х. С. 12. 13.) гдѣ се говори „да стане сунце према Гаваону“ преведе овако „станѣ земљо према Гаваону.“ — А тако е исто и то, кадъ тко пре-

водећи Новый Заветъ ова мѣста: „радѣйса равн“ (Мат. Гл. 26. С. 49.) или „радѣйса царю Іудейскѣи“ Г. 27. С. 29 преведе овако „добро ютро равн, помоз Бог царе Іудейски,“ — или мѣсто „ѣѣаника“ Мар. Гл. IX. С. 3. „бѣѣилиа“ као што е превео Г. В. С. К. То е смѣса вѣкова и Народа, која се не да тако лако оправдати.

в) Да нису рѣчи свакога еванђелиста вѣрно задржане. Тако у Мат. 24. 51. ове рѣчи *καὶ τὰ μέροσ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐποκρίτων θῆσιν* преведене су овако „и даће му плату као и лицемјерница,“ а кодъ Луке 12. 46. те исте рѣчи *καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων* (осимъ те едне) преведене су овако „и дијелъ његов метну ће с не-вјерница.

А ја држимъ, да она мѣста оригінала, у којима су еванђелисти едне и исте мысли еднимъ истымъ рѣчима описали, мораю и у преводу еднимъ и истымъ рѣчима описана бити; еръ кадъ се тако еднака мѣста другимъ рѣчима преведе, онда се удалява еданъ еванђелистъ одъ другога у приповѣданю противу правила херменевтически.

г) Да су изражаи испремѣштани. Тако су н. п. кодъ Мат. 6. 10. рѣчи оченаша испремѣштане; еръ на мѣсто *ὡς ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς* како на небеси и на земанъ стои у Србскомъ преводу „и на земљи као на небу“ у 18. 22. мѣсто „седамдесатъ кратъ седморицею“ седанъ пута седамдесетъ и т. д.

А ја мыслимъ, да се мораю и у преводу понамѣштати изражаи онымъ истымъ редомъ, коимъ су понамѣштани у оригіналу; еръ кадъ се испремѣштаю, може се лако догодити, да сила изражая паде ондѣ, гдѣ је не мыслио писатељ метнути.

д) Да се не пазило на оно, што е у оригіналу речено опредѣљно или неопредѣљно, отрицателно или

положително. Тако кодъ Мат. 3. 13. „*τοῦ βαπτισθῆναι αὐτοῦ*“ крестиса ѿ него у Србскомъ преводу „да се крсти“ у 5. 18. мѣсто „*ὅως ἄν παρέλθῃ*“ дондѣкѣ прейдетъ“ докле небо и земља стои, у 14. 27. мѣсто „*θαρσύνετε*“ дерзайте“ небойте се, кодъ А. Павла 4. 2. къ Коринтиномъ Посл. I. „од пристава се не тражи више ништа,“ мѣсто „ниште се одъ приставника.“

А я мыслимъ да несміе постати неопредѣлено у преводу оно, што є у оригиналу опредѣлено, нити сміе постати положително оно што є у оригиналу отрицателно.

е) Да ніе свако понятіе онако пренешено у Србскій языкъ, као што є изражено у оригиналу. Тако є кодъ Мат. 1. 1. мѣсто „*ἔθνος γενέσθω*“ племе; у 4. 16. мѣсто „свѣтъ“ видјело; у 6. 1. мѣсто „милостыня“ правда; — у 10. 35. мѣсто „различити члвчѣска отца своѣго“ да растави човјека од отца његова, и тако є на више мѣста, као што се у примѣтѣвама могло видити.

А я држимъ, да у вѣрномъ преводу несміе быти ни едно понятіе ни веће ни мањѣ, ни шире ни уже, ни выше ни ниже, него што є у оригиналу: дакле да се не може ни промѣнити ни изоставити ни додати ништа, ма бы то и наймањѣ што было.

II. О ТОМЪ ШТО СЕ ЄЗЫКА ТИЧЕ.

а) Да нпсу у Србскомъ овомъ преводу све рѣчи по правомъ своемъ значенію употреблѣне. Тако кодъ Мат. у 4. 13. „меѣа“ мѣсто „краева,“ 15. „незнабошци“ мѣсто „язычники,“ у 5. 3. „пустити“ мѣсто „одпустити,“ 41. „потјера“ мѣсто „натѣра,“ у 6. 1. „правда“ мѣсто „милостыня,“ 16. „лупежи“ мѣсто „тати, крадци,“ у 11. 28. „уморени и натоварени“ мѣсто „кон се тру-

дите у кои сте обтереѣени,“ у 20. 32. „установити се“ мѣсто „стати,“ у 21. 35. „засуше камѣнемъ,“ у 26. 17. „пријеснијех хлѣбова“ мѣсто „опрѣсночный,“ С. 41. „срчан“ мѣсто „бодаръ;“ кодъ Луке у 1. 40. „честитати“ мѣсто „поздравити се,“ у 2. 1. „препише“ мѣсто „попише“ 32. „обасяти“ мѣсто „обявити, открыти;“ 4. 16. „одрастао“ мѣсто „воспитанъ, одгаенъ,“ 7. 43. „покло-ни“ мѣсто „опрости,“ 12. 14. „кмет“ мѣсто „діоць или дѣлюць,“ — 19. 21. „тврдъ“ мѣсто „жестокъ.“ — У Дѣянїяма Апост. 2. 29. „Старѣшина“ мѣсто „патріархъ“ или „прадѣдъ,“ а кодъ А. Петра у I. Посл. 5. 1. „Старѣшина,“ мѣсто „состарѣй,“ кодъ А. Іоанна у 3. 8. „раскопати“ мѣсто „разрушити“ и тако на више мѣста. —

А я судимъ, да се у преводу св. Писма мора свака рѣчь употребити по правомъ своемъ значеню, и мора се тако намѣстити у изражанма, да по положаю своем неизгуби то свое право значенѣ.

б) Да су изоставлѣне или у незгодной формѣ употреблѣне рѣчи, кое се небы смѣле изоставити нити промѣнити. Тако е кодъ Іоанна у 5. 45. изоставлѣно. „я“ него е само речено „немислите да ѣу вас тужити“ а требало е овдѣ подлюгъ тай „я“ явно изметнути; ерѣ и другїй, съ коимъ се успореѣуе, явно е изметнуть. — Кодъ Мат. у 18. 25. стои „га“ мѣсто „нѣга“ у Дѣянїяма у 1. 7. „сад“ мѣсто „време“ и т. д.

А я мыслимъ, да оне рѣчи, кое као явный подлюгъ или предметъ долазе у изражанма, немного се изоставити, нити другачіе употребити, него тако, да се та самостоятельность нѣма у говору одма покаже.

в) Да нису тако употреблѣне оне рѣчи, кое имаю више значеня, да се може одма разумѣти у каквомъ ии смыслу треба узети. Тако н. п. кодъ Мат. у 7. 16. „по родовима ѣиховиѣм познаѣете их,“ кодъ А. Павла у Посл. къ Римляномъ 11. 21. „Јер кад Бог роѣе-

нијех грана те поштедје," у Посл. кѣ Філіп. 4. 17. тражимъ рода и т. д.

А я мыслимъ, да се мораю тако употребити оне рѣчи, кое имаю више значења, да се разумію одма, како се прочитаю, онако, као што ихъ треба у коме случаю разумѣти; а гдѣ то неможе бити, онда бы се морале замѣнити другимъ згоднимъ рѣчма.

г) Да су употребляване рѣчи, кое вређаю Стидливостъ и простоту нарави, и кое се могу окретати на шальивостъ, подсмѣванѣ и злу страну. Тако кодъ Мат. у 1. 18. мѣсто „обрѣтесе имущи во чревѣ отъ Духа Святаго“ нађе се да е трудна одъ духа светогъ, 20. мѣсто „и рождшеся бо во ней“ оно што се у нѣой замѣтнуло, 23. мѣсто „се дѣва во чревѣ приметъ“ сто дјевојака ће затрудѣти, у 2. 1. мѣсто „волсви“ мударци, у 4. 8. „опет узе га ђаво“ — у 5. 9. кои мир граде, у 14. 4. „неможеш ти ње имати,“ у 15. 4. „кои опсеу отца или матер,“ 19. „курварства,“ у 18. 7. „кроз кога долази саблазнь,“ кодъ Луке у 1. 22. „намигиваше имъ,“ 36. „и она затрудѣе синомъ,“ у 24. 18. „црквар,“ кодъ А. Павла у посл. I. кѣ Корин. 5. 6. „добре смо дакле воље једнако,“ у 10. 5. „и робимо сваки разум,“ у Посл. кѣ Філіпсіемъ 2. 8. „смрти крстове,“ у Посл. кѣ Колос. 2. 2. „да се стежу у љубави,“ 19. расте за раст божиј; у 4. 3. „за кою сам сvezан,“ у Посл. I. кѣ Тимот. 1. 4. „тефтери од племена,“ у Посл. II. 4. 7. „трку сврших,“ Послан. кѣ Евреемъ 10. 24. у подбуњивању к љубави, у 11. 10. „којему је зидац и творац Бог.“

А я мыслимъ, да се мораю избѣгавати у Србскомъ преводу св. писма оне рѣчи, кое подноси стидливостъ и простота нарави Србске, и са свимъ изоставити се оне, кое се могу или зле нахѣре, или изъ несташности окретати и толмачити на шальивостъ, подсмѣванѣ, или на другу какву злу страну. Ние истина да се крѣпи карак-

теръ народа тако, ако се онъ навикне на то, да слободно безъ свакогъ стида о свачему и на свакомъ мѣсту говори и слуша оне рѣчи, кое су као непристойне обилѣжене у языку. Пріе бы се могао рећи, да такавъ навичай води народъ къ непаравности (иморалитету). Што вршњаци могу говорити међу собою; то немогу говорити и неговоре предъ старіима, и предъ млађима одъ себе; што пѣваю Срби на свадби то непѣваю на слави крстнога свога имена; што у подскоцима подноси; то неподноси у цркви. Има у животу Народа наравности, има озбиљности, има светинѣ, и тко о томе говори народу, мора говорити наравно (морално) озбиљно, свето, ако не иде на то, да свему томе побіе цѣпу у народу. —

д) Да су употребљене у овомъ Србскомъ преводу и онаке рѣчи, изъ кои се може извести така наука, која є противна нашој православној вѣри и цркви. Тако у посл. Петра 5. 1. назива се св. Петаръ „Старѣшина“ мѣсто сустаріи; кодъ А. Павла у Посл. I. къ Корин. 3. 15. „спасти се као крозь огањ.“ У посл. къ Галат. 1. 17. „Ити изиѣх у Јерусалимъ к старијима Апостолима од себе.“ 1. 4. „покореніе закону.“

А я мыслимъ да се несмію употребити ни заглаву у преводу св. писма таке рѣчи, или изражаи, кои осимъ тога што непоказую правый смысao текста, по сили обыкновенна значени свога, могу насъ навести и на то, да се посумняно о истинитости оне науке, по којој се наша православна црква разликує одъ други. И тко таке рѣчи употребљава, тай иде на руку или нехотице оныя кои се противе нашој правој вѣри и цркви.

Умоляваю се п. н. читатели, да имаю любовь по-
 правити овдѣ назначене штампарске погрѣшки пре, него
 што почну читати саме Примѣтве.

Страна	Стихъ	редъ	мѣсто :	читай :
31	17	2	var,	bar.
37	25	3	redelere	reddere.
39	30	2	ди	да.
41	25	4	dominantur,	dominantur.
43	13	5	различита	различито.
45	33	4	тако	така.
49	10	—	потражити	постражити.
„	49	5	радуса,	радуися.
57	4	3	poterit,	poterit.
58	4	6	преходежежъ	предходежежъ
59	4	9	erant cum	erant cum
59	11	3	вашеж,	вашеж
60	9	10	узпроповѣди	узпроповѣда.
63	1	9	мѣста	мѣсты
64	27	11	ими	ими
„	„	„	Ѡ	Ѡ
„	„	„	пречестити се,	причестити се
66	18	„	аѣв.ѣа	ѣав.ѣа
„	„	4	igitur	igitur,
„	„	„	exhortans	exhortans,
„	„	„	evangelizabat	evangelizabat.
68	—	1	дружника,	дужника.
69	40	1	молваше	молваше,
72	21	3	claudas.	claudos.
74	—	2	tuce,	tuae
75	16	3	castigam,	castigans.
86	32	3	tendente	tondente.
88	12	4	у	
89	5	2	хвалитеса	хвалитса
101	2	—	да се измеѣу,	да се извади измеѣу вас и п.
107	2	5	обманузи,	обманузи.
108	10	—	а нае,	а кад
115	—	13	другия,	другия.
„	22	8	толкователь каже,	толкователь нека каже
117	13	4	Ѡ	Ѡ
„	„	5	corroburante	corroborante.
121	15	2	homilibus,	hominibus.
123	4	10	стои	нестой.
126	—	8	употребю	уподобю.
127	7	2	in corruptotib,	in corruptibilitatem,

Страна	Стихъ	редъ	мѣсто :	читай :
128	3	6	тадо	такъ.
131	—	9	разлучиванѣ,	разлюбяванѣ.
133	6	3	у азыку обычаю,	у азыку и обычаю.
134	—	4	бѣзника,	бѣзликъ.
135	е	5	отца,	на отца.
136	—	1	у кон сте,	и кон сте.
"	6	10	немого се,	немогу се.
137	—	6	онда,	ондѣ. —
"	г	7	сто,	ето.
"	"	8	дјевојака,	дјевојка
"	"	23	подноси	неподноси.
"	"	25	или зле,	изъ зле
138	—	4	могао,	могло
"	д	15	на руку или,	на руку хотихъ или пр.

У ВЪЗНУ

КЪРГОПЕЧАТНІА І. К. СОПРОНА.

1852.

Израђено у књиговезници
ДРАГ. М. ПЕТКОВИЋА
БЕОГРАД VI. Адм. Булевар 90

